

ไพฑูริแห่งธรรม

อ.วศิน อินทสระ

ไพฑูริแห่งธรรม

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือดีลำดับที่ ๑๖๐

เพชรแห่งธรรม

อ. วศิน อินทสระ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๕

จำนวนพิมพ์ : ๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เป็นธรรมทานโดย : ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓

ภาพปก : ชญาบุญ

รูปเล่ม : ศิริส วัชรสุขจิตกร

แยกสี : แคนนา กราฟฟิค โทร ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๕-๗๗๗๐-๓

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

Dhammaitrend ร่วมเผยแพร่และแบ่งปันเป็นธรรมทาน

คำอัญมโทนา

ชมรมกัลยาณธรรมโดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณ ผู้เป็นประธานชมรม ขออัญมโทนาหนังสือเรื่อง “เพชรแห่งธรรม” นี้ ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง คำว่า “เพชรแห่งธรรม” เป็นคำที่ประธานชมรมฯ ได้ตั้งเอง ตามความเห็นและความเข้าใจของเธอ ความเป็นมาต่าง ๆ ของหนังสือเล่มนี้ ประธานชมรมฯ ได้ชี้แจงไว้แล้วในคำนำของชมรมฯ ข้าพเจ้าจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำอีก

ในขณะที่เขียนคำอัญมโทนานี้ ประเทศไทยกำลังประสบภัยอันใหญ่หลวง คือ อุทกภัยซึ่งต้องช่วยกันทั่วประเทศ เป็นภัยที่น่ากลัว ยืดเยื้อและยาวนาน ทำให้ระลึกถึงพระพุทธรูปที่ว่า

“ผู้มีปัญญาพึงสร้างที่พึ่ง อันหวังน้ำจะท่วมไม่ถึง ด้วยธรรมเหล่านี้ คือ ความขยันหมั่นเพียร ความไม่ประมาท ความสำรวมระวัง การฝึกตน”

หมายความว่า ให้สร้างที่พึ่งทางใจด้วยคุณธรรม มีความ
ขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ที่พึ่งอันสำคัญที่สุดในชีวิตของเราก็คือ
ใจของเราเอง “ตนคือใจที่ฝึกดีแล้วย่อมได้ที่พึ่งซึ่งได้โดยยาก”
(พระพุทธพจน์)

นอกจากนี้ พระพุทธองค์ยังทรงแสดงห้วงน้ำใหญ่ คือ กิเลส
ไว้อีก ๔ อย่างคือ

๑. กาม ความใคร่

๒. มิจฉาทิฎฐิ ความเห็นผิด

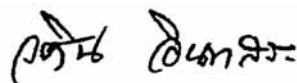
๓. ภพ ความติดใจในความเป็นต่าง ๆ

๔. อวิชชา ความเขลาไม่รู้ตามความเป็นจริง

ทั้ง ๔ อย่างนี้เป็นโอชะ คือ ห้วงน้ำใหญ่ พัดพาให้สัตว์ทั้ง
หลายจมอยู่ในสังสารวัฏ คิดแล้วน่าสลดใจจริง ๆ

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาต่อกุศลเจริยาของชมรมกัลยาณธรรมมา
ณ โอกาสนี้ด้วย ขอให้ชมรมฯ จงตั้งมั่นและเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔

คำนำของชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือ “เพชรแห่งธรรม” เกิดจากการรวบรวมเรียบเรียง
เสียงธรรมบรรยายทางสถานีวิทยุของท่านอาจารย์วศิน อินทสระ
โดยเลือกเรื่องที่ไม่ยาวมาก อ่านจบในบทเดียว เป็นการรวบรวม
บทธรรมสั้น ๆ จากรายการวิทยุ ยกเว้นเรื่อง “หลักกรรมกับการ
พึ่งตนเอง” เป็นคำบรรยายที่สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๓ ซึ่งบทความนี้ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสร้างสรรค์
ด้านศาสนา จากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้จัดทำเห็นว่าเป็นบทความ
สั้น ๆ ที่มีประโยชน์ จึงกราบเรียนขออนุญาตท่านอาจารย์นำมา
รวมไว้ด้วย

บทความที่คัดสรรมารวมเล่ม “เพชรแห่งธรรม” นี้ ล้วนเคยเป็น
ธรรมบรรยายที่ประทับใจผู้ฟัง และมีคุณค่าสาระในการพัฒนาจิตใจ
ให้มีสมรรถภาพและสุขภาพจิตที่ดี เช่นเรื่อง “ความไม่ต้องการ”
นับว่าเคยเป็นเสียงธรรมบรรยายที่ยอดเยี่ยม ทราบว่ามีบางท่านฟังซ้ำ

ถึง ๔๐ รอบ เมื่อได้มาจัดพิมพ์เป็นหนังสือ จึงน่าจะเป็นประโยชน์
อย่างยิ่งอีกทางหนึ่ง

ชมรมกัลยาณธรรมขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์วศิน
อินทสระ ที่อนุญาตให้ชมรมฯ ได้จัดพิมพ์หนังสือ “เพชรแห่งธรรม”
เล่มนี้ได้ตามความประสงค์ ทั้งท่านยังเมตตาตรวจต้นฉบับโดยเฉพาะ
ภาษาบาลีให้อีกครั้ง อา尼สงส์จากการให้ธรรมะเป็นทานนี้ ขออำนาจ
บารมีคุณแต่ท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ครูผู้อุทิศชีวิตเป็น
แสงประทีปแห่งธรรม และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านผู้อ่านจะได้รับ
สาระประโยชน์ เกิดโยนิโสมนสิการ เห็นแนวธรรมในการดำเนินชีวิต
อย่างราบรื่นผาสุก สมเจตนาของท่านอาจารย์ที่ได้เสียสละเมตตา
ชี้ทางสว่างให้แก่พวกเราเราตลอดชีวิตของท่าน

ทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณ

ประธานชมรมกัลยาณธรรม

สารบัญ

ความไม่ต้องการ	หน้า	๕
การทำงานกับผลงาน	หน้า	๒๑
ฤกษ์ดีอยู่ที่สุจริต	หน้า	๓๓
เห็นชอบ ดำริชอบ	หน้า	๔๗
คุณสมบัติของผู้เผยแพร่ธรรม	หน้า	๕๗
การพัฒนาชีวิตเพื่อความสงบสุข	หน้า	๗๑
อธิษฐานธรรม	หน้า	๗๕
หลักกรรมกับการพึ่งตนเอง	หน้า	๘๗
หนังสือดีคือมิตรที่ดี	หน้า	๙๕
ประวัติย่อของอาจารย์วคิน อินทสระ	หน้า	๑๐๔
รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ	หน้า	๑๐๗

ความไม่ต้องการ

มีอยู่วิธีหนึ่งที่ทำให้เราอยู่เป็นปกติสุขหรือว่าไม่ต้องเดือดร้อน เพราะความกลัว นั่นคือมีความไม่ต้องการอะไร ทำอะไรไปตามหน้าที่ และไม่ต้องการอะไรมากนัก อะไรจะเกิดขึ้นอย่างไร เราก็รักษากำลังใจ และประคับประคองตนไว้ให้ดี เหตุการณ์อะไร จะเกิดขึ้นอย่างไร แม้แต่เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นนั้นจะน่ากลัว แต่เราก็รักษากำลังใจ และประคับประคองตัวไว้ให้ดี ตัวของเราเองมีค่า กว่าสิ่งที่เราจะได้มากนัก **สิ่งที่เราจะได้เมื่อเปรียบเทียบกับตัวของเรา** ตัวของเรามีค่ากว่าสิ่งที่จะได้มากนัก ความผิดหวังก็อาจจะทำให้สะเทือนใจได้บ้าง แต่ก็อย่าปล่อยให้มันมาครอบงำจิตใจ

นานนัก จะเป็นอันตรายแก่สุขภาพทั้งทางกาย และทางจิต และ
อย่าต้องการอะไรให้มากนัก ผลนั้นมันเกิดตามเหตุ ให้มันเกิด
ตามเหตุ ให้มันเป็นไปตามเหตุ ผลมันเกิดขึ้นเอง จงระวังรักษาใจไว้
อย่าทำร้ายตัวเองด้วยความต้องการที่เกินเหตุ

สุภาชิตทางจริยศาสตร์ท่านบอกว่า A feeling of wants is
always painful ความรู้สึกต้องการ เป็นทุกข์เสมอ อันนี้ก็ตรง
กับหลักจริยศาสตร์ของพระพุทธเจ้า ที่ว่า “ตัณหา” คือ ความต้องการ
นั่นเองที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ถ้าเราสังเกตให้ดี ความทุกข์ ความกังวล
ความเศร้าโศกทั้งหลายของคนเรา หรือของมวลมนุษย ก็ล้วนแต่
มีมูลรากมาจากความต้องการอะไรสักอย่าง แล้วเมื่อไม่ได้ตามที่
ต้องการ จึงเกิดทุกข์และปัญหาตามมา เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณา
และจำกัดความต้องการลงไปในเรื่องที่จำเป็นที่สุดแก่ร่างกาย ก็คือ
มีอาหารพอประทังชีวิต ที่อยู่อาศัยพอกันแดดกันฝน เสื้อผ้าอาภรณ์
พอปกปิดความละอาย หนาวร้อน ยาบำบัดโรคเล็กน้อย หากว่า
โรคมันบังเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว

ท่านลองนึกดู คนส่วนมากก็มีสิ่งเหล่านี้พอสมควร ถ้าเรา
ต้องการเพียงเท่านั้น มีบ้านอยู่ มีเสื้อผ้าอาหาร ไม่ขาดแคลนนัก
ยารักษาโรคก็พอหาได้ เมื่อเป็นอย่างนี้เราจะต้องการอะไรไปอีก
นักหนา **ชีวิตจริงก็ไม่ได้ต้องการอะไรมาก แต่ชีวิตปลอม ๆ นั้นเอง
ที่ต้องการมาก** ถ้าเราฝึกตนให้ได้รับรสของความสงบสัจ และ

ความปลอดภัยโปร่งทางใจ ทางที่จะได้สมบัติที่ประเสริฐนี้ก็จะได้ง่าย
 สมบัติที่ประเสริฐที่ว่านี้ก็คือ **ความสงบใจ** แต่ในความเป็นจริงดู
 เหมือนว่าจะทำยากเหลือเกิน ขอให้เรานึกอยู่เสมอว่า **เราไม่ต้องการ
 อะไร เราไม่ต้องการอะไร**

บางคนอาจจะเป็นทุกข์ไปถึงปีหน้า หรืออีกสิบปีข้างหน้า
 บางคนก็กลัวโลกจะแตก เริ่มเป็นทุกข์กันแต่บัดนี้ ทั้งที่รู้ว่ามัน
 จะแตกเมื่อไหร่แน่ มีคนมาถาม ผมบอกว่า “ก็ช่างมัน มันจะแตกก็
 ช่างมัน ก็ไม่เห็นเป็นไร ถ้าโลกแตกจริง คนก็ตายกันหมด ตายกัน
 หมดแล้วเราจะอยู่ไปทำไมคนเดียว” จะต้องไปเป็นทุกข์ทำไม เป็น
 ทุกข์ไปถึง ๒๐ ปีข้างหน้า ๓๐ ปีข้างหน้า หรือ ๑๐๐ ปีข้างหน้า ก็
 จงอย่าลืมนึกไปว่ายังมีผู้คนอีกเป็นอันมากที่กำลังทุกข์อย่างหนัก
 ว่ามือที่จะถึงนี้จะได้อะไรกิน คินนี้จะนอนที่ไหน พวกเขากังวลอยู่
 แต่เรื่องมือนี้ และคินนี้ จนไม่มีกะจิตกะใจจะนึกถึงแม้แต่วันพรุ่งนี้
 แต่คนที่สมบูรณ์พูนสุขอยู่ในวันนี้ นั่นแหละ ที่มักจะมีเวลาวิตก
 กังวลถึงวันพรุ่งนี้ ปีหน้าหรืออีก ๑๐ ปีข้างหน้า จนถึงกับต้องเป็น
 ทุกข์หนัก ปวดศีรษะ เป็นโรคประสาท หมดกำลัง คนที่เผชิญหน้า
 อยู่กับเสือ ย่อมไม่มีเวลาได้คิดอะไรอื่นหรอก นอกจากจะคิดว่าสู้
 มันได้อย่างไร หรือว่าจะหนีมันได้อย่างไร แต่คนที่อยู่สบาย ๆ นอน
 เล่นอยู่เฉย ๆ นั่นแหละ มีเวลาคิดอะไรไปเรื่อย ๆ แล้วก็เป็นทุกข์

ทุกคนเคยมีความวิตกกังวลมาบ้าง แต่ว่าถ้าเข้าใจไว้บ้าง เรา
 ระวังให้ดี คิดให้ดี มันก็จะสงบลงได้ ด้วยการสวดหาสาเหตุต่าง ๆ
 มาพิจารณา ทบทวนปัญหาชีวิตให้มากสักหน่อย thoughtful ไม่ใช่
 worry ถ้าคิดเป็น ในที่สุดก็ไปเจอต้นตอของมันว่า **ความทุกข์ของ
 ใคร ๆ นั้นเพราะมันอยู่ที่ว่าเขาต้องการมากเกินไป** และก็ขอให้ได้
 มาอย่างรวดเร็วให้ทันใจ จนสิ่งที่เราต้องการนั้นสนองตัณหาให้ไม่ทัน
 ความจริงเรื่องสาเหตุของความทุกข์นี้ พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงสอน
 มาตั้ง ๒,๕๐๐ ปีเศษแล้ว แต่บางที่พวกเรา ก็ลืม ๆ ไปเสีย หรือไม่
 ค่อยได้นึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า ว่าท่านสอนไว้อย่างไรที่
 เกี่ยวกับความทุกข์ ปล่อยให้ความทุกข์เล่นงานกันจนสะบักสะบอม
 เมื่อประสบทุกข์ก็ลืมสวดหาพิจารณาเหตุ

เพื่อจะให้แก้ปัญหานั้น ขอเสนอหลัก ๕ ประการไว้ ให้ลอง
 ใช้เป็นแนวทาง

ประการที่ ๑ ให้คิดอยู่เสมอว่า เราจะมีสติ สำรวมตนอยู่
 เสมอ อันนี้ช่วยป้องกันความผิดพลาด คนที่ผิดพลาด จะกังวล
 เพราะความผิดพลาด แล้วก็จะเกิดความทุกข์ตามมา เพราะว่า
 รู้สึกถึงความผิดพลาด นึกถึงความผิดพลาดก็เกิดความกังวล
 เพราะฉะนั้นเพื่อป้องกันปัญหา เราจะต้องมีสติสำรวมตนอยู่เสมอ
 จะไม่ก้าวร้าวผู้อื่น ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และก็ไม่ง้อทุกข์
 ให้แก่ตัวในกาลต่อมา

ประการที่ ๒ บริกรรมอยู่เสมอว่าเราจะไม่ต้องการอะไร

ประการที่ ๓ ที่ว่าไม่ต้องการอะไรนี้ ก็ต้องทำอะไรด้วยนะ ถึงไม่ต้องการ แต่ต้องทำ คือว่า**สันโดษในผล แต่ไม่สันโดษในเหตุ** ทำเหตุเอาไว้ให้มาก ๆ แต่ว่าไม่ต้องการอะไรก็ได้ มันจะมาก็มาเอง เพราะมันมาตามเหตุ ไม่มาก็ไม่มาตามเหตุ ไม่ใช่เรานึกเอาได้ ดังนั้น จงทำเหตุเอาไว้ แต่ก็ไม่ต้องต้องการอะไร อะไรจะมาก็มา เดียว มันมาจนบັดกันไม่ไหวด้วยซ้ำไป เพราะว่าเราได้ทำเหตุเอาไว้ แต่ไม่ได้ทำเหตุเอาไว้แล้วก็นั่งร่ำร้อง อยากได้นั้นอยากได้นี้ จะร่ำร้อง เท่าไหร่ มันก็ไม่ได้

นอกจากนี้เราจะไม่กังวล ถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่น จะยืมรับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนทุกคน เราจะมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า **ความสงบสุขทางใจของเรามีค่าแก่ชีวิตมากกว่าที่จะไปกังวลถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่น** เป็นการง่ายยืมได้ไม่ต้องฝืน เมื่อชีพขึ้นเหมือนบรรเลงเพลงสวรรค์ แต่คนที่เขาชมนิยมกัน ต้องใจมันยืมได้เมื่อภัยมา

ประการที่ ๔ ขอให้นึกอยู่เสมอว่าเราไม่ต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง คำสรรเสริญเยินยอ เราไม่ต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไรจริง ๆ ไม่ใช่แกล้งหลอกตัวเอง แต่ว่าอบรมใจจนใจมันเป็นอย่างนั้น ใจมันเป็นอย่างนั้นเอง ยั่วยุให้ต้องการมันก็ไม่ต้องการ เพราะว่า

จิตมันได้เสพคุ้น หรือว่าได้รับรสของความสงบ ความเป็นตัวของ
ตัวเองเสียจนเคยชิน

ประการที่ ๕ สิ่งใดที่ได้มา ก็ให้ถือว่ามาตามเรื่องตามราว
ของมัน ถือว่าได้ประกอบเหตุเอาไว้ มันมาตามเหตุ เราไม่ต้องการ
มันก็ได้ แต่ว่ามันมาตามเหตุ ไม่ว่าจะมีความสุข ความดี ความ
งามอะไรก็รับเอาไว้ในฐานะที่ว่าได้ประกอบเหตุไว้ ก็รับเอาไว้ ไม่
ปฏิเสธสิริมงคลที่มาถึงตน ไม่ปฏิเสธความสุขที่มาถึงตน ไม่
ปฏิเสธความสุขโดยชอบธรรม แต่ก็ไม่ทำตนที่ไม่มีทุกข์ให้มีทุกข์ และ
ไม่นำทุกข์ที่ไม่มีให้มาทับถมตัว และไม่ปฏิเสธความสุข หรือสิริ
มงคลที่มาถึงโดยชอบธรรม

เมื่อเราไม่ต้องการอะไร สิ่งที่ได้มาแม้เล็กน้อยก็เหมือนมาก
แต่เมื่อเราต้องการมาก สิ่งที่ได้มาแม้จะมากเหลือเกิน แต่ก็กลับ
ปรากฏแก่เราน้อยไปเสียหมดทุกอย่าง เรายิ่งมักน้อยเท่าใด
ความสงบสุขทางใจก็จะยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้นเท่านั้น ความต้องการ
อะไรที่ไม่จำเป็นก็ตัด ๆ ออกไป เชี่ยออกไป หรือเอามาสำรวจ
เอามาดูใกล้ ๆ เหมือนกับใส่ไว้ในฝ่ามือเรา แล้วเอามาดูว่านี่มัน
จำเป็นหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นก็ตัดออกไป เชี่ยออกไป ทิ้งไป let it
go ปล่อยมันไป get it out เชี่ยมันออกไป คนที่มีประสบการณ์
ทางด้านนี้พอสมควร เขาจะรู้ว่าควรจะต้องการอะไร ไม่ต้องการ
อะไร ไม่จำเป็นว่าจะต้องมีครบทุกอย่าง แต่ว่าความไม่ต้องการ

มันทำให้รู้สึกว่าคุณสิ่งทุกอย่าง หรือว่าหลาย ๆ อย่างเป็นสิ่งไม่จำเป็น นอกจากปัจจัยสี่ ตามที่กล่าวมาแล้ว

สังเกตให้ดีจะพบว่า ถ้าเราทำอะไรลงไปด้วยจิตใจที่เป็นอิสระ ที่เรียกว่า free mind หรือ free will ใจของเรา ก็จะปลดปล่อย อย่างเป็น ยิ่ง ลองดูสักครั้งหนึ่งก็ได้ ลองอ่านหนังสือโดยไม่ต้องการ ความรู้ ปรากฏว่าได้ความรู้มากกว่าอ่านในขณะที่กระหายอยาก ได้ความรู้ อย่างแรง ถ้าจะให้ ได้ความรู้มาก ท่านก็ลองเรียนโดยไม่หวังจะเอาใบประกาศนียบัตร หรือปริญญา ก็ปรากฏว่าได้ปริญญาด้วย แล้วก็ได้ความรู้สึกซึ่งด้วย อันนี้เป็นเรื่อง Paradox “Paradox” แปลว่าคำพูดที่ตรงกันข้ามกับความรู้สึกของคนทั่วไป มันเป็น Paradox ที่น่าประหลาดมหัศจรรย์

ผมเองก็เคยทดสอบเรื่องนี้มาด้วยตนเองเหมือนกัน เมื่อสมัยที่ยังเรียนหนังสือหนักอยู่ต่างประเทศ และก็มีบางคราวที่ ต้องการรู้ ต้องการเข้าใจ ต้องการเห็น มันกลับยิ่งทำให้เครียด แล้วมันก็ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ครั้นพอปล่อยวางได้ ว่าเอาละ ไม่ต้องการรู้แล้ว ไม่รู้ก็ไม่รู้ เราเรียนไปตามหน้าที่ อ่านหนังสือไป รู้ก็รู้ ไม่รู้ก็ไม่รู้ ก็ปรากฏว่ามันกลับรู้ได้ดีกว่า ที่ได้ความรู้มากและเร็วกว่าที่เราเรียนอย่างต้องการหรือกระหายอย่างแรง อันนี้มันเป็น Paradox อย่างที่ว่า

มีหลาย ๆ เรื่องที่เป็นอย่างนี้ บางคนก้าวหน้าไปมากในเรื่องหน้าที่การงาน ก้าวหน้าไปมากในด้านทรัพย์สินสมบัติ แต่ก็ขาดแคลนอย่างยิ่งในเรื่องความสงบสุขของชีวิต แต่บางคนหน้าที่การงานก็พอประมาณไม่ได้ไปไกลเท่าไร ทรัพย์สินเงินทอง หรือว่าเศรษฐกิจอะไรก็พอประมาณ แต่ว่าเขาร่ำรวยอย่างยิ่งในเรื่องความสงบสุขของชีวิต เราเคยหยุดคิดหรือไม่ว่าความสงบสุขของชีวิตนี้เองคือขุมทรัพย์ที่ประเสริฐ ความสงบสุขอันนี้ ส่วนหนึ่งก็มาจากการที่บุคคลผู้นั้นเขาไม่ต้องการอะไรนั่นเอง

ชีวิตของคนเราทุกคนเปรียบเหมือนเรือเดินสมุทร ซึ่งจะต้องเดินทางฝ่าคลื่นลมและมรสุม แต่ชีวิตคนเราเดินทางนานกว่าเรือเดินสมุทร เพราะฉะนั้น ขอให้เรารักษาลำเรือ คือสุขภาพกายไว้ให้ดี และรักษาเครื่องยนต์ คือสมองเอาไว้ให้ดี ตลอดจนถึงรักษาผู้บังคับการเรือ คือจิตใจไว้ให้ดี เพื่อฝ่ามรสุมชีวิตไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ พอเรื่องอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ เรื่องเบ็ดเตล็ด ขอโทษครับ เรื่องซึ้งงาย่ อย่ไปเอาใจใส่กับมัน เขี่ยมันทิ้งไป ไม่ต้องไปยุ่งกับมัน แล้วก็จะปลอดภัยในชีวิต พ้นจากอาการป่วยทางใจ

การป่วยทางใจนั้น ก่อให้เกิดความทุกข์มากกว่าการป่วยทางกายมากมาย เมื่ออาการป่วยทางใจเกิดขึ้นอย่างเรื้อรังแล้ว กายและสมองก็จะพลอยเปลี่ยนแปลงไปในทางร้ายด้วยอย่างแน่นอน และในเรื่องนี้ใครก็ช่วยเราไม่ได้ เราต้องช่วยตัวเราเอง คนอื่นเป็น

แต่เพียงให้คำแนะนำพร้อมคำสอน บอกหนทาง แต่ผู้ปฏิบัติก็คือตัวเราเอง เราต้องปฏิบัติเอง ถ้าใจเราดี ไม่ยอมฟังเสียงของนักปราชญ์ ไม่ยอมฟังเสียงของท่านผู้รู้ ไม่ยอมดำเนินตามทางของมุณี เราก็ย่อมเดือดร้อนเอง เราก็จะมีอาการป่วยทางใจที่เรื้อรัง แล้วแก้ไม่ได้ ใครก็มาแก้ให้เราไม่ได้ นอกจากตัวเราเอง นี่แหละตนเป็นที่พึ่งแห่งตนจริง ๆ

ท่านทั้งหลายจะสังเกตพบความจริงอีกอย่างหนึ่งว่า **เหตุการณ์จะไม่สามารถทำลายอนาคตของใครได้ ถ้าคนนั้นไม่ปล่อยให้ตนเองไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขอให้ยึดมั่นในทางที่ชอบ แล้วเหตุการณ์ร้ายจะคลี่คลายไปเอง** เหนื่อยนั้นก็นั่งชும்ดูเหตุการณ์อยู่เฉย ๆ เสียบ้าง บางทีก็จะได้เห็นตัวเองเด่นชัด ไม่ต้องทำอะไร ไปถึงทางสามแพร่ง สี่แพร่ง ไม่รู้จะไปทางไหน เหตุการณ์สับสน วุ่นวายเต็มที ลองนั่งอยู่เฉย ๆ นั่งดูเหตุการณ์ เหมือนกับนั่งดูเกลิยวคลี่ในมหาสมุทร ไม่ต้องลงไปไต่คลี่น บางทีก็จะได้เห็นตัวเองเด่นชัดขึ้นด้วย ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ยังมีเวลามีลมเพราะว่าเมฆหมอกมาบัง ทำให้ชีวิตของคนเราจะมีแต่ความรุ่งเรือง สดใสอยู่ได้ตลอดเวลา ชีวิตย่อมจะมีขึ้นลงเป็นธรรมดา อย่าตกใจกับการขึ้นลงของชีวิต นั่นเป็นเรื่องธรรมดา ให้เห็นเป็นเรื่องธรรมดา

เคยมีคนมาเล่าอะไรต่ออะไรให้ผมฟัง พอเล่าแล้วก็หยุด เพื่อให้ผมวิจารณ์ ผมบอกก็เป็นเรื่องธรรมดา เขาก็เล่าต่อ เล่าต่อ

ผมก็ฟัง ฟังแล้วเขาก็หยุดเพื่อให้ผมวิจารณ์ ผมก็บอกว่ามันก็เรื่องธรรมดา เขาก็เล่าต่อ และก็ให้ออกความเห็น ผมก็บอกว่ามันก็เรื่องธรรมดา เขาก็คงซักจะฉุนขึ้นมาหรือยังก็ไม่ทราบ จึงถามผมขึ้นว่า แล้วเรื่องอะไรบ้างสำหรับอาจารย์ที่ไม่ใช่เรื่องธรรมดา ผมก็บอกว่าการเรื่องธรรมดาทั้งนั้น ไม่มีอะไรที่ไม่ใช่เรื่องธรรมดา เราเพิ่งได้ประสบพบเห็นกับเรื่องนี้ มันก็ไม่ธรรมดาสำหรับเรา มันก็เป็นของแปลกสำหรับเรา แต่ว่ามันของเก่าสำหรับโลก แต่ว่าโลกได้มีสิ่งเหล่านี้หรือมีอย่างนี้มานานแล้ว ไม่มีอะไรใหม่ มันใหม่สำหรับคนใหม่ แต่มันเป็นเรื่องเก่าสำหรับโลก ก็เรื่องธรรมดา

ธรรมนิยาม พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสเอาไว้ ฐิติตา ว สาทิตตา สิ่งนั้นก็ดำรงอยู่อย่างนั้น มันอยู่อย่างนั้น ธรรมภูมิจิตตา มันอยู่อย่างนั้น ธรรมนิยามตา ธรรมดาเป็นตัวกำหนด มันเป็นเรื่องดาอยู่อย่างนั้น เราไม่รู้ธรรมดาเราก็เลยตื่นเต้นตกใจ แต่ว่าพอรู้ธรรมดาแล้ว มันก็เป็นอย่างนั้น ชีวิตที่ผ่านไปแล้ว จะไม่กลับมาอีก ขอให้เราได้ชื่นชมต่อชีวิตเท่าที่มีเหลืออยู่ คนที่ได้รู้จักชื่นชมต่อชีวิตตน ย่อมจะมีความสุขเป็นรายได้ประจำวัน ดีกว่าคนที่มีรายได้เป็นเงินวันละเป็นหมื่น แต่ไม่รู้จักชื่นชมยินดีต่อสิ่งนั้น ลองนึกดูว่า เราควรจะทำอย่างไร เราควรจะพอใจชื่นชมกับกุหลาบน้อยในแจกันในห้องนอน หรือว่าเราแมวเพื่อฝันถึงสวนกุหลาบเนรมิตที่อยู่เหนือขอบฟ้า ลองคิดเปรียบเทียบดู ขอให้เราพอใจกับสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เรามีอยู่ แล้วก็ถืออยู่เสมอว่าไม่ต้องการอะไรอะไรที่จะได้มาก็ได้มาเอง

อนาคตที่หุ้มอยู่ด้วยความเปลี่ยนแปลง อย่าไปใฝ่ฝันอะไรให้มากนัก อย่าไว้ใจมากในเรื่องของความสุขหรือความรุ่งโรจน์ ขอให้ทำวันนี้ให้ดีที่สุดและมีความสุขความพอใจก็พอแล้ว อย่าไปใฝ่ฝัน อนาคตเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เหตุการณ์ในชีวิต มันเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวัน เจ็ดวันนี้เป็นอย่างนี้ เจ็ดวันข้างหน้าจะเป็นอย่างไรเราก็ไม่รู้ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด พรุ่งนี้ค่อยว่ากันใหม่ ที่พูดมาทั้งหมดนี้ไม่ใช่จะทำให้คลายความเพียร ให้อยู่เฉย ๆ แต่พูดเพราะต้องการที่จะให้เรา รู้จักวางใจให้ถูกต้อง ให้อ้างอิงให้ดี เพื่อสุขภาพจิตที่ดี เพื่อจะได้มีความสุข ความรื่นรมย์ในชีวิตประจำวัน และก็ทำอะไรด้วย free mind หรือให้จิตใจเป็นอิสระ หรือว่าหัดทำเหตุโดยไม่ให้ไปคิดถึงผลมากเกินไป

ความสุขแบบนี้ใครทำแทนให้ใครไม่ได้ เราต้องทำเอาเอง จะเป็นพ่อ แม่ ลูก จะเป็นญาติพี่น้อง จะเป็นใครก็แล้วแต่ ต้องทำเอาเอง ใครทำแทนให้ไม่ได้ และทำได้ก็แต่เพียงแนะนำพร่ำสอน บอกทางให้ชี้ทางให้ แต่ว่าในภาคปฏิบัติทุกคนต้องทำเอง สุขทุกข์ในชีวิตมันเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ หมุนเวียนเปลี่ยนกันไป และถ้าทำใจให้มั่นคง และมีความสุขอยู่กับสิ่งเล็ก ๆ น้อยๆ ได้ ก็จะไม่มัวอะไรที่จะต้องวิตกกังวลมาก

การทำงาน กับ ผลงาน

การทำงานหนึ่ง ๆ มีการกระทำอยู่ ๓ ทางคือ ทำทางกายบ้าง ทำทางวาจาบ้าง ทำทางใจบ้าง โดยปกติถ้าไม่ทำทางกาย ก็ทำด้วยวาจา ไม่ทำด้วยวาจาก็ทำทางใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือทางใจ ทำกันอยู่ตลอดเวลานอกจากเวลาหลับ เพราะมีความคิดอยู่ตลอดเวลา บางคนบอกว่าฉันไม่ได้ทำอะไร ฉันอยู่เฉยๆ ไม่ได้ทำอะไร ที่จริงนั่นก็คือ ทำทางใจ หรือทางความคิด ความคิดนั้นเป็นคำพูดไม่มีเสียง คือบางที่เราพูดกับใครสักคนหนึ่งอยู่ตลอดเวลา แต่ว่ามันไม่มีเสียงออกมา ส่วนคำพูดก็คือความคิดดี ๆ นั้นเอง คือเราต้องคิดก่อนแล้วจึงพูด คิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น

แต่บางทีก็คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง แต่ว่ามันคนละขณะกัน อย่างน้อยที่สุดในขณะที่พุดก็คือพุดตามที่คิด แต่บางทีขณะก่อนมันคิดอีกอย่างหนึ่ง คิดจะหลอกหลวงเขา แต่เวลาที่พุดมันก็ต้องพุดตามที่คิดนั่นแหละ มีหลายคนอาจจะคิดว่าคนที่หลุดพ้นแล้ว อาจจะอยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไร อันนั้นไม่ใช่ เพราะความนิ่งเฉยไม่ใช่ความหลุดพ้น ความหลุดพ้นก็ไม่ใช่ความนิ่งเฉย

ความนิ่งเฉยมันเป็นความตาย ท่านสังเกตดูให้ดี โลกนี้มันอยู่ด้วยการงาน แต่ทุกสิ่งทุกอย่างเต็มไปด้วยความเคลื่อนไหว คนไม่ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเองบ้าง หรือเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้าง ก็น่าเสียดายชีวิตของเขาที่เป็นหมัน และก็น่าสงสารคนที่ทำงานด้วยความเร่งร้อนกระวนกระวาย เพราะเข้าใจไปจดจ่ออยู่กับผล คือว่ามุ่งให้ผลบังเกิดทันอกทันใจ โดยที่ขณะนั้นเหตุยังไม่พอ ดังนั้นเพื่อความสบายใจ ปลอดภัย คลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ท่านจึงสอนให้ทำงานโดยไม่หวังผลของงาน ไม่ต้องการผลประโยชน์ใด ๆ จากงานนั้น จากการกระทำนั้น อันนี้ก็เป็น paradox หนึ่ง

มันเป็นเรื่องที่คนทั่วไปไม่เข้าใจและทำยากจริง ๆ แต่ว่าทำได้ คือว่าตั้งใจว่าหากจะมีผลขึ้นมาก็ปล่อยให้มันเกิดขึ้นตามเรื่องตามราวของมัน หรือตามเหตุที่จะบันดาลให้เป็นไปตามกฎแห่งเหตุและผล คือมันจะบันดาลไปเอง มันจะเป็นไปเองตามธรรมชาติของ

สิ่งนั้น ท่านที่มีใจสูง จะปล่อยใส่อยู่ด้วยการทำงานโดยไม่หวังผล ประโยชน์จากงานนั้น คือทำปล่อย ทำปล่อย ไม่ได้ทำยึด อย่างในปรัชญามหายาน บางที่ท่านก็พูดไปถึงขนาดที่ว่า ฉันไม่ได้ทำอะไร เหมือนท่านอาจารย์พุทธทาสเคยพูดเอาไว้ว่า ทั้งวันฉันไม่ได้ทำอะไร ที่จริงท่านทำงานอยู่ตลอดเวลา แต่ว่าพอจิตมันไม่ได้ไปเหนี่ยวรั้งเอาผล มันก็เหมือนกับว่าไม่ได้ทำอะไร ทั้งวันฉันไม่ได้ทำอะไร ที่นี้ใจก็เป็นอิสระจากความกระหายในผลของงาน

ใจอย่างนี้ คนทั้งหลายอาจจะคิดว่าไปทำให้เฉื่อยชา แต่ว่ากลับตรงกันข้าม เพราะมันจะว่องไว คือ active อยู่เสมอ สดชื่น อยู่เสมอ สงบเย็นอยู่เสมอ ไม่มีความเกียจคร้านเลย โดยปกติแล้วความต้องการ ความหวังผล เป็นสิ่งผูกพันมนุษย์ไว้กับความเร่าร้อน ผูกพันไว้กับความกระวนกระวายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่คนยิ่งใจสูงมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำงานได้มากขึ้น ทำงานอย่างบริสุทธิ์ปล่อยใส และเห็นแก่ตัวน้อยลง ๆ จนกระทั่งเมื่อใจสูงถึงที่สุด ก็เป็นคนสมบูรณ์ที่สุด ไม่ได้หมายความว่าสมบูรณ์ทางทรัพย์สิน แต่ว่าเป็นความสมบูรณ์ทางจิตใจ และจะไม่มีความเห็นแก่ตัวหลงเหลืออยู่เลย เรียกว่าเป็น นิสกามะกรรมะ การกระทำที่ปราศจากการหวังผล แต่ผลมันจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติ คนอย่างนี้ก็ทำการงานต่าง ๆ ด้วยอาการแห่งผู้ไม่ยึด ไม่เหนี่ยวรั้งในผลของงาน

คิดถึงตนเองแต่เพียงว่าเป็นเครื่องมือของธรรม ไม่ใช่เป็นเครื่องมือของความอยาก และเป็นผู้ไม่แปดเปื้อนด้วยบาป เหมือนดอกบัวสดใสนอยู่ในสระ แต่ว่าดอกบัวไม่ติดน้ำ น้ำไม่ติดดอกบัว ท่านพวกนี้จะอยู่ในโลกเพื่อให้แสงสว่างแก่โลก เพราะไม่แปดเปื้อนด้วยโลก อาจจะมีคนแย้งว่า กล่าวในจิตวิทยาแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่จะมีคนทำอะไรโดยไม่หวังผล อันนี้ก็ถูกของจิตวิทยาเหมือนกัน แต่เฉพาะคนที่ยังเป็นคนธรรมดา ๆ อยู่ ยังข้องอยู่ด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ก็ยังตกอยู่ภายใต้อำนาจของความทะยานอยาก แต่สำหรับนักปราชญ์ที่ใจพ้นจากอำนาจเหล่านี้ได้แล้วจะไม่เป็นอย่างที่จิตวิทยากล่าวเลย เพราะใจของท่านได้อยู่เหนือภาวะที่ขอบข่ายของจิตวิทยาจะเอื้อมไปถึงหรือสาวไปให้พบ ปัญญาที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียนก็ไม่อาจรู้สภาวะอันประเสริฐอันนี้ได้ และการมองโลกของนักปราชญ์กับการมองโลกของคนธรรมดา หรือแม้แต่ของจิตวิทยานั้นต่างกันมาก

เมื่อใดบุคคลใดได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส เพราะความต้องการ ความทะยานอยากของตน เมื่อสาวไปหาเหตุ ก็จะพบว่า เพราะความอยากมีอยากเป็นของตนเอง ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ อยากไม่มี อยากไม่เป็น อยากไม่ได้ รวมเป็นกามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหาอันนั้นเอง จึงทำให้ทุกข์ทรมานอย่างสาหัสอย่างนี้ และหากคิดจะทิ้งหรือเลิกละความอยากอันนั้นเสียได้ก็ย่อมจะได้ประสบการณ์ด้วยตนเอง

ได้พิสูจน์พบด้วยตัวเอง แต่ที่เป็นอย่างนี้ ก็เพราะว่าเราอยากให้เป็นอย่างนั้น ๆ เราต้องการจะควบคุมสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่เราต้องการ แต่ว่าสิ่งต่าง ๆ มันไม่เป็นไปตามที่เราต้องการหรือที่เราอยากจะควบคุม มันเป็นไปตามเหตุปัจจัย พอมีประสบการณ์อย่างนี้และก็คิดอย่างนี้ได้ เมื่อนั้นแหละ แสงสว่างก็จะโผล่ขึ้นในจิตใจทันทีทันควันทีเดียว เป็นแสงสว่างทางจิตที่ฉับพลัน หลังจากนั้น ความสงบ ความรู้แจ้งตามที่เป็นจริงก็ตามมา เป็นการรู้เท่าทันสิ่งทั้งปวง แล้วก็มีคุณสมบัติอย่างลึกซึ้ง หรือตามพิจารณาจิตของตนที่ดิ่งลงไปในความสงบนั้น ก็จะรู้สึกว่ารลึกลงไป ๆ เหมือนห้วงมหาสมุทรเหลือที่จะหยั่งได้

ดวงจิตแบบนี้ ความรู้สึกแบบนี้มีค่าอย่างยิ่งแก่ผู้เป็นเจ้าของ ต่อจากนั้นความกรุณาต่อสรรพสัตว์ก็จะเอ่อท้นขึ้นอย่างรวดเร็ว ความกรุณาต่อสรรพสัตว์จะเร่งให้คิดทำประโยชน์ หนดูไม่ได้ เพราะเกิดความรู้สึกเห็นใจ เราเพียงแต่เห็นคนจนมาก ๆ เราก็รวยไม่ได้แล้ว มันคิดจะรวยไม่ได้ พอเห็นคนจนมาก ๆ แม้จะดูข่าวทางทีวี เห็นคนลำบากยากจน ก็มีเมตตากรุณาเอ่อท้นขึ้นมา ก็คิดรวยไม่ได้ ดวงจิตอย่างนี้แหละ จิตวิหยาบมองไปไม่ถึงและยังหยั่งไม่ได้ เพราะว่าจิตวิหยาโดยทั่วไปยังไม่มีจิตภาวนา ก็เรียนรู้อย่างเดียวในด้านทฤษฎีต่าง ๆ แต่ว่ายังไม่ได้มีจิตภาวนา คือการอบรมจิต เพราะฉะนั้นจึงยังไม่ได้ถึงจิตของบุคคลผู้ที่ได้รับการอบรมแล้ว คนที่มีจิตอย่างนี้แหละ ทำงานไม่ค่อยเหนื่อย เหนื่อยก็เหนื่อย

ทางกาย ซึ่งเป็นธรรมดาของสังขาร มันก็ต้องเหนื่อยบ้าง และก็ทำงานนั้นอย่างประณีต เหมือนกับจิตของท่านที่ประณีต โรคประสาทพิการ โรคที่เกิดจากความวิตกกังวลทั้งปวงก็จะหายไปทันที

อหังการ ความยึดมั่นว่าตัวเรา และมมังการ ความยึดมั่นในสิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นของเรา ก็จะเริ่มคลายลงและเสื่อมสิ้นไป อหังการ มมังการเหมือนไฟที่จุดอยู่ในดวงจิต ทำให้จิตเราร้อนดินร่นเหมือนเวทนาทางกายของคนที่อยู่ในห้องที่ร้อนอบอ้าว ร่างกายก็ร้อน ใจที่อยู่ในห้องของอหังการ มมังการก็จะร้อนยิ่งกว่า เมื่ออหังการมมังการ คือความยึดมั่นเป็นตัวเรา ความยึดมั่นในตัวตน และเป็นของตน น้อยลง ลดลง มอดลง ดวงจิตนี้ก็สิ้นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเราร้อน จะสงบเย็นลง ความเศร้า ความหวาดกลัว ต่อความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของชีวิตจะเข้ามากระทบไม่ได้ จึงสงบนิ่ง มั่นคง และแจ่มใส กลับเป็นผู้สูงสุดในความนึกคิด

บุคคลประเภทนี้จะมีความคิดที่ลึกซึ้ง กว้างขวางเหนือกว่าที่คนธรรมดาจะหยั่งได้ คือว่า น่าฉงนว่าเขาเอาความคิดเหล่านั้นมาจากไหน เขาคิดได้อย่างไร เพราะฉะนั้น ท่านย่อมได้เป็นผู้ที่สูงสุดในความนึกคิด เป็นเหมือนนักสังเกตการณ์ที่ไม่ได้มีความปรารถนาใด ๆ แฝงอยู่ด้วย ไม่หลงไปคลุกกับสิ่งที่เรียกว่าเป็นประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ หรือว่าไม่มีการได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์

เป็นแต่เพียงผู้สังเกตการณ์ เป็นเหมือนอยู่ในโรงภาพยนตร์ที่มีเครื่องทำความเย็นอย่างดียิ่ง และก็ดูภาพยนตร์ด้วยความรู้เท่าทันว่าเหตุการณ์ในจอ นั้นเป็นแต่เพียงการแสดง ไม่พลอยสุข ไม่พลอยทุกข์ ไม่พลอยก้าวไปกับตัวแสดง การกระทำทุกอย่างเพียบพร้อมไปด้วยอุเบกขา สติและญาณ ไม่ยินดียินร้ายแต่ประการใด หรือมีก็น้อยที่สุด และผลแห่งการกระทำไม่ได้ผูกมัดกับชีวิตของท่าน นอกจากนี้ก็ยังช่วยให้กรรมที่ให้ผลต่อไปยุติลงได้ คือ Overcoming the law of Karma อยู่เหนือกฎแห่งกรรมได้ มีชีวิตอยู่อย่างสุขเสรี

เมื่อสิ้นความเพลิตเพลินความหลงใหลแล้ว ก็ไม่มีความทุกข์แอบแฝงซ่อนเร้นอยู่ต่อไป เพราะว่าความทุกข์ทั้งหมดทั้งมวลย่อมจะแอบแฝงซ่อนเร้นอยู่ในความเพลิตเพลิน โดยที่ไม่รู้เท่าทัน หรือไม่เข้าใจ เหมือนกับความทุกข์ไปแอบแฝงอยู่กับคนที่ดื่มสุราด้วยความเพลิตเพลิน เล่นการพนันด้วยความเพลิตเพลิน หรือแม้แต่ลึกกว่านั้น ก็ไม่อยากจะเห็นอะไร ๆ หรือไม่อยากจะได้อะไรในสิ่งที่ไม่จำเป็น เมื่อเป็นอย่างนี้จิตของท่านผู้เช่นนั้น ก็จะเป็นสภาพที่เรียกว่า self-fulfilment หรือว่ามีความเต็มอยู่ในตนเอง ไม่ต้องการสิ่งภายนอกที่ไม่จำเป็น เพราะว่าสิ่งภายนอกนั้นให้ได้ อย่างมากที่สุดก็คือความเพลิตเพลิน และก็เวียนไปสู่ความทุกข์อีกต่อไป ที่พูดมานี้ก็เป็นเรื่องทีลึกลับซึ่งและก็ค่อนข้างจะทำยาก แต่ว่าทำได้ ทำยากแต่ไม่ได้หมายความว่าทำไม่ได้ ทำได้เป็น

ครั้งคราวก็ยังมี หรือว่าโดยปกติ มีชีวิตปกติที่อยู่อย่างนั้นได้ แล้วมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เราใช้สติ เวลาที่อยู่ตามปกติก็ใช้ปัญญามาเป็นเครื่องควบคุมชีวิต แต่ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้น เราก็ใช้สติควบคุมเอาไว้ก่อน ถ้าในชีวิตปกติก็ใช้ปัญญา ดูด้วยปัญญา อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า *ปัญญาชีวิตี ชีวิตมาหุ เสฏฐัญ* นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า ชีวิตของท่านผู้อยู่ด้วยปัญญานั้น เป็นชีวิตที่ประเสริฐ

เมื่อพิจารณาแล้วความที่ไม่ต้องการอะไร ๆ หรือต้องการแต่น้อยที่สุด ทำให้มีความรู้สึกว่ามีพร้อมทุกอย่าง และมีความสมบูรณ์ในตนเอง ตรงกันข้ามกับคนที่กระหายจะรู้สึกว่าขาดไปทุกอย่างทุกอย่าง เพราะไม่มีอะไร รู้สึกว่าขาดแคลนไปหมดทุกอย่าง มีอะไรก็ไม่พอ เปรี้ยวร้อนอยู่ตลอดเวลา เปรี้ยวร้อนอยู่เสมอ เหมือนเอาหม้อที่ไม่มีน้ำไปตั้งไว้บนไฟ มันร้อน แต่ถ้าเอาหม้อที่มีน้ำไปตั้งไว้บนไฟ ถึงหม้อจะร้อนก็ยังไม่แตก ไม่ถึงกับแตกสลายออกไป หม้อจะร้อน น้ำจะร้อน ทรายใต้น้ำยังมีอยู่ หรือมีมากเท่าไร หม้อก็ไม่แตกสลายออกไป แต่ถ้าไม่มีน้ำล่ะ ลักระยะหนึ่ง มันจะไหม้ไหม้หม้อจนหมดเลย ที่พูดกันว่าใจแตกสลาย นั่นก็เพราะว่าไม่มีน้ำหล่อเลี้ยง ไม่มีน้ำคือธรรม คิดไม่เป็น ไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักวางแนวคิดให้ถูกต้อง มันก็เหมือนไม่มีน้ำในหม้อที่ตั้งอยู่บนไฟ สังคมนี้โลกนี้มองไปดูแล้วก็มีความร้อนอยู่โดยรอบ เหมือนกับไฟ เพราะฉะนั้นการที่อยู่ในโลก ในสังคม มันต้องมีธรรมะ

พระพุทธเจ้าตรัสว่าให้รู้ไว้ว่าร่างกายของเราเปรียบเหมือนหม้อ กุมภูปะมัง กายมิมัง วิชิตวา โลกนี้สังคมนี้นั้นเหมือนไฟ ถ้าเราไม่มีธรรมะเหมือนกับน้ำที่อยู่ในหม้อ มันอยู่ไม่ได้ ๆ จะเร้าร้อนจนอยู่ไม่ได้ แต่ถ้ามีธรรมะก็อยู่ได้ ถ้าหม้อไม่ตั้งอยู่บนไฟด้วย มันก็ยิ่งเย็น ถ้าแช่น้ำอยู่จนเต็มในหม้อมันก็ยิ่งเย็น คนที่ถึงความสมบูรณ์ในตนเองอย่างนี้ก็ย่อมจะมองเห็นความดีนรณหรือความอยากได้ใคร่เป็นของผู้อื่นเป็นความน่าสงสาร น่ากรุณา เหมือนกับผู้ใหญ่ที่มองเห็นหมู่เด็กดีนรณอยู่ในกองไฟ เพราะความไม่รู้ ความริษยา ซึ่งเป็นกองไฟกองหนึ่งที่มีมักจะแลบเลียจิตใจอยู่เป็นบางครั้งบางคราว กว่าที่จะมอดดับลง เพราะว่าไม่มองด้วยความเป็นจริงว่า ในโลกนี้ไม่มีใครที่น่าริษยาเลย เพราะทุกคนต่างก็ดีนรณอยู่ในความทุกข์ทั้งนั้น ไม่มีใครที่น่าริษยาเลย เขาก็ทุกข์ไปตามประสาของเขา เราไม่ได้อยู่ในฐานะอย่างเขา เราก็ไม่รู้จักความทุกข์ของเขา และก็เมื่อเป็นอย่างนี้ เมื่อคิดไปอย่างนี้แล้ว ความปรารถนาดี ความห่วงใยที่ละเอียดอ่อนในความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ก็จะแผ่กระจายซึมซับลงไปหรือซึมซาบลงไป ในดวงจิต หลังจากนั้นอุเบกขา สติและญาณ ก็เข้ามาทำหน้าที่ให้กำลังประคับประคองตน สภาพจิตอย่างนี้จะมีลักษณะการออกมาเรียกว่า สูงสุดในความนึกคิด เหมือนคนยืนอยู่บนภูเขายืนอยู่บนยอดเขาแล้วก็มองไปรอบภูเขา จะได้เห็นอะไรโดยรอบ เป็นสมันตจักขุ มองได้โดยรอบ มองเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบภูเขา ไม่เหมือนกับคนที่ยืนอยู่เชิงเขาก็มองเห็นแต่สิ่งที่อยู่ในด้านของตัวเอง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอีกสามด้านของภูเขามองไม่เห็นและแถมบางคนตาบอดเสียอีก แม้ในด้านของตัวนั้นก็มองไม่เห็น เพราะฉะนั้นบางคนก็คิดถึงแต่ตัว คิดถึงแต่เรื่องของตัว คิดถึงแต่ความต้องการของตัว คิดถึงแต่ความปรารถนาของตัว คิดถึงแต่ความที่ตัวจะได้ผลประโยชน์ของตัว คนอื่นจะเป็นอย่างไรก็ช่างไม่รับรู้ไม่เข้าใจ คนอย่างนี้จะมีความสุขอย่างไรในสังคมได้อย่างไร

บุคคลที่เป็นอย่างที่ว่านี้ มีความสูงสุดในความนึกคิด และท่านจะเป็นผู้สงบลึก เหมือนท้องทะเลลึกยากที่จะหยั่งได้ สว่างไสว อยู่ด้วยญาณปัญญา เหมือนไฟดวงใหญ่สาดจากยอดเขาไปทั้งสี่ทิศ และก็สะอาด สว่าง งาม เหมือนกลีบดอกไม้ตอนเช้า มันคง เหมือนภูเขาใหญ่ ว่องไว เฉลียวฉลาดรู้เท่าทันเหตุการณ์อย่างรวดเร็ว ห่างไกลจากความหม่นหมอง สดใสดุยเหมือนแก้วเจียรไน ดวงจิตที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติอย่างนี้จะเอาเงินสักเท่าไรไปซื้อได้ เอาอะไรไปซื้อไปแลกไม่ได้ มันเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีเดียว คือความไม่ต้องการอะไร มันเกิดขึ้นเพราะ ความไม่ต้องการอะไร ความไม่ต้องการอะไรมันเป็น paradox ที่ทำให้มีทุกอย่าง เพราะความต้องการน้อยหรือว่าไม่ต้องการอะไร เมื่อเราไม่ต้องการมัน ก็เหมือนมี แต่ถ้าต้องการมาก มันก็มีไม่พอ

สิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิต เลอเลิศที่สุดในชีวิต เสมือนหนึ่งว่าได้ประมวลเอาความงามความดีและสิ่งที่มีค่าทั้งหลายในโลกมารวมกัน

แล้วเลือกหยิบเอาสิ่งหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติเพียบพร้อมทุกประการไว้ในสิ่งเดียวนั้น ใครเป็นผู้เลือกสิ่งนี้ให้ท่าน ให้ผม ให้มวลมนุษยชาติได้โปรดหม่อมใจระลึกถึงท่านผู้นั้น ผมคิดว่าท่านผู้นั้นคือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้พระองค์จะปรินิพพานไปนาน ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้ว แต่ว่าพระธรรมคำสอนของพระองค์ยังสว่างไสวจิตจ้า และมีผลในทางปฏิบัติอยู่จริง ๆ คือว่าใครปฏิบัติตามได้ และเข้าใจ ก็จะทำให้ผลแก่ชีวิตและจิตใจได้มากเท่านั้น ปฏิบัติได้มากที่สุดก็ให้ผลสูงสุด คือจะเป็นผู้ไม่มีความทุกข์เลย

เอกย์ดี อยู่ที่ สัจจิต

สรุปพัฒนาสูตร

[๕๙๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย

สัตว์เหล่าใดประพาสสัจจิตด้วยกาย

ประพาสสัจจิตด้วยวาจา

ประพาสสัจจิตด้วยใจ

ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาเช้าที่ดีของสัตว์เหล่านั้น

สัตว์เหล่าใดประพาสสัจจิตด้วยกาย

ประพาสสัจจิตด้วยวาจา

ประพาสสัจจิตด้วยใจ

ในเวลาเที่ยง เวลาเที่ยงก็เป็นเวลาเที่ยงที่ดีของสัตว์เหล่านั้น

สัตว์เหล่าใดประพฤตีสุจริตด้วยกาย
 ประพฤตีสุจริตด้วยวาจา
 ประพฤตีสุจริตด้วยใจ
 ในเวลาเย็น เวลาเย็นก็เป็นเวลาเย็นที่ดีของสัตว์เหล่านั้น
 สัตว์ทั้งหลายประพฤตีสุจริตชอบในเวลาใด
 เวลานั้นถือว่าเป็นฤกษ์ดี
 มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ชนงะดี ยามดี และบุชาดี

ในผู้ประพฤตีสุจริตทั้งหมดจรรยทั้งหลาย
 แม้กายกรรมของเขาก็เป็นสิทธิโชค
 วาจากรรมก็เป็นสิทธิโชค
 มโนกรรมก็เป็นสิทธิโชค
 ความปรารถนาของเขาก็เป็นสิทธิโชค
 สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นสิทธิโชคแล้ว
 ย่อมได้ผลประโยชน์อันเป็นสิทธิโชค

ท่านเหล่านั้นได้ประโยชน์แล้ว
 จึงได้รับความสุข
 จึงออกงามในพระพุทธรศาสนา
 จึงไม่มีโรค ถึงความสุข พร้อมด้วยญาติทั้งมวล ฯ

ขออ้างพระสูตรที่เรียกว่า **สุปัพพัตถสูตร** ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ หน้า ๓๗๙ ข้อ ๕๙๕ พระพุทธเจ้าตรัสว่า บุคคลใด ประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ในเวลาเช้า กลางวัน หรือเย็นก็ตาม เช้า กลางวัน และเย็นนั้น ก็เป็นเวลาที่ดีของบุคคลนั้น พระองค์ตรัสว่า บุคคลประพฤติชอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่า เป็นฤกษ์ดี **สุนักขัตตัง เป็นมงคลดี สุมังคะลัง สว่างดี สุปะภาตัง รุ่งดี สุหุฏฐิตัง ขณะดี สุขะโณ และกียามดี สุมุหุตโต** ก็เป็นการบูชาดีแล้ว **สุยัญฺจ** ในเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย ผู้ประพฤติดี ร่วมกัน กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม และความปรารถนาของท่านผู้นั้นเป็นสิ่งดีงาม ถูกต้อง เมื่อบุคคลทำกรรมอันดีงามถูกต้องแล้ว ย่อมได้รับผลดีงาม บุคคลเหล่านั้นได้รับประโยชน์แล้ว ของงมีความสุข ไร้โรค งอกงามในพระพุทธศาสนา มีความสุขพร้อมในกาลทั้งปวง

ข้อความเหล่านี้ เป็นพระพุทธพจน์ที่พระสงฆ์นิยมใช้สวดในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ หรืองานวันเกิด พระพุทธพจน์ในสุปัพพัตถสูตร นี้ได้แสดงหลักสำคัญอย่างหนึ่งของขณะ คือถือเอาสุจริต กาย วาจา ใจ เป็นฤกษ์งามยามดี และค่อนข้างจะตรงกันข้ามกับความเชื่อของพราหมณ์ ในสมัยนั้น และของชาวโลกทั้งปวง แม้ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน ในสังคมไทยเราเองนี้ แม้คนไทยเป็นชาวพุทธเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ความเชื่อทางโหราศาสตร์ และกิจกรรมทางโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์

ก็เป็นไปอย่างแพร่หลาย ทั้งถึงในหมู่คนทุกระดับชั้น ผู้เป็นอาจารย์ทางโหราศาสตร์นั้นมีทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ คือทั้งพระ และฆราวาส สำนักโหราจารย์ มีอยู่ทั่วไป ทั้งในวัดและนอกวัด มีพุทธศาสนิกชนไปมาหาสู่มิได้ขาด คนใหญ่คนโตในบ้านเมืองของเรามักจะมีโหราจารย์ประจำตัวคอยแนะนำช่วยเหลือในการตัดสินใจ

เรื่องเหล่านี้มองดูเผิน ๆ เหมือนไม่เสียหายอะไร แต่ถ้ามองตามหลักพระพุทธศาสนาในเรื่องกฎแห่งกรรม ความรับผิดชอบตนเอง และการดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญาแล้ว จะเห็นว่าขัดกันมาก คือทำให้กฎแห่งกรรมถูกลดลง ถูกล้มโดยไม่รู้สึกรู้ว่ามาครอบงำกฎแห่งกรรมเสียโดยสิ้นเชิง ว่าตามความเป็นจริงแล้ว การทำนายของโหราศาสตร์ก็ย่อมจะผิดบ้างถูกบ้าง แต่ไม่มีใครสามารถยืนยันได้ว่าถูกเสมอไป ถ้าผิดถูกเท่ากัน เราควรเสี่ยงหรือไม่ ทำไมเราไม่หัดใช้สติปัญญาหรือใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหา แก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตกิจการต่าง ๆ โดยอาศัยสุจริตกาย วาจา ใจ เป็นมูลฐาน อาศัยสติปัญญาเป็นไฟส่องทาง พร้อมทั้งจะรับผิดชอบผลแห่งการกระทำของเรา โดยไม่โยนความรับผิดชอบไปให้สิ่งอื่นซึ่งไม่ประจักษ์แจ้งแท้จริง

พุทธศาสนาสอนให้พุทธบริษัทเชื่อกฎแห่งกรรม รับผิดชอบตัวเอง ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ไม่เชื่อมงาย และก็ไม่เชื่อง่าย เน้นเรื่องตนเป็นที่พึ่งของตน ให้มีตนเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นที่พึ่ง

ถือเอาการประพฤติธรรม คือสุจริตกาย วาจา ใจ เป็นแนวทางแห่งการพึ่งตน มีชาวต่างประเทศกล่าวถึงพุทธศาสนา โดยคำหนึ่งถึงลักษณะนี้เรียกว่า A Do-it-yourself Religion ศาสนาที่ต้องลงมือทำด้วยตนเอง ไม่มีการอ้อนวอน ตรงกับพระพุทธพจน์ที่ว่า ความเพียรทำนุทั้งหลายต้องทำเอง ตถาคตเป็นเพียงผู้บอกทางเท่านั้น ชาวพุทธผู้เชื่อมั่นในเรื่องนี้ ย่อมจะเป็นผู้แก้อุปสรรคที่จะทำตามคำสอนของพระศาสดา โดยไม่ลังเล หันรีหันขวาง หันไปไหนให้เสียเวลาเปล่าในการพัฒนาตน แต่จะมุ่งหน้าสู่ธรรมอย่างเดียว เรียกว่าธรรมาภิमुखโย หันหน้าเข้าหาธรรม การพัฒนาตนย่อมดำเนินไปโดยรวดเร็ว มีผลเป็นที่น่าพอใจ บางแห่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์เอง คือการที่ทำงานสำเร็จโดยชอบนั้นแหละเป็นฤกษ์ดีอยู่แล้ว ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยอะไรได้

ชายหนุ่มคนหนึ่งจะไปขอหญิงสาว พ่อแม่ของฝ่ายหญิงยินยอมยกให้แล้ว นัดวันแต่งงานเรียบร้อยแล้ว แต่ทางผู้ใหญ่ฝ่ายชายไปดูฤกษ์ยามกับนักบวชที่เขานับถือ นักบวชบอกว่าฤกษ์ยังไม่ดี ฝ่ายชายจึงงดการสู่ขอ ไม่ได้ไปรับเจ้าสาวตามนัด ทางฝ่ายเจ้าสาวคอยทั้งวัน เห็นว่าฝ่ายเจ้าบ่าวไม่มา จึงยกลูกสาวให้ชายอื่นที่เขาต้องการ พอถึงวันฤกษ์ดี เจ้าบ่าวและญาติก็พากันไปเพื่อรับเจ้าสาว พ่อแม่ของเจ้าสาวบอกว่าได้ยกเจ้าสาวให้คนอื่นไปแล้ว เพราะไม่มาตามทีนัดไว้ สมน้ำหน้าจริง ๆ (เพิ่มไม่ยอมยกเข้าไปสักลิปอัน) สมน้ำหน้าจริง ๆ การมัวรอฤกษ์อยู่ทำให้เสียประโยชน์

อย่างนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสอย่างนี้ สุจริตกาย วาจา ใจ นั้นแหละ คืออภิชฌ์ดียามดี แต่ถ้าเราทำดี อภิชฌ์ดีทุกเวลา ถ้าเราทำชั่ว อภิชฌ์เสีย ทุกเวลาเหมือนกัน ดูพวกโจรลึ แม้จะดูอภิชฌ์ยามลักเท่าใดก็ไม่พ้น บาบและไม่พ้นทุกข์แบบใดแบบหนึ่ง

ที่พูดนี้เพียงชี้เหตุชี้ผลให้ดู ใครจะยังสมัครใจถืออภิชฌ์ยามอยู่ เพื่อให้เสียประโยชน์ก็ตามใจ แต่ถ้าเสียประโยชน์แล้ว ก็อย่ามา บ่นให้ใครฟังก็แล้วกัน ผมเองเคยทราบว่ามีท่านเจ้าคุณเจ้าคณะ จังหวัดท่านหนึ่งมีเลขาเป็นพระหมอดู ท่านจะทำอะไร จะไปไหน ต้องถามโหรประจำตัวก่อน คือพระเลขา บางคราวท่านจะมากรุงเทพฯ เลขาพระหมอดูบอกว่าวันที่จะไปนั้นอภิชฌ์ไม่ดี แต่ท่านจำเป็นต้อง ไปวันนั้นเกี่ยวกับรถไฟต้องจองตั๋วล่วงหน้าหลายวันจึงจะได้ขึ้นนอน วิธีแก้ปัญหาของท่านก็คือออกจากกุฏิ ออกจากวัดไปก่อน เพราะ รถไฟมันไม่เอาอภิชฌ์ไง มันถึงเวลามันก็ออก ในวันเวลาที่พระหมอดู บอกว่าเป็นอภิชฌ์ดี ก็อาศัยไปนอนวัดอื่นก่อน ๑ คืน หรือ ๒ คืน สุดแล้วแต่อภิชฌ์ ถ้าจะไปมะริ่นนี้ แต่ว่ามะริ่นนี้อภิชฌ์ไม่ดี อภิชฌ์ดีวันนี้ ก็ต้องออกจากวัดวันนี้ไปนอนพักวัดอื่น พอถึงเวลาก็ต้องดูอภิชฌ์ก่อน จะหันหน้าไปทางทิศไหน จะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก แต่ว่า เวลาออกต้องหันหน้าไปทางทิศตะวันตก ผมคิดว่าถ้าท่านต้องทำ อย่างนี้บ่อย ๆ การเดินทางของท่านก็เป็นเรื่องยุ่งยาก ลำบากสำหรับ ท่านไม่ใช่บ่อยเลยทีเดียว ใครก็ตามที่ถือเรื่องพวกนี้อยู่ก็ต้อง ยุ่งยากลำบากเหลือเกิน จะต้องก้าวซ้ายลงก่อน หรือขวาลงก่อน

จะต้องสูญุดลมหายใจ จมูกซ้าย หรือจมูกขวาให้มันคล่องก่อน วันไหนเป็นหวัดก็ดีเหมือนกัน เป็นหวัดก็ไม่ต้องไป

เรื่องวันอธิบดี วันธงไชย วันอุบาทว์ วันโลกาวินาศอะไรในปฏิทินบางเล่มก็เหมือนกัน เขียนไว้ทำไม พุทธถืออย่างนั้นหรือชาวพุทธนะ ถ้าถือตามหลักพุทธศาสนาแล้ว วันจันทร์ ถึงวันอาทิตย์ วันอาทิตย์ถึงวันเสาร์จะเป็นวันอธิบดี หรือธงไชย จะเป็นวันอุบาทว์ หรือโลกาวินาศก็อยู่ที่การกระทำของคนเรา ถ้าวันไหนทำดีก็เป็นอธิบดี ธงไชย วันไหนทำชั่วก็เป็นวันอุบาทว์ เป็นโลกาวินาศทั้งนั้น ตัวตัวเองเป็นกลาง ๆ ไม่ได้ ไม่ชั่ว เหมือนแก้วเปล่า ๆ อย่านำไปโทษวันมันเลย โทษการกระทำของเราแหละ อย่านำไปโทษวันเวลามันเลย มันไม่มีอะไรหรอก มันเป็นของเปล่า ๆ เหมือนแก้วเปล่า ๆ ท่านเอาอะไรใส่ลงไป มันก็เป็นอย่างนั้นแหละ มันก็เป็นแก้วอย่างนั้นแหละ เอาเหล้าใส่ลงไปมันก็เป็นแก้วเหล้า เอาน้ำส้มใส่ลงไปมันก็เป็นแก้วน้ำส้ม ในคุก ถ้าเอาคนคุกออก แล้วก็เอาพวกนักปราชญ์ราชบัณฑิตไปอยู่ มันก็เป็นที่อยู่ของนักปราชญ์ราชบัณฑิต ในวัดถ้าเอาพระออกให้หมด แล้วเอาคนคุกเข้าไปอยู่ เอานักโทษเข้าไปอยู่ มันก็กลายเป็นคุกไม่เป็นวัด เลือดตัวเดียวกันนี่แหละ โจรเอาไปใส่ก็เรียกว่าเลือดโจร นักปราชญ์เอาไปใส่ บัณฑิตเอาไปใส่ก็เรียกว่าเลือดนักปราชญ์ หรือบัณฑิต คำว่านักปราชญ์นี้มีความหมายมากแค่ไหน พระท่านถาม คำว่านักปราชญ์นี้มีความหมายมากแค่ไหน ก็ต้องวิจัยกันหน่อย ก็ต้องวิพากษ์กันหน่อย

ก็ต้องทำความเข้าใจกันหน่อย ก็แล้วแต่ สุขทุกข์ในชีวิตของคน
 เราเนี่ย มนุษย์เราทำกันขึ้นมาเองมากกว่าสิ่งอื่นทำให้ บางรายทำตัว
 เองมากกว่าคนอื่นทำให้ บางรายถูกเพื่อนมนุษย์ด้วยกันที่ใจไม่
 เป็นมนุษย์เบียดเบียนบีบคั้น เอารัดเอาเปรียบ ทารุณโหดร้าย
 หน่วงเหนี่ยวกักขัง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน
 ผู้อ่อนแอกว่า

อยู่ในเมืองไทย เกิดในเมืองไทย ส่วนมากก็บอกตัวเอง
 ประกาศกับตัวเองว่านับถือศาสนาพุทธทั้งนั้น และพวกเขาก็มักจะ
 มีพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ แขนงเต็มคอเพื่อป้องกันตนเองจากการ
 ถูกเบียดเบียน และขอให้พระช่วยให้ปลอดภัย พระพุทธเจ้าสอน
 หลักธรรมอะไร พระาสอนอย่างไร พวกเขาไม่รับรู้ไม่เข้าใจ และไม่
 พยายามที่จะเข้าใจ เขากลับทำตัวเป็นปฏิบัติกับพระพุทธรูปเจ้า และ
 คำสอนของพระองค์โดยไม่รู้ตัว เพราะโมหะ เพราะอวิชชา เพราะ
 โลภะ เป็นตัวห่อหุ้มจิตใจให้มีดมน ในเมืองไทยเรามีพระพุทธรูป
 เกือบไปหมด ทั้งพระใหญ่ พระเล็ก พระปางต่าง ๆ ก็บูชากันไป
 ตามทะเบียนบ้านคนไทยส่วนมากนับถือพุทธศาสนา แต่เข้าถึง
 พุทธศาสนาในส่วนลึกตามสติปัญญาของตน คือมีสติปัญญา
 แคไหนก็นับถือได้แค่นั้น บางคนก็นับถือได้เพียงกราบ ๆ ไหว้ ๆ
 ถึงจะเข้าใจว่าขลัง หรือศักดิ์สิทธิ์ ถึงไหนถึงกัน แต่พอบอกให้
 ฟังธรรม ประพฤติธรรม ไม่เอา ไม่อยากฟัง เห็นเป็นเรื่องเสีย
 เวลา ไร้ประโยชน์ ในการไปกราบไหว้นั้นเขามีดอกไม้รูปเทียน

และทองคำเปลวเป็นแผ่นไว้ติดทององค์พระ สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ รวมทั้งรูปเคารพในที่นั้นด้วย น่าเสียดายรูปดี ๆ สวย ๆ ช่างอุตสาหกรรมอย่างประณีต เป็นปฏิมากรรมที่สวยงาม แต่ถูกทำให้เปรอะไปด้วยทองคำเปลวแผ่นเล็กแผ่นน้อย ใครปวดหัวก็ปิดที่พระเศียร หรือปิดที่ศีรษะท่าน ใครปวดไหล่ก็ปิดที่ไหล่ เป็นต้น อธิษฐานขอให้ตนหายป่วย แต่ในที่สุดก็ไม่พ้น ก็ต้องไปหาหมอหรือไปโรงพยาบาลอยู่ดี

ทางวัดควรจะต้องแนะนำให้ชาวบ้านทำเสียให้ถูกต้องตามเหตุผล คือว่าพัฒนาปัญญาของพวกเขาขึ้นมาเพื่อเข้าใจตนให้ดีขึ้น เข้าใจชีวิตให้ดีขึ้น ถ้าทำเพียงเท่านั้น คือการอ้อนวอนเพียงเท่านั้นหายโรคได้ เราก็คงไม่ต้องมีหมอ ไม่ต้องกินยา เพียงแต่ทำสิ่งที่เชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ให้แพร่หลายทุกมุมเมือง ทำกันให้ทั่วถึง คนก็จะได้ไม่ต้องพึ่งหมอ ไม่ต้องพึ่งยา เพียงแต่พึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พึ่งน้ำมนต์ พ่นน้ำหมากอะไรไปตามเรื่อง เมืองไทยจะได้มีสุขภาพดีถ้วนหน้าเสียที พระพุทธเจ้าเองทรงเห็นความสำคัญเรื่องหมอ เรื่องยาอยู่ ทุกครั้งที่ทรงประชวรก็ทรงเสวยยาและให้หมอชิวกรักษา ทรงสอนเรื่องปัจจัยสี่ว่าเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ คือเสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ไม่เคยทรงสอนให้ไปอ้อนวอนสิ่งใดเพื่อความหายจากโรค พระสงฆ์เอง องค์ไหนก็ตามที่ชาวบ้านไปหาขอให้ท่านทำนั่นทำนี่เพื่อให้หายโรค เมื่อตัวท่านป่วย ท่านก็รักษาด้วยยา เมื่อจำเป็นต้องเข้าโรงพยาบาลท่านก็เข้า เรียกว่าทำไป

ตามเหตุอันสมควร แต่ถ้าเพื่อจิวรของท่านมันรักษาโรคได้ ท่านก็
ห่มจิวรอยู่ทุกวัน ทำไมมันไม่รักษาท่านให้หาย ชาวบ้านไปเชื่อว่า
 จิวรท่านรักษาโรคได้ แล้วก็เอาจิวรท่านฟาดหลังเข้าไป จิวรเก่า ๆ
 อะไรง่าย ๆ ฟาดหลังเข้าไป คิดว่าจะรักษาโรคได้ จิวรท่านท่านห่ม
 อยู่ทุกวัน แต่เวลาท่านป่วยท่านก็ต้องไปหาหมอเข้าโรงพยาบาล
 ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ถ้ารักษาได้จริง ทำไมจิวรไม่รักษาตนเอง
 ง่าย ๆ แค่นี้ทำไมไม่คิด หรือว่าไม่สอนให้คิด

ขอให้เราชาวพุทธจงลืมตาขึ้นมองความจริง มองสิ่งต่าง ๆ ให้
 เห็นตามที่เป็นจริง ความจริงบางอย่างมันอยู่ลึก เราต้องใช้สติปัญญา
 ที่แหลมคมเจาะให้ลึกลงไปจึงจะเห็นได้ แต่เมื่อได้เห็นแล้วก็คุ้ม
 กับความเพียรพยายาม คุ้มกับการลงทุนลงแรง อย่างที่เคยเปรียบ
 ให้ฟังบ่อย ๆ ว่า พวกเศษหญ้า เศษฟางนี้ มันลอยอยู่เหนือน้ำ
 มันลอยอยู่บนผิวน้ำ แต่ถ้าเราต้องการไข่มุกเราต้องดำลงไปใ
 มหาสมุทร ต้องดำลงไปให้ลึก บนพื้นดินก็เช่นกัน เม็ดดินเม็ดทราย
 มันเกลื่อนอยู่ แต่ถ้าเราต้องการทองเราต้องเจาะลงไป พิธีรีตอง
 ที่ทำกันอยู่อย่างครึกโครมหนาแน่น เรียกร้องความสนใจของคน
 ได้เป็นอันมาก รวมทั้งได้ผลประโยชน์เป็นอันมากด้วย และ “ผล
 ประโยชน์” นั้นแหละ มันทำให้กิเลสมาบังตาให้มืดกันไปหมดเลย
 ทั้งผู้ให้และผู้รับ

ขอให้ชาวพุทธเราลืมนตาอำปากขึ้นมา ลืมตาขึ้นมาดูเสียให้ดี ว่าเหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนผู้มีปัญญาที่มีการศึกษาเช่นท่านหรือไม่ เป็นที่โปรดปรานของพระบรมศาสดาของเราหรือไม่ อย่าไปคิดเอาใจคนนั้นคนนี้อยู่เลย เอาพระทัยพระพุทธเจ้าเถอะ ท่านไม่เคยหลอกใคร และถ้าคิดว่าจะเอาใจคนนั้นบ้างเอาใจคนนี้บ้าง ก็จะไม่เหลือ เอนไปก็เอนมา เป็นไปตามที่คนชักจูงไป เขาจูงไปให้ทำอะไรก็ทำ แม้จะเป็นคนฉลาดแล้วยังไปเชื่อคนโง่ หรือไปทำตามคนโง่ ก็ไม่รู้จะว่าอย่างไร และนอกจากนั้นก็เส้นทางหมดเปลืองทรัพย์สิ้น หมดเปลืองแรงงานโดยเปล่าประโยชน์ ขอให้ใช้ปัญญา คิดตามแนวเหตุผล อย่าสักแต่ทำตามความเชื่อ และตามปรัมปราประเพณี ขอให้มองดูด้วยปัญญาจักษุ ให้เห็นเหตุผลชัดเจนแล้วจึงค่อยทำ อย่าให้เป็นการฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย โดยไม่เหลียวดูความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์รอบข้าง

ลองมองดูให้ดี มุมหนึ่งของชีวิตยังมีเด็กยากจนอยู่มากในเมืองไทยของเรา ตัวอย่างเมื่อไม่นานมานี้ หนูน้อยคนหนึ่งเป็นเด็กหญิง อายุเพียง ๙ ขวบ ต้องการเงินเพียง ๔๕ บาทเพื่อซื้อสมุด ต้องนั่งรถจากสระบุรีมาขอทานที่สวนจตุจักร เพราะครอบครัวที่เรียนหนังสือต้องมีสมุดครบ หนูน้อยมีสมุดไม่ครบ จะต้องหาซื้อเพื่อเพิ่มเติม หาซื้อเพิ่มมาด้วยจำนวนเงิน ๔๕ บาท แม้มืออาชีพรับจ้างเก็บผักขายรายวัน ฝนตกจึงไม่มีใครมาจ้างแม่ไปเก็บผัก

มีเพื่อนบอกว่าที่สวนจตุจักรขอทานได้วันหนึ่งเป็นร้อยบาท หนูน้อย จึงหนีแม่มา แม่รู้เข้าจึงมาตาม หนูน้อยยังโชคดีนะ ที่มีพลเมืองดี ลังเกตเห็นว่าไม่ใช่เด็กขอทานธรรมดา อาจจะถูกหลอกไปเข้าแหล่ง พวกทุจริต จึงแจ้งตำรวจให้มาสอบถามดู จึงได้ความตามที่เล่ามา และแม่กับตำรวจก็มารับตัวกลับบ้านโดยปลอดภัย ในสถานการณ์ อย่างนี้ วงการศาสนาของเรา จะใจจืดใจดำจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยอยู่ได้อย่างไร ทำไม จัดงานวันเกิดจะต้องใช้ขบ ประมาณตั้งหลายล้าน หรือว่าจะฉลองสมณศักดิ์สักครั้งหนึ่ง ทำไม จะต้องใช้ขบประมาณตั้งหลายล้าน ในเมื่อเด็กของเราจะต้องการ เงินเพียง ๔๕ บาท เพื่อซื้อสมุดเรียน ต้องมานั่งขอทานที่สวนจตุจักร

ขออย่าได้ทำอะไรเพียงเพราะเหตุที่เคยทำกันมา หรือ เพียงเพื่อรักษาปรีมปราประเพณี ขอให้ทำโดยคำนึงถึงเหตุผล และเท่าที่จำเป็น ขอให้ศาสนาดำรงอยู่เพื่อประโยชน์ของมหาชน สมตามพระปณิธานของพระบรมศาสดาของเรา พระองค์ทรง สละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อประโยชน์สุขของมหาชน ถ้าสาวกของ พระพุทธเจ้ามาเห็นแก่ลาภสักการะ มาเห็นแก่อะไรต่ออะไรที่ไม่ใช่ทิศทางที่พระพุทธเจ้าท่านทรงสอน มันก็น่ากลัวอันตราย อันตรายที่พื้นลำบาก ไม่รู้ใครจะมาช่วยในการฟื้นฟูความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจทางศาสนา เพราะว่าคุณเห็นชอบความดำรงชอบ ความเห็นถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง ก็เป็นองค์อริยมรรคที่สำคัญ เป็นปัญญาสิกขา เป็นไฟส่องทาง เป็นดวงตาของมรรค ของอื่น ๆ

ถ้าปราศจากปัญญาเสียแล้ว มรรคองค์อื่น ๆ ไม่ว่าจะ เป็น
ศีลหรือจะเป็นสมาธิก็ตาม ก็จะเป็นไปในทางมลาย ในทางยึดมั่น
ถือมั่นผิด ๆ และก็ไม่รู้ตัวว่ากำลังยึดมั่นถือมั่นผิด ๆ อยู่ เหมือน
คนตาบอดหลงทาง คนตาบอดหลงทางพอบพบคนงูก็มักจะโซคร้าย
เสียอีก คือว่ามาเจอคนงูที่เห็นแก่ตัว เห็นแก่เงินของคนตาบอด
ไม่ได้ทำด้วยความเอ็นดูกรุณาที่หวังเกื้อกูลแก่คนตาบอด ยิ่งคน
ตาบอดกระเป่าหนัก และยิ่งบอดนานเท่าใดก็เป็นประโยชน์แก่
เขามากเท่านั้น มีทางแสวงหาผลประโยชน์ได้อย่างมากมาย โดย
ไม่ได้เป็นประโยชน์อะไรกับคนตาบอดเลย ช่างน่าสงสารเพียงไร

เห็นชอบ ดำริชอบ

เกี่ยวกับความคิดทางพระพุทธศาสนา หรือความเห็นชอบ ความดำริชอบ ความคิดที่ถูกต้อง เป็นการสืบนุสสนิมาจากรื่อง ฤกษ์ดีอยู่ที่สุจริต การที่เราไปยึดถืออะไรผิด ๆ อยู่ ก็เหมือนคน ตาบอดที่หลงทาง ที่นี้ถ้าไปพบคนจูงที่เป็นคนเห็นแก่ตัว หรือว่า เห็นแก่เงินในกระเป๋าของคนตาบอด ก็ยิ่งหลอกหลงเขาซ้ำอีก เพราะว่าแสวงหาผลประโยชน์จากคนตาบอดนั่นเอง น่าสงสารเขาเพียงไร

มีเรื่องในสมัยพระพุทธเจ้า ตอนที่พระเจ้าปเสนทิโกศลท่านทรงสุบินนิมิตร พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ความฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล เนื่องจากท่านฝันเห็นอะไรแปลก ๆ และก็ไปถามพวกพราหมณ์ พวกพราหมณ์ที่จริงก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าความฝันนั้นหมายความว่าอะไร จะแก้อย่างไร อะไรจะเกิดขึ้น แต่จะบอกว่าไม่รู้ก็ไม่ได้ ก็เลยหลอกพระเจ้าแผ่นดินว่าจะมีอันตรายแก่ชีวิตของพระองค์ หรือมิฉะนั้นก็มีอันตรายกับราชสมบัติหรือว่าจะเกิดโรคภัยไข้เจ็บที่ร้ายแรง อย่างนี้เป็นต้น พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ตกพระทัยมาก ตรัสถามว่าจะให้แก้ไขยังไง พวกพราหมณ์ก็แนะนำให้ทำพิธีบูชาัญญเอาสัตว์ชนิดต่าง ๆ มารวมกัน ไว้เพื่อจะทำพิธีบูชาัญญ และก็ได้อาชีพบูชาัญญ แต่พระนางมัลลิกาซึ่งเป็นพระมเหสีที่ฉลาดมากของพระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ยินเสียงสัตว์ร้องจึงไปเฝ้าทูลถามว่าเรื่องอะไรกัน พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ตรัสเล่าให้ฟัง พระนางมัลลิกาก็พาพระเจ้าปเสนทิโกศลไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ทรงพยากรณ์ความฝันทั้ง ๑๖ ข้อนั้นให้ทรงทราบว่าเป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่ค่อยจะดีจะเกิดขึ้นในภายหน้า ไม่ใช่ในสมัยของพระองค์ แต่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้าอีกนานไกล พระองค์ไม่ต้องตกพระทัย ไม่ต้องกังวลอะไรหรอก

พอตรัสอย่างนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าก็เลยตรัสว่าไม่ใช่แต่เพียงในบัดนี้เท่านั้น ที่มหากษัตริย์ได้เห็นสุบินนิมิตรเหล่านี้ ไม่ใช่แต่เพียงพระองค์เท่านั้นได้เห็นสุบินนิมิตรเหล่านี้ แต่ว่าพระราชา

ในกาลก่อน ก็เคยทรงสุบินนิมิตรแล้วเหมือนกัน แล้วพวกพราหมณ์ ก็ถือเอาสุบินนิมิตรเหล่านี้ไปทำพิธีบูชาัญญ์ ตอนหลังก็ได้รับคำแนะนำของบัณฑิต ก็เลยได้เลิกกันไป ได้ปลอดภัยจากการฆ่าและทำอันตรายต่อสัตว์ต่าง ๆ ด้วยการบูชาัญญ์ พระพุทธเจ้าตรัสเล่าให้ฟังว่าในอดีตกาลก็มีเรื่องทำนองนี้เกิดขึ้น และมีลูกศิษย์คนหนึ่ง ซึ่งเป็นศิษย์ที่เป็นบัณฑิตและฉลาดมาก ศิษย์ของพวกพราหมณ์ ที่จะทำพิธีบูชาัญญ์ ที่จะหลอกพระราชาโดยทำพิธีบูชาัญญ์ มีเด็กหนุ่มที่เป็นศิษย์อยู่คนหนึ่ง เป็นบัณฑิตเป็นคนฉลาดมากก็ถามอาจารย์ว่า “ท่านอาจารย์ครับ คัมภีร์พระเวททั้งสามคัมภีร์ที่ท่านอาจารย์ให้กระผมเรียนจบแล้ว ในพระเวททั้งสามคัมภีร์นั้น มีไหมที่บอกว่าการฆ่าคน หรือการฆ่าสัตว์ ทำให้เกิดความสุขสวัสดิกับอีกคนหนึ่ง มีบอกไว้บ้างไหม ไม่มีเลยใช่ไหมท่านอาจารย์”

ท่านอาจารย์ก็บอกว่า “พ่อคุณเอ๊ย เอ็งนะยังเด็กไม่รู้อะไร ก็ด้วยอุบายอันนี้แหละ เราจะได้ทรัพย์จำนวนมากทีเดียว ด้วยอุบายที่จะทำพิธีบูชาัญญ์นี้แหละ เราจะได้สัตว์ ได้อาหาร ได้ของกิน ได้อะไรมากมาย ตัวเจ้าจะรักษาพระราชทรัพย์หรืออย่างไร” ที่นี้มาถนพหนุ่มเด็กหนุ่มที่เป็นคนฉลาด ผู้เป็นศิษย์ก็เลยบอกว่า “ท่านอาจารย์ครับ ถ้าอย่างนั้นพวกท่านก็ไปทำงานของท่านเถอะ ผมไม่เอาด้วย ผมจะไม่ทำอะไรในสิ่งที่ท่านอาจารย์ทั้งหลายทำกัน ผมไม่ทำอะไรในสำนักของอาจารย์ ผมไม่เห็นด้วย” แล้วก็ออกจากที่ประชุมไป

เขาไปนั่งอยู่ในพระราชอุทยาน ก็คงจะนั่งคิดอะไรไปตาม
 ประสาคนช่างคิด ในสมัยนั้นพระพุทธเจ้าของเราที่บวชเป็นดาบส
 โภทิสัตว์ ได้อภิญญาก็กำหนดรู้ว่า มีเหตุอะไรเกิดขึ้นในเมือง ท่าน
 ทราบเหตุนั้นแล้วก็มาที่พระราชอุทยาน มาเจอเด็กหนุ่มเข้าก็ถาม
 ถึงพระราชา ถามถึงความเป็นไปในบ้านเมือง เด็กหนุ่มก็เล่าเรื่อง
 ทั้งหมดให้ฟังและถามว่าจะช่วยพระราชาได้อย่างไร ดาบสก็บอกว่า
 อาตมาก็ไม่รู้จักพระราชา ไม่รู้จะช่วยได้อย่างไร มาณพหนุ่มก็บอกว่า
 ฉันท่านอยู่ที่นี่ก่อน ผมจะไปเฝ้าพระราชาแล้วกราบทูลให้ทรงทราบว่า
 มีดาบสที่เหาะเหิรเดินอากาศได้จะมาทำนายนายพระสุบินนิมิตรให้ว่า
 อะไรจะเกิดขึ้น และก็ไปเฝ้าพระราชา พระราชาก็รีบเสด็จมาหา
 ดาบสโภทิสัตว์ ท่านดาบสโภทิสัตว์ก็ได้ทำนายฝันของพระราชา
 เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงทำนายให้กับพระเจ้าปเสนทิโกศล
 เหมือนกัน พระพุทธเจ้าท่านเล่าให้ฟังสมัยก่อนก็เคยมีมาแล้วในอดีต
 แล้วพระพุทธเจ้าก็ทรงสรุปว่า “มหาบพิตร พระราชาในสมัยนั้นได้
 มาเป็นพระอานนท์ มาณพผู้น้อยนั้นมาเป็นพระสารีบุตร” พระ
 สารีบุตรนั้นมีปัญญาตลอดไม่ว่าจะเกิดเมื่อใด และดาบสโภทิสัตว์
 ก็คือตถาคตนั่นเอง

การหลอกลวงของคนที่เห็นแก่ประโยชน์ หรือว่าหาประโยชน์
 จากคนไม่รู้ แม้จนถึงพระราชา ก็ถูกพวกพราหมณ์ปุโรหิตที่ไม่ซื่อสัตย์
 ไม่ซื่อตรงหลอกลวงได้ แต่มาณพหนุ่มผู้เป็นลูกศิษย์ของพราหมณ์
 ปุโรหิต เป็นคนฉลาดและซื่อสัตย์ คนที่ฉลาดแต่ไม่ซื่อตรงนี้ มัน
 จะฉลาดแกมโกง เขาก็จะหาประโยชน์จากคนโง่ แทนที่ว่าจะอาศัย

ความกรุณาช่วยให้เขาหายโง่ ช่วยให้เขาฉลาดขึ้น แต่ว่ากลับ
ฉวยโอกาสหาประโยชน์กับคนโง่ และสุภาพแต่โบราณ ได้ยินมา
ตั้งแต่เด็ก ๆ พูดว่าคนโง่เป็นเหยื่อของคนฉลาด ผมก็ขอเติมลง
ไปว่า ถ้าคนฉลาดมีความกรุณา คนโง่ไม่เป็นเหยื่อหรอก เกรงว่า
บางทีคนฉลาดจะเป็นเหยื่อของคนโง่ซะอีก เพราะว่าถ้ามีความ
กรุณา มันก็อดที่จะสงสารเขา อดที่จะช่วยเขาไม่ได้ และบางที
คนโง่ ทั้งโง่ ทั้งแกมโง่ก็มาอาศัยคนฉลาดที่มีความกรุณา และก็
โง่ไป โง่หนักโง่หนักไปตามประสาที่ทั้งโง่ ทั้งไม่ซื่อสัตย์ อะไร
ทำนองนั้น เพราะฉะนั้นคนโง่เป็นเหยื่อของคนฉลาด ก็เฉพาะ
คนฉลาดที่ไม่มีจิตใจเมตตากรุณา สามารถที่จะทำอะไรต่ออะไรได้
ตามที่ต้องการ แต่ว่าคนที่มีความดีอย่างมาจนพหุเมตตาของ
พรหมณ์บุโรหิต พวกนี้เป็นคนมีอุตมคติ แม้ผู้นั้นจะเป็นอาจารย์
แต่ถ้าถ้าทำสิ่งที่ตัวไม่เห็นด้วย เขาก็ไม่ทำด้วย ไม่เอาด้วย ถ้าอาจารย์
ไปทำสิ่งที่ไม่เข้าท่า ไม่ถูกต้องก็ไม่เอาด้วย ไม่ทำด้วยก็ปลีกตัว
ออกไป อันนี้ก็เป็นอย่างหนึ่งที่เราควรจะคิดกัน

ความเห็นชอบและความคำริชอบ หรือว่าคิดที่ถูกต้องจะ
มีได้ก็เพราะว่ามีโยนิโสมนสิการ คือคิดเป็น รู้จักแยกแยะว่าอะไร
เป็นอย่างไร การที่จะคิดเป็นก็ต้องหมั่นศึกษาเล่าเรียน หมั่นอ่าน
หมั่นสดับตรับฟังและก็เทียบเคียงจนเกิดความรู้จริงแจ่มแจ้งขึ้น
ในใจของตนเอง เหมือนมีแสงสว่างโพลงอยู่ในตน บางคนไม่ได้มี
การศึกษามาก แต่ว่าเขาเป็นคนที่ช่างคิด และมีโยนิโสมนสิการ
ก็สามารถที่จะสนทนาหรือคุยกับคนที่มีการศึกษาได้หรือการศึกษาดี

หรือการศึกษามาก ๆ ได้อย่างดี หรือว่าคุยกันได้พูดกันได้ ก็เพราะความที่เขาเป็นคนมีโยนิโสมนสิการ คิดเป็น รู้จักแยกแยะ เข้าใจอะไรได้เร็ว และการศึกษาตามลำดับขั้นเป็นประถม มัธยม อุดมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก มันอยู่ที่โอกาสของคนด้วย ในสังคมของเรานี้ คนที่มีโอกาสและก็มีเงิน คือต้องมีเงิน มีโอกาส ถึงจะเรียนได้ บางทีสติปัญญาก็มีไม่เท่าไหร่นัก แต่ก็สามารถจะเรียนจบชั้นสูง ๆ ได้ เรียนจบแล้วก็ทำประโยชน์อะไรไม่ค่อยได้เท่าไหร่ว่าสติปัญญาไม่เท่าไหร่นัก จบมาแต่ชั้น แต่ว่าบางคนสติปัญญาเขาดี แต่ว่าเขาไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนในระบบสังคมของเรา ในระบบงานของเราก็เอาดีกรีมาเป็นหลักเสียด้วย มันก็เลยค่อนข้างจะปิดโอกาสคนฉลาดที่มีดีกรีน้อย มีปริญญาน้อย

สัมมาทิฐิในระดับสามัญเป็นอย่างไร เช่นเห็นว่าการให้ทานมีผล การบวบสรบงมีผล การบวบสรบงเช่นการทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย บวบสรบงแปลมาจากคำว่ายัญญิง ดีความว่า การทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย หรือการทำบุญอุทิศให้เทวดา (เทวดาพลี) ในหนังสือพุทธธรรมของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ท่านแปลยัญญิงว่าการบำเพ็ญทานที่นี้ก็ในหนังสือมหิตลธรรมหน้า ๒๗๐ ของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ท่านเอาคำว่ายัญญิง ที่แปลว่าบวบสรบง และก็คำว่าหุตั้ง ที่แปลว่าบูชา มารวมกัน แล้วก็แปลว่าการบวบสรบงบูชา เช่นการให้ข้าวน้ำ เป็นต้น มาตรงกันที่ตัวอย่างเหมือนกัน ตกลงว่ามีความหมายเดียวกัน ตรงกันที่ตัวอย่าง ก็คือการให้ทาน หรือที่ผมให้ความหมายว่าการ

บุญอุทิศให้ผู้ตาย นั่นก็คือการให้ทาน การบำเพ็ญทานหรือเทวดาพลี หรือที่อาจารย์พุทธทาส เขียนเอาไว้ว่า เช่น การให้ข้าวน้ำ เป็นต้น

ลัมมาทิฏฐิระดับสามัญ เช่นมีความเห็นว่าการให้ทานมีผล การบวงสรวงมีผล การบูชามีผล ผลวิบากแห่งกรรมดี กรรมชั่ว มีอยู่ โลกนี้มี โลกหน้ามี มารดามี บิดามี โอปปาติกะมี สมณพราหมณ์ผู้ดำเนินชอบปฏิบัติชอบมี อันนี้รวมเป็นลัมมาทิฏฐิ ๑๐ อย่าง ก็จากพระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๗ ข้อที่ว่าโลกนี้มี ไม่สงสัยเพราะว่าทุกคนก็รู้ว่าโลกนี้มีอยู่ ที่นี้โลกหน้ามี มารดาบิดามี บิดามารดาก็เห็น ๆ กันอยู่ แต่ทำไมต้องมีความเชื่อว่ามี และไม่มี คนที่เป็นมิจฉาทิฏฐิก็คิดว่าไม่มี ตีความอย่างนี้ ตีความว่าเห็นว่าการประพฤติจริยธรรมเพื่อโลกนี้ ควรประพฤติจริยธรรมเพื่อโลกหน้า ประพฤติจริยธรรมเพื่อมารดาบิดา ที่นี้สำหรับเรื่องปรโลก พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมัชฌิมนิกาย จากพระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ ว่า เมื่อปรโลกมีอยู่ ผู้ใดเห็นว่าปรโลกไม่มี ความเห็นของเขาเป็นมิจฉาทิฏฐิ พูดว่าไม่มี คำพูดของเขาเป็นมิจฉาวาจา และเขาทำตนเป็นข้าศึกกับพระอรหันต์ผู้รู้ปรโลก บาบอกุศลต่าง ๆ ก็ตามมา เพราะมิจฉาทิฏฐิเป็นปัจจัย

มาถึงตรงนี้ก็ขอให้รายละเอียดในเรื่องของอปถกสูตร ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๓ เล่าให้ย่อที่สุด คราวหนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จไปในแคว้นโกศลพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์จำนวนมาก เสด็จถึงหมู่บ้านพราหมณ์ชื่อศาลา หมู่บ้านศาลา พวกพราหมณ์และคฤหบดี

พากันไปเฝ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามเขาว่า มีศาสดาเป็นที่พอใจ เป็นผู้ที่ท่านทั้งหลายมีศรัทธาอย่างมีเหตุผลหรือไม่ ท่านใช้คำว่า อาการวดีศรัทธา แปลว่า ศรัทธาที่มีเหตุผล ชาวบ้านทูลตอบว่ายังไม่มี พระพุทธเจ้าตรัสเสนอให้สมาทาน คือยึดไว้ปฏิบัติต่อบัณฑิตปฏิบัติภา คือข้อปฏิบัติที่ไม่ผิด ดังต่อไปนี้

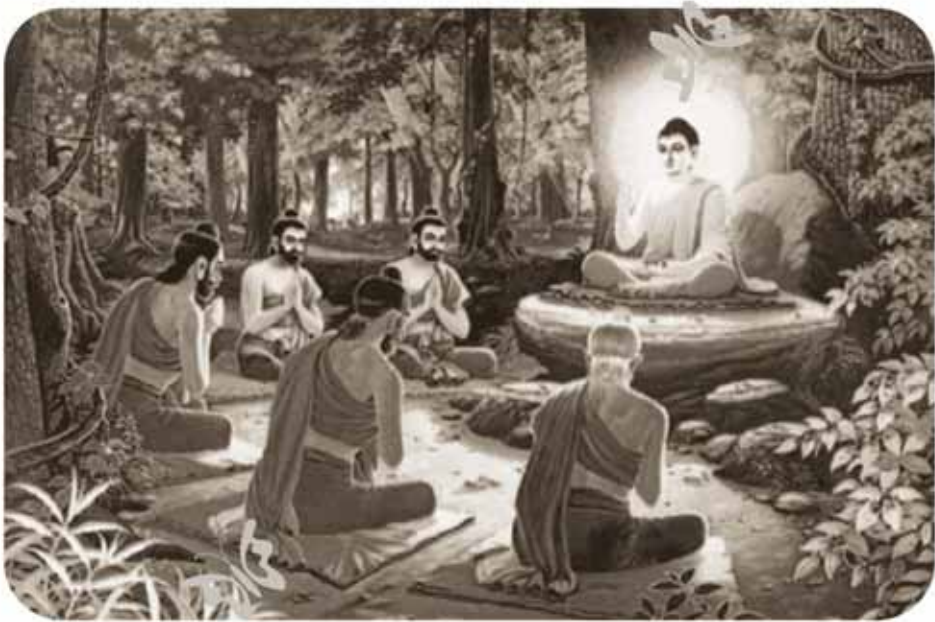
สมณพราหมณ์บางพวก ถือว่าการให้ทานไม่มีผล โลกหน้าไม่มี เป็นต้น อีกพวกหนึ่งเห็นว่า มี ผลแห่งกรรมดีกรรมชั่วก็มี ในคนสองพวกนี้ พวกแรกมีอาจหวังได้ว่าเขาจะเว้นกายสุจริต เขาจะเว้น วจีสุจริต และสมาทาน ซึ่งสุจริตทั้ง ๓ ประการ เมื่อโลกหน้ามีจริง เขาเห็นว่าไม่มี ความเห็นของเขาเป็นมิจฉาทิฎฐิ ความคิดของเขา เป็นมิจฉาสังกัปปะ เมื่อเขาพูดว่าโลกหน้าไม่มี คำพูดของเขาเป็น มิจฉาวาจา ทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ยกตนข่มผู้อื่น ความเห็นของเขา ถึงความปราศัย คือพ่ายแพ้ในโลกทั้งสอง คือวิญญูชนดิเตียน เขาในโลกนี้เป็นคนทุศีล มีความเห็นผิด เขาลิ้นชีพแล้วย่อมต้อง เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ส่วนผู้ที่ถือตรงกันข้าม คือถือว่าการให้ทานมีผล ผลแห่งกรรมดีกรรมชั่วมีอยู่ โลกหน้ามี เป็นต้น ย่อมเป็นอันหวังได้ว่าเขาจะละกายสุจริต ประพฤติกายสุจริต เป็นต้น เห็นโทษของอกุศล เห็นคุณของกุศล ความเห็นของเขา เป็นสัมมาทิฎฐิ ความคิดของเขาเป็นสัมมาสังกัปปะ เมื่อเขาพูดว่า โลกหน้ามี เป็นต้น คำพูดของเขาเป็นสัมมาวาจา เขาทำให้ผู้อื่น เข้าใจถูกต้อง ไม่เป็นข้าศึกกับความเห็นของพระอริยะ ไม่ยกตน ข่มผู้อื่น เขาย่อมได้รับสรรเสริญในโลกนี้เป็นคนมีศีล มีธรรม

ละโลกนี้ไปแล้วยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ชื่อว่าเป็นผู้ชนะใน
โลกทั้งสอง

สมณพราหมณ์บางพวกเห็นว่าทำบาปก็ไม่ชื่อว่าทำ ทำบุญก็
ไม่ชื่อว่าทำ บุญบาปไม่มี บางพวกเห็นว่าบุญบาปมีอยู่ ทำบาปก็
เป็นบาป ทำบุญก็เป็นบุญ สมณพราหมณ์บางพวกเห็นว่าไม่มีเหตุ
ไม่มีปัจจัยเพื่อความเศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว สัตว์ทั้งหลายยอมเศร้า
หมองหรือผ่องแผ้วเอง ส่วนสมณพราหมณ์บางพวกเห็นว่าไม่มีเหตุ
มีปัจจัย เพื่อความเศร้าหมองของสัตว์ทั้งหลาย สมณพราหมณ์
บางพวกเห็นว่าอรูปพรหมไม่มี บางพวกเห็นว่าอรูปพรหมมีอยู่
สมณพราหมณ์บางพวกเห็นว่าการดับภพ หรือการเวียนว่ายตายเกิด
ไม่มี บางพวกว่ามี ในหมู่สมณพราหมณ์เหล่านี้ พวกที่เห็นว่าบุญมี
บาปมี มีปัจจัย การดับภพมีอยู่นั้น กล่าวได้ว่ามีความเห็นเอียงไป
ในทางปลายกำหนด และไปในทางไม่ยึดมั่นถือมั่น พร้อมทั้งจะ
สมาทานกุศลธรรม ละเว้นอกุศลธรรม พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ดังนี้

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นกลาง ๆ เพื่อให้
ชาวบ้านศาลาพิจารณาเอาเองอย่างนี้แล้ว ชาวบ้านศาลาก็เลื่อมใส
สรรเสริญพระธรรมเทศนาและแสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาตลอด
ชีวิต อันนี้คือวิธีการของพระพุทธเจ้า เมื่อไปเจอกับบุคคลใน
สถานะต่าง ๆ ไม่ได้ทรงมีวิธีการเดียว แต่ทรงมีวิธีการหลายอย่าง

คุณสมบัติของ ผู้เผยแพร่ธรรม

ผู้ที่ทำงานเผยแผ่ศาสนา ความรู้ทางศาสนาจะต้องชัดเจน แจ่มแจ้ง ไม่คลุมเครือ ความรู้สูง ๆ ปลา ๆ นั้นมีแต่จะทำให้หลงผิด และก็ถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่าย และคำารู้้อย่างสูง ๆ ปลา ๆ เป็นตัวอย่างที่ค่อนข้างชัดเจน คือว่าเมื่อเห็นแล้วก็ไม่มีความรู้ที่จะแยกได้ด้วยตนเองว่ามันเป็นหมู หรือเป็นปลา ถ้าใครว่างูก็งูตามเขาไป ใครเขาว่าปลาก็ว่าปลาตามเขาไป อย่างนี้อันตรายไหมครับ คือว่าเห็นปลาเข้าใจผิดคิดวืงหนี หรือปล่อยไป จึงไม่ได้กินปลา ไม่ได้ประโยชน์จากปลา เห็นงูก็เข้าใจผิดคิดว่าเป็นปลาไปจับมันโดยไม่ระวัง ถูกงูมันกัดตายหรือเจียนตาย และเสียประโยชน์ทั้งสองด้าน เพราะไม่รู้ตามที่จริง

เหมือนที่ผมเคยพูดบ่อย ๆ ว่า สว่างเสียจริง ๆ ฝึก็ไม่หลอกมืดเสียจริง ๆ ฝึก็ไม่หลอก ฝึมันจะหลอกตอนที่กึ่งกลางระหว่างสว่างกับมืด หรือว่าโพล้เพล้ สว่างครึ่งมืด เหมือนจะว่าไม่เห็นอะไรก็ได้ จะว่าเห็นชัดเจนก็ได้ ฝึมันจะหลอกตอนนั้น เห็นกึ่งไม่แฉ่งไปแฉ่งมานึกว่ามีฝึ และเห็นต่อไม่นึกว่าคนนั่งชும்ดักยิง มันไม่เห็นชัด ถ้ามืดเสียเลยมันก็ไม่เห็น ไม่เห็น ฝึก็ไม่หลอกเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ความรู้แจ้ง ๆ ปลา ๆ ในทางศาสนาที่ อันตรายมากเลยครับ ทำเล่นไป ไปเข้าสำนักอะไรที่ผู้ที่ตั้งตัวเป็นท่านอาจารย์ และเป็นผู้รู้ ๆ ปลา ๆ อันตรายมาก ในวงการศาสนามีแหล่งแสวงหาผลประโยชน์จากคนโง่อยู่มากมายไม่ใช่หน่อยครับ ขอให้พิจารณาเสียให้ดี อย่าเชื่อง่ายเกินไป

เขารู้ว่าท่านมีศรัทธา หากศรัทธาของท่านไม่ประกอบด้วยปัญญาแล้วละก็ ท่านจะต้องสูญเสียอะไรต่ออะไรไปมากมาย เช่น ทรัพย์สิน เวลา อะไรอีกเยอะเลย และก็จบลงด้วยการเสียใจ ศรัทธาของท่านนั้นแหละที่ทำอันตรายต่อตัวท่านเอง เมื่อท่านไม่ใช้ปัญญากำกับควบคุมไปด้วย เวลานี้ในวงการศาสนา มันสับสนอลเวงวุ่นวายไปหมด ไม่รู้อะไรเป็นอะไร ระวังนะครับ ขอให้ใช้ปัญญาให้มาก ศึกษาอะไรให้ดี อย่าให้เป็นเครื่องมือ อย่าให้เป็นเหยื่อของใครที่มาอาศัยศาสนา มาเอาศาสนามาเป็นแหล่งแสวงหาผลประโยชน์จากคนโง่ คนมันอยากได้บุญ มีศรัทธาอยากได้บุญ มันก็มีกลุ่มคนที่แสวงหาผลประโยชน์จากคนที่อยากได้บุญนั้นแหละ

ขอรับรองด้วยความปรารถนาดีว่าขอให้ท่านพิจารณาเสียให้ดี ๆ และก็จะได้ประโยชน์จากศาสนาเป็นอันมากเลย คือศึกษาพระธรรมเข้าไป พระธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนเอาไว้ ชื่อหนังสือมาอ่าน หาหนังสือดี ๆ มาอ่าน ก็จะได้ประโยชน์มากเลย เอาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

ความคิดทางพุทธศาสนา หรือความคิดใด ๆ ก็ตามที่จะ เป็นประโยชน์ เราก็ต้องคิดเป็น ความคิดเป็นจะช่วยชี้ให้แยกออก ว่าอะไรเป็นอะไร เช่นว่าผ้าขาวแท้ กับผ้าขาวเทียมมันต่างกันอย่างไร อะไรเป็นพุทธแท้ อะไรเป็นพุทธเทียม หรือว่าไม่ใช่พุทธ แต่แฝง เข้ามาในรูปของพุทธ ในสมัยของพระพุทธเจ้า ท่านเคยสนทนา กับปริพพาชกคนหนึ่งชื่อ มัณฑิยปริพพาชก พระพุทธเจ้าท่านทรง เปรียบให้ฟังว่าความเชื่อถืออะไรที่ถือตามกันมา แล้วก็ไม่รู้เห็น ด้วยตนเอง ไม่ได้เข้าใจด้วยตนเอง เปรียบไปก็เหมือนกับคน ตาบอดแต่กำเน็ด ไม่เคยเห็นรูปสีใด ๆ เลย ไม่เคยเห็นอะไรเลย และต่อมาได้ยินคนเขาพูดถึงสีขาวก็แสวงหาผ้าสีขาว เพราะมีคน หนึ่งเอาผ้าขาวเทียมเนียนเข้ามาลวงเขา บอกว่าเป็นผ้าขาวสะอาด บริสุทธิ์ไร้มลทิน เขาก็รับเอาผ้า นั้นไปห่ม และก็ดีใจว่าเขาจะได้ ห่มผ้าขาวบริสุทธิ์ เขาเห็นเอง หรือว่าเชื่อคนตาดีที่มาหลอกลวง ปริพพาชกก็เลยทูลว่า เขาเชื่อคนตาดีที่มาหลอกลวง ปริพพาชก ทั้งหลายก็เป็นอย่างนั้น ก็เหมือนกัน คือว่าไม่รู้จักความไม่มีโรค ไม่รู้จักพระนิพพาน แต่ก็ยังกล่าวว่าความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง

พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นพระดำรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีต เรื่องที่ว่าความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง นั้นได้กลายมาเป็นคำพูดของปุถุชนเรื่อย ๆ มา คือแม่ปุถุชนที่ไม่รู้ความหมายอย่างแท้จริงก็พูดต่อ ๆ กันมาว่าความไม่มีโรคเป็นลาภอันยิ่ง อันที่จริงก็กายนี้แหละเป็นโรค เป็นหัวผี หรือเป็นลูกศร เป็นความลำบาก มัณเฑียรปริพพาชกก็ประกาศความเลื่อมใสของตนต่อพระพุทธเจ้า ขอให้ทรงแสดงธรรมให้ฟังเพื่อให้รู้จักความไม่มีโรคและนิพพาน พระพุทธเจ้าตรัสว่า ถ้าแสดงแล้วเขาไม่รู้ไม่เข้าใจก็จะมีความเหน้อยเปล่า เมื่อปริพพาชกประกาศความเลื่อมใสยิ่งขึ้น ขอให้ทรงแสดงธรรม จึงตรัสว่าคนที่บอดแต่กำเนิดนั้น ต่อมาพยายามรักษาตาจนหายโรคแล้ว เห็นว่าผ้าที่ตนห่มอยู่ซึ่งสำคัญว่าเป็นผ้าขาวบริสุทธิ์ไร้มลทินนั้น ที่แท้เป็นผ้าสกปรก น่ารังเกียจ เขาก็ย่อมจะเคียดแค้นชิงชัง คนที่หลงกลวงเขา ถึงกับต้องการจะฆ่าเสีย พระพุทธเจ้าตรัสต่อไปว่าเมื่อเราแสดงธรรมอยู่ว่าความไม่มีโรคเป็นอย่างไร นิพพานเป็นอย่างไร ถ้าทำารู้ความไม่มีโรคและเห็นนิพพานได้ ก็จะสามารถที่จะกำหนดได้ว่าชั้นห้าซึ่งเรายึดถืออยู่นั้นเป็นอย่างไร ก็จะมีความรู้สึกได้ว่าเราทุกข์ จิตนี้หลงกลวงให้หลงผิดมานานแล้ว จึงหลงยึดมั่นในรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เขามีความยึดมั่น จึงมีทุกข์ คือความที่จะต้องเกิดอีกก็มีชาติ มีความเกิดต่อไป มีความแก่ ความเจ็บ และความตาย

นำเรื่องนี้มาเล่าแทรกขึ้นมา ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่าเมื่อคนตาบอดแต่กำเนิดถูกคนลวงว่าผ้าที่เขาห่มอยู่เป็นผ้าขาวบริสุทธิ์ ทั้งที่จริง ๆ

เป็นผ้าขาวที่เปื้อนมลทิน ต่อมาเขารักษาตาจนหายแล้ว เขาก็เห็นว่า เป็นผ้าขาวที่ไม่บริสุทธิ์ แต่เป็นผ้าที่เปื้อนมลทิน เขาย่อมเคียดแค้น จนถึงกับจะฆ่าคนที่บอกเสีย ในชีวิตของคนเรา บางทีก็ถูกหลอก ให้เข้าใจผิดในเรื่องบางเรื่องบางประการ และเมื่อถูกหลอกให้ เข้าใจผิดในบางเรื่องบางประการ และงมอยู่กับเรื่องเหล่านั้นก็ไม่ ทำให้เกิดปัญญาขึ้นมาได้ เพราะตอนนั้นเป็นคนตาบอดอยู่ และ ต่อมาก็ได้ดวงตาคือได้พบกับบัณฑิต ได้รับการแนะนำจากบัณฑิต ได้เข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง อะไรเป็นของแท้ อะไรเป็นของเทียม อะไรเป็นของจริง อะไรเป็นของไม่จริง อย่างนี้แล้วเขาจะรู้สึกอย่างไร กับผู้ที่เคยหลอกลวง เขาผลประโยชน์จากเขา แม้ในทางศาสนา นี้แหละ

เพราะฉะนั้นเราจะต้องพยายามทำความเข้าใจให้เป็นแบบ คนตาดี ไม่ใช่แบบคนตาบอด คือว่าแยกให้ออกว่าอะไรเป็นพุทธ อะไรไม่ใช่พุทธ และก็แฝงเข้ามาในรูปของพุทธ และอะไรเป็น ความมมงาย อะไรเป็นไปเพื่อพ้นจากความมมงาย เป็นไปเพื่อปัญญา และวิมุตติ ถ้ามีปัญญาอย่างนี้ ทัศนะชีวิตของท่านก็จะเปลี่ยนไป การดำเนินชีวิตของท่านก็จะเปลี่ยนไปด้วย ก็จะเป็นชีวิตที่เรียบง่าย รื่นรมย์ และผาสุก และมีแสงสว่างโพลงอยู่ภายใน สามารถที่จะ อ่านสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตออก เหมือนผู้ชำนาญอ่านหนังสือข้อความ ง่าย ๆ มีเรื่องยุ่งยากในชีวิตน้อย เพราะว่าใจไม่ยุ่ง จะยุ่งบ้างก็ เรื่องงานที่เกื้อกูลประโยชน์แก่ผู้อื่น เพราะมีความกรุณาเป็นตัวนำ

สำหรับผู้เผยแผ่ศาสนา ก็ควรจะต้องมีพุทธศาสนาที่แท้จริง ในตนเสียก่อนแล้วจึงแผ่ออกไป เพราะมีจิตประกอบด้วยเมตตา และปรารถนาสุขแก่ผู้รับจริง ๆ ธรรมที่แสดงจึงจะบริสุทธิ์ ไม่เคลือบแฝง จะต้องเป็นผู้ซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อตนเอง ต่อพุทธศาสนา หรือทำให้มีอุชุปฏิบัติ หรือเป็นผู้ที่เรียกว่าอุชุปฏิบัติโน เป็นผู้ซื่อตรง ปฏิบัติตรง และก็พยายามขบธรรมะให้แตก ถ้าค้นคว้าวิจัยธรรม เหมือนค้นหายารักษาโรคจริง ๆ ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น อย่างนี้ได้แล้ว การให้จะเท่ากับการรับ เพราะว่าผู้ให้จะได้มากกว่า ผู้รับเสียอีก คือว่าตนเองได้ความแตกฉานในธรรมนั้นแล้ว ยิ่งให้ผู้อื่นก็จะยิ่งแตกฉานยิ่ง ๆ ขึ้นไป คนที่มีลักษณะเป็นผู้เผยแผ่ศาสนา มีศาสนาที่แท้จริงอยู่ในตัวและแผ่ออกไปยังผู้อื่น ถ้าทำได้อย่างนี้ การให้ก็เท่ากับการได้ และก็จะได้มากกว่าผู้รับเสียอีก คือว่าทำให้เป็นคนแตกฉานในธรรม ยิ่งให้ผู้อื่นมากเท่าใดก็จะยิ่งแตกฉานยิ่งขึ้นไปไม่มีที่สิ้นสุด

อีกประการหนึ่ง ความรู้ร่วมสมัย หรือความรู้สมัยใหม่เป็น สิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้เผยแผ่ แต่ที่จำเป็นกว่าก็คือความรู้หลัก ซึ่งก็คือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธานุศาสนาดั้งเดิม แน่น มั่นคง กว้างขวาง และลึกซึ้ง จึงจะสามารถนำเอาความรู้สมัยใหม่ มาเชื่อมต่ออธิบายได้สนิท เหมือนกับการเข้าหน้าไม้ของช่างไม้ผู้ ชำนาญ มิฉะนั้นแล้วก็จะอาจจะเพ้อเจ้อไปในเรื่องสมัยใหม่ หรือใน เหตุการณ์ประจำวัน จนลืมอธิบายธรรมะไปก็ได้ เพราะเพียงเพื่อ ฆ่าเวลา และก็สนองความอยากพูดของตนเองเท่านั้น

ทางวัดทุกวัดก็ควรจะต้องจัดกิจกรรมที่ไม่เป็นไปเพื่อความมอมเมา คือว่าควรอธิบายสิ่งที่ถูกที่ควรให้พุทธบริษัทเข้าใจ เพื่อเขาจะได้ ทำแต่สิ่งที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ตน แก่สังคม และก็เป็นไปเพื่อ ปัญญาและวิมุตติ ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ของวัดซึ่งเป็นลาภสักการะ และก็ยอมทำทุกอย่างเพื่อตามใจชาวบ้านผู้ไม่รู้ มัวแต่ยึดติดอยู่ใน อุปาทานต่าง ๆ อย่าเพิ่มอุปาทานให้เขาอีกเลย เพราะว่าเขามี มากอยู่แล้ว เราควรจะช่วยกันถอนอุปาทานให้หมดไปให้สิ้นไป หรือ อย่างน้อยก็ให้เบาบางลงไป ขอกราบเรียนว่า ขอให้พุทธสาวก ระลึกถึงคำร้องขอของพระศาสดาที่ทรงขอร้องให้ภิกษุทั้งหลาย เป็นธรรมทายาทรับมรดกธรรมของพระองค์ อย่าเป็นอามิสทายาท รับมรดกอามิสเลย

ทำอย่างไรเราจึงจะดึงคนของเราซึ่งเป็นพุทธบริษัทส่วนใหญ่ ขึ้นมาเสียจากผาชันของความยึดมั่นถือมั่นในสัจพทุปาทาน คือ ความถือผิด ๆ ความเชื่อถือที่งมงาย ชัดต่อเหตุผลและความเป็นจริง เต็มไปด้วยความมืด และอันตราย ให้ขึ้นมาอยู่บนที่ราบ บน ภูเขาใหญ่ บนภูเขาใหญ่ แล้วมองไปรอบ ๆ มองเห็นแสงสว่าง ทุกทิศทุกทาง และลงไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งสว่างและปลอดภัย นั่นคือ ทางของสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ ทางของปัญญาและวิมุตติ ขึ้นมาเสียจากทางของอวิชชา โมหะ และสัจพทุปาทาน คือความ ยึดมั่นในศีลและพรตที่ไร้ประโยชน์ แต่ถ้าพวกหนึ่งดึงขึ้นมา อีกพวกหนึ่งกระชากเขาลงไป ไม่ได้ช่วยดันขึ้นมาด้วย เมื่อไหร่ล่ะ เมื่อไหร่พวกเขาจะพ้นจากมุมมืดพวกนั้น ทุกคนคิดว่าตนทำสิ่งที่

มีเหตุผล เมื่อเหตุผลสองอย่างมาปะทะกัน อะไรและใครจะเป็นตัวตัดสินและชี้ขาดว่าเหตุผลใดใช้ได้ เหตุผลใดใช้ไม่ได้ คนมีปัญญามากและเป็นปัญญาที่ถูกต้อง ย่อมจะคิดได้กว้างไกล และตรงตามความเป็นจริง คนมีปัญญาน้อยย่อมคิดได้น้อยและถ้าเป็นปัญญาที่เคลือบคลุมด้วยอคติและกิเลสต่าง ๆ ด้วยแล้ว ก็จะมีเงาออกนอกทาง เห็นไม่ตรงตามที่เป็นจริง เหมือนคนตาบอดสี

จะรู้ได้อย่างไรว่าเหตุผลไหนเป็นเหตุผลที่ดีหรือเป็นเหตุผลที่ถูกต้อง อันนี้ก็ต้องดูที่ความสำเร็จประโยชน์และแก้ทุกข์ได้หรือดับทุกข์ได้จริง แก้ปัญหาทุกข์ได้จริง แก้ปัญหาชีวิตได้จริง ก็ต้องถือว่าเป็นสิ่งตัดสินว่าเหตุผลนั้นใช้ได้ ถ้าวัดดูตัวอย่างเช่นว่า เมื่อเราแก้เส้นด้ายที่มันขดกันเป็นปม ถ้าวิธีแก้ของท่านทำให้ปมมันคลายออกจนหมดสิ้นความเป็นปม แสดงว่าวิธีของท่านใช้ได้ แต่ถ้ายังแก้ยุ่ง ก็แสดงว่าวิธีของท่านผิดเสียแล้ว แม้ว่าเขาจะสอนกันมาอย่างนั้น เขาจะสอนกันมาแบบนั้นว่าให้แก้กันแบบนั้นก็ตาม แต่ถ้าแก้แล้วมันไม่คลายออก ก็ถือว่าวิธีการนั้นยังใช้ไม่ได้ ยิ่งปัญหาชีวิตก็ยิ่งเป็นเรื่องใหญ่ เพราะว่า**ชีวิตไม่ใช่สูตรสำเร็จ** **ชีวิตมีเงื่อนไขมาก** จึง**ไม่มีสูตรสำเร็จใดที่จะมาแก้ปัญหาชีวิตได้** จะต้อง**ทำให้เหมาะเป็นเรื่อง ๆ เป็นคราว ๆ ไป** ในการนี้ท่านจะต้องเก็บข้อมูลและศึกษากรณีเฉพาะเป็นอันมาก เพื่อจะสรุปผลแต่ละอย่าง และไม่ใช่ทุกอย่าง

โปรดทำความเข้าใจนะครับ โปรดคิดว่าเพื่อสรุปผลของแต่ละอย่างและก็ต้องไม่ใช่ทุกอย่าง คือว่าถ้าสมมติว่าในเรื่องนี้ **กรณี**นี้ ท่านสามารถจะแก้ปัญหาได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าในวิธีการอันเดียวกันนั้นท่านจะไปแก้ปัญหาในกรณีอื่นได้ มันอาจจะไม่ได้ เพราะว่าความเป็นไปในชีวิตมันมีเงื่อนไขมาก สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้สึกซึ่งโดยเฉพาะแล้ว การประเมินบุคคลผิดพลาดได้เสมอ เพราะว่ามีตัวแปรมากมาย เป็นปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องและก่อกวน แต่ถ้าท่านเคยมีประสบการณ์มาแบบนี้ ทำให้ท่านรู้สึกแบบนี้ เพราะท่านเคยมีประสบการณ์มาอย่างนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าคนอื่นจะเป็นอย่างที่ท่านเป็นในสถานการณ์เดียวกัน หรือในเหตุการณ์เดียวกัน คนอื่นเขาอาจจะไม่ได้เป็นอย่างที่ท่านเป็นก็ได้ เพราะว่าความรู้สึกนึกคิดจิตใจของคนมันไม่เหมือนกัน นอกจากนั้น ถ้าเมื่อท่านเคยมีประสบการณ์แบบนั้นมาเมื่อ ๑๐ ปีก่อน เมื่อ ๒๐ ปีก่อน เมื่อกาลเวลาผ่านไป อะไร ๆ มันเปลี่ยนไปหมดแล้ว ความรู้สึกนึกคิดของคนก็เปลี่ยนไป อะไรของคนก็เปลี่ยนไป บุคคลผู้นั้นอาจจะเปลี่ยนไปมากแล้ว แต่ท่านยังฝังใจในประสบการณ์เดิมของท่านอยู่ เป็นอย่างนั้นไม่ได้ เพราะว่าทุกอย่างมันอาจจะเปลี่ยนไปแล้ว เพราะฉะนั้นก็ต้องใช้ปัญญา ใช้เหตุผล ใช้สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

สมมติว่าเพื่อนของท่านคนหนึ่งเมื่อ ๑๐ ปีก่อนเขาเป็นอย่างหนึ่ง และท่านก็เคยคบหาสมาคมกับเขา และท่านก็ตกลงใจจาก

การประมวลเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าเขาเป็นคนอย่างนั้น ต่อมาอีก ๑๐ ปี ลักษณะอย่างที่ท่านคิดว่าเขาเป็น เขาอาจจะไม่มีแล้วก็ได้ เขาอาจจะไม่เป็นแล้วก็ได้ เขาอาจจะเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นแล้วก็ได้ เพราะฉะนั้นจึงสรุปว่า **ชีวิตไม่ใช่สูตรสำเร็จ มีเงื่อนไขมาก จึงไม่มีสูตรสำเร็จใดที่จะมาแก้ปัญหาชีวิตได้ ต้องทำเป็นเรื่อง ๆ ไป** ที่พระพุทธเจ้าท่านใช้คำว่า *การณวลิกตา* คือความเป็นผู้กระทำให้เหมาะแก่เหตุให้สมควรแก่เหตุ นั้น ๆ ในเทศะนั้น ๆ สำหรับผู้ที่เข้าถึงสัจจะแล้ว เหตุผลไม่ต้องใช้ก็ได้ เพราะว่าการใช้เหตุผลก็มีเป้าหมายเพื่อให้เข้าถึงสัจจะ และก็มีสัจจะบางอย่างที่เอาเหตุผลไปเป็นเครื่องมือในการรู้ หรือการเข้าถึงไม่ได้ด้วย ถ้าสัจจะนั้น ต้องรู้ด้วยญาณก็ต้องใช้ญาณเป็นเครื่องมือ คือเข้าถึงโดยตรงด้วย ญาณนั้นทีเดียว

ขอซ้ำอีกทีนะครับว่าสำหรับผู้ที่เข้าถึงสัจจะแล้วเหตุผลไม่ต้องใช้ก็ได้ คือการที่เราใช้เหตุผลเพื่อให้เข้าถึงความจริง ให้รู้ความจริงอะไรสักอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเรารู้ความจริงนั้นแล้ว เหตุผลไม่ต้องใช้ก็ได้ มีแต่จะอธิบายสัจจะนั้นด้วยเหตุผลเท่านั้น อธิบายความจริงนั้นด้วยเหตุผลว่าความจริงมันเป็นอย่างนั้นแหละ แต่ว่าทำไมเขาจึงเป็นอย่างนี้ ทำไมมันจึงเป็นอย่างนี้ นั่นอธิบายด้วยเหตุผล ขอให้ชาวพุทธเราหมั่นศึกษาเรียนรู้ หมั่นทดสอบผลของการปฏิบัติด้วยตนเองเสมอ ๆ หมั่นปรึกษานักปราชญ์แท้ ผู้ที่มีความรู้จริง และมีใจซื่อตรง ไม่หลอกลวงตนเองและไม่หลอกลวงใคร มุ่งแต่

จะประกาศธรรมที่แท้ของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมที่บริสุทธิ์ บริบูรณ์โดยประการทั้งปวงอยู่แล้วให้แพร่หลายไปในหมู่ชน เพื่อประโยชน์และความสุขแก่หมู่ชนอย่างแท้จริง และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ฟังเป็นผู้ไม่โอ้อวด ไม่มีมายา มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน และสุภาพ จิตใจอ่อนโยนต่อผู้ทุกข์ยาก มีชีวิตอยู่ด้วย ปัจจัยสี่เพียงพอประทังชีวิต เพื่อการงาน และการงานนั้นก็เพื่อ เป็นการบูชาธรรม อุทิศตนให้แก่ธรรม เชื่อมมั่นในคุณของพระธรรมว่าจะคุ้มครองเราได้ และขอเพียงแต่เราประพฤติธรรมให้ถูกต้องเท่านั้น ถ้าเป็นไปได้ ฟังหันหลังให้โลก และกัฟังหันหลังให้โลกธรรม โลกธรรม คือ ลภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ และกัมุ่งหน้าสู่สันติธรรม มุ่งหน้าสู่ปัญญาและวิมุตติ

คุณค่าดีกว่ากันมาก ในระหว่างโลกธรรม กับสันติธรรม ปัญญา และวิมุตติ แล้วขอกระซิบเอาไว้ในดนะครับว่า โลกธรรม ๘ นั้นมันพ่วงกันอยู่ คือว่าถ้าเผื่อท่านต้องการสิ่งหนึ่ง ท่านต้องการฝ่ายหนึ่ง มันต้องได้อีกฝ่ายหนึ่งไปด้วย มันพ่วงกันอยู่ ถ้าเผื่อท่านต้องการลาภ ท่านจะปฏิเสธความเสื่อมลาภไม่ได้ ต้องยอมรับมันด้วย ถ้าต้องการยศ ต้องยอมรับความเสื่อมยศด้วย ต้องการสรรเสริญต้องยอมรับการนินทาดูด้วย ต้องการสุขต้องยอมรับทุกข์ด้วย เพราะมันพ่วงกันอยู่แยกกันไม่ได้ มากหรือน้อยเท่านั้น แล้วท่านก็จะสบายและมีความสุข คือมีความสุขสบายเพราะว่าปล่อยวางสิ่งเหล่านั้นได้มาก ถึงจะไม่ได้ทั้งหมด แต่ก็ได้มาก คือว่ามัน

๖๘ **พุทธแห่งธรรม**
๑. ๑ คติน อินทสระ

ปลงใจได้ว่ามันเป็นธรรมดาเช่นนั้นเอง ไม่เป็นอย่างอื่น เป็น
ธรรมดาเช่นนั้นเอง

เพียงเท่านั้นพุทธบริษัทผู้นั้นก็มีชีวิตที่โปร่งเบา เหมือนได้
วางของหนักที่หลงแบกที่หอบหิ้วมาเป็นเวลานานในเส้นทางชีวิตที่
ยาวไกลและก้นดาร์ ได้ลิ้มรสชีวิตใหม่ที่สงบสดชื่นเหลือประมาณ
ก็ถือว่าเป็นรางวัลของความคิดเป็นและก็เป็นทักษะชีวิตที่ถูกต้องดี
งาม พร้อม ๆ กันนั้น ก็จะได้มีกำลังใจไพศาลในการที่จะบำเพ็ญ
ประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และมีความกรุณาต่อสรรพสัตว์
ทั่วโลก ชีวิตเช่นนี้เป็นสิ่งที่น่าต้องการ

สุวัณณะตา สุสรตา สุตัญญาฬัง สรุปรตา
อธิปัจฉัง ปริวาโท สัพพเมเตน ลพภติ

ความเป็นผู้มีผิวพรรณดี เสี่ยงไพเราะ
สัจฉาน (ทรวตทรวง) ดี รูปงาม
ความเป็นใหญ่ ความมีบริวารดีและบริวารมาก
ทั้งหมดนี้ สำเร็จได้ด้วยบุญ

พุทธพจน์..จากนิกัณฐสูตร

การพัฒนาชีวิต เพื่อความสงบสุข

การพัฒนาคืออะไร

จะตอบง่าย ๆ ก็คือว่าการกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตขึ้น

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ หรือว่าวิถิแห่งบุญ หรือว่าวิธีทำบุญ ก็มีอยู่ ๑๐ วิธีด้วยกัน เดิมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ๓ วิธีก็คือ ทาน ศีล ภาวนา พระอรรถกถาจารย์ได้ขยายออกมาอีก ๗ ข้อ รวมเป็น ๑๐ ข้อ ก็เห็นว่าดีนะครับ ในวงการพุทธศาสนาในประเทศไทย

ยอมรับความเห็นอันนี้ ข้อคิดอันนี้ก็เป็นสิ่งที่ดี ว่าวิธีทำบุญ ไม่ใช่มีแต่วิธีเดียวคือการให้ทาน แต่ว่ามีวิธีอื่นอีกมากมาย ที่เราสามารถจะทำความดีได้ และผมก็ได้พูดมาโดยลำดับแล้ว ทีนี้ก็มาถึงตัวสุดท้าย คือ **ทิวชุกกัมม์** แปลว่าการทำความเห็นให้ตรง ทิวชุกกัมม์ บวกด้วยอุชุกกัมม์ แปลว่า การทำความเห็นให้ตรง ทิวชุกกัมม์ก็คือ สัมมาทิฐิ นั่นเอง ซึ่งก็เป็นเหมือนวัฏจักรของสิ่งเหล่านี้ อยู่ในบุญกิริยาวัตถุทั้ง ๑๐ นี้ ถ้าเพื่อว่าไม่มีทิวชุกกัมม์ ไม่มีการทำความเห็นให้ตรง ไม่มีสัมมาทิฐิแล้ว อีก ๙ อย่างก็ดำเนินไปได้ยาก เพราะเป็นมิจฉาทิวชุกกัมม์ ความเห็นผิดซะแล้ว การกระทำคำพูดมันก็จะผิดตามไปด้วย

การปฏิบัติธรรม สำหรับคนบางพวกคือไม่รู้ปฏิบัติอะไรแต่เข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติธรรม ไม่รู้ปฏิบัติอะไร ไม่รู้ทำอะไร เพราะว่าความเห็นมันไม่ตรง ความเห็นไม่ถูก การปฏิบัติธรรมไม่ยาก เพียงแต่หมั่นใจให้ตรง หมั่นใจให้ตรงตามหลักของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ก็จะปฏิบัติธรรมไปได้โดยง่าย สะดวกในการที่จะปฏิบัติ พระพุทธเจ้าท่านทรงเปรียบเทียบเอาไว้ว่าเหมือนกับเอาท่อนไม้ลงน้ำ เอาท่อนไม้ลงกระแสน้ำแล้วไม่ต้องไปทำอะไรมันก็ได้ กระแสน้ำมันจะพัดพาไปเอง เราหมั่นใจของเราให้ตรงต่อพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ต่อจากนั้น ความที่เป็นคนมีใจตรงนั้นแหละจะพาไปเอง การปฏิบัติธรรมก็จะเป็นไปโดยง่ายเหมือนรถมันเข้ารางแล้วมีแต่การเลื่อนไหลไปตามรางนั่นเอง เพราะฉะนั้นก็ให้หมั่นใจให้ตรงให้เป็นสัมมาทิฐิ และต่อไปก็จะเป็นไปเองทั้งหมด

เป็นไปได้โดยง่าย เพราะว่าคุณเห็นที่ถูกต้องมันจะเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ไขไปสู่ความจริง เหมือนเราไขกุญแจเข้าไปในห้องมหาสมบัติก็ต้องหยิบกุญแจดอก ถ้าเรามีกุญแจอยู่ดวงหนึ่งแล้วเราต้องการจะเข้าไปในห้องมหาสมบัติและในพวงกุญแจนั้นมีลูกกุญแจอยู่เยอะ แต่มีอยู่ดอกหนึ่งที่ไขห้องมหาสมบัติ ถ้าเราหยิบกุญแจไม่ถูกมันก็ไขไม่ออก ถ้าเราหยิบกุญแจถูกมันไขชนิดเดียวแห่เข้าไปแล้วหมุนชนิดเดียวมันก็โผล่ออกมา เข้าไปได้เลย เพราะหยิบกุญแจถูก และคุณเห็นที่ถูกต้อง เหมือนกับเราหยิบกุญแจดอก ก็จะไปชมมหาสมบัติในห้องมหาสมบัติได้เลย

ความจริง เป็นสิ่งที่คนทุกคนแสวงหา แต่ว่าความจริงเป็นสิ่งที่รู้ยาก มันต้องหยิบกุญแจถูก ไขเข้าไปหาความจริงได้ ความจริงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการแสวงหา ต้องการรู้เห็น แต่จะเข้าถึงได้ก็ด้วยความรู้เห็นที่ถูกต้องและด้วยปัญญาอันชอบ ไม่ใช่เพียงแต่ศรัทธา หรือยึดไว้โดยอุปาทานอย่างเดียว มันต้องมีความรู้เห็นที่ถูกต้อง ที่นี้เรารู้ได้อย่างไรว่ามันเป็นความรู้เห็นที่ถูกต้อง เราก็รู้จากผลสัมฤทธิ์นั้นแหละครับ คือทำแล้วมันสำเร็จประโยชน์ตามที่ต้องการ ผมเคยเปรียบเทียบหลายครั้งว่าเหมือนกับนาฬิกาเราเสีย เอานาฬิกาไปแก้ เรารู้ได้อย่างไรว่าช่างเขาแก้ถูก เขามีความรู้เรื่องนาฬิกาเขาแก้ไขนาฬิกามันเดินได้และก็เดินได้ดี รถยนต์เราเสียเราไปให้ช่างเครื่องยนต์เขาแก้ เขาแก้ไขเครื่องยนต์มันเดินได้ตามปกติ เรียกว่าความรู้ของเขามันถูกต้อง มันจะสำเร็จประโยชน์ แต่ถ้าคนที่มีความรู้ไม่ถูกต้องมันทำไม่ได้ ยิ่งแก้ยิ่งเสีย เอานาฬิกา

ไปให้แก่ก็ทำยับเยินหมด เอรอถยนต์ไปให้แก่ ก็ทำเครื่องเสียหายหมด เพราะไม่มีความรู้ที่ถูกต้อง

เพราะฉะนั้นเราจะเข้าถึงความจริง หรือเราจะรู้ถึงความจริง ได้ก็โดยความรู้ที่ถูกต้อง คนเราส่วนมากไปจอดอยู่ที่ศรัทธา ไม่พยายามแสวงหาญาณทัศนะ ญาณทัศนะ คือความรู้เห็นที่ถูกต้อง **ระหว่างศรัทธากับญาณทัศนะ คนส่วนมากหยุดตัวเองไว้เพียงที่ศรัทธา ไม่ก้าวต่อไปยังญาณทัศนะ** คือรู้สึกว่ามันพอแล้ว ๆ ศรัทธา เลื่อมใสแล้วพอแล้ว ไม่ก้าวต่อไปยังญาณทัศนะ เมื่อมีความรู้สึกอยู่อย่างนี้ ศรัทธาก็อ่อนแอจนคลอนแคลน เพราะว่าไม่ได้รู้เห็นด้วยตนเอง ไม่ได้รู้เห็นตามความเป็นจริงด้วยตนเอง ก็เลยถูกดึงไปทางนั่นที ทางนี่ที ถือมงคลตื่นข่าวอยู่เรื่อย เขาเล่าลือว่าอะไรมันดี ก็ไป ก็ตามกันไป เฮกันไปเฮกันมา ท่านเรียกว่ามงคลตื่นข่าว ที่สุดก็ไม่รู้จะเชื่อใคร ถูกดึงไปถูกดึงมาอยู่อย่างนั้น

ถ้าเขาก้าวไปถึงญาณทัศนะ คือความรู้ความเห็นตามความเป็นจริงด้วยตนเองได้แล้ว ความรู้สึกที่ว่าไม่รู้จะเชื่อใครมันจะไม่มี เพราะว่าได้รู้ได้เห็นด้วยตนเองแล้ว รู้เห็นด้วยตนเองแล้ว ท่านก็สามารถจะเชื่อตัวท่านเองได้จริง ๆ ศรัทธาไม่ใช่เชื่อคนอื่น แต่ว่ามี ความเชื่อมั่น ศรัทธานั้นเป็นความเชื่อมั่นอย่างที่ได้ทดสอบมาแล้ว ได้เห็นมาแล้ว ได้ประจักษ์มาแล้ว ถึงจะเป็นศรัทธาที่ใช้ได้ แล้วก็ สัมมาทิฏฐิ ทำให้มีความเห็นถูกต้อง สัมมาทิฏฐิก็เป็นองค์หนึ่งของอริยมรรคที่ประกอบไปด้วยองค์แปด เป็นตัวต้น เป็นตัวนำ

ถามว่าเป็นตัวนำอย่างไร มีคำตอบอยู่ในมหาจักรัตตาริสกสูตร พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ กล่าวย่อ ๆ ว่า เพราะสัมมาทิฏฐิ์นั่นเอง จึง รู้จักมิจฉาทิฏฐิ์ว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิ์ รู้จักสัมมาทิฏฐิ์ว่าเป็นสัมมาทิฏฐิ์ และก็เรื่อยไปทั้ง ๘ ตัว ไปจนถึงรู้จักมิจฉาสมาธิว่าเป็นมิจฉาสมาธิ รู้จักสัมมาสมาธิว่าเป็นสัมมาสมาธิ อันนี้ว่าด้วยตัวสัมมาทิฏฐิ์นั่นเอง ก็เรียกว่าเป็นตัวนำ ที่นี้ถ้าจะมีอีกคำถามว่า มรรคมืองค์แปดนั้น ตัวอริยมรรคคืออะไร สัมมาทิฏฐิ์ จนถึงสัมมาสมาธิ นั้นไม่ใช่ตัว อริยมรรค ตัวอริยมรรคนั้นจริง ๆ ไม่ใช่สัมมาทิฏฐิ์ ไม่ใช่สัมมาสังกัปปะ ไม่ใช่สัมมาสมาธิ แต่ว่าเป็นตัวสัมมาญาณ คือความรู้ชอบ อันเกิดจากการที่มรรคมืองค์ ๘ นั้นรวมตัวกัน จนเกิดญาณชนิด ใหม่ขึ้น คือสัมมาญาณ คือความรู้ชอบ คล้าย ๆ กับว่า เราเอาปูน ชีเมนต์มา เอาน้ำมา เอาทรายมา เอาหินมา เอาอะไรมา แล้วเอามาผสมกัน แล้วมันเกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา มันเป็นคนกริตขึ้นมา นั่นแหละอันนั้นคือสัมมาญาณ รวมมรรคมืองค์ ๘ เข้าด้วยกัน ตัวอริยมรรคจริง ๆ ก็คือตัวสัมมาญาณ และก็นำไปสู่สัมมาวิมุตติ ความหลุดพ้นชอบ สัมมาญาณ เป็นตัวที่ ๙ สัมมาวิมุตติเป็นตัวที่ ๑๐ และก็กลายเป็นสัมมัตตะ ๑๐ สัมมัตตะคือความชอบ ๑๐ อย่าง ความชอบ ๑๐ อย่าง ความถูกต้อง ๑๐ อย่าง พุดต่อไปว่าอริยมรรค ประกอบด้วยองค์ ๘ นั้นเป็นทางสายกลาง คือว่าเป็นวิถีชีวิตของ ชาวพุทธ ตั้งแต่เริ่มต้นจนอวสาน หรือนิพพาน

ถ้าจะมีคำถามว่าอะไรคือวิถีชีวิตของชาวพุทธ ขอให้ชี้หลักธรรมมาสักหลักหนึ่งว่าเป็นวิถีของชาวพุทธ เราก็ตอบได้เลยว่า

เป็นอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ซึ่งนั่นแหละคือวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือว่าชาวพุทธควรจะดำเนินชีวิตตามหลักสายนี้ เพราะเป็นทางสายกลางที่จะนำไปสู่ความสุข ความเจริญ ความสบาย ความพ้นทุกข์ และก็จะนำไปสู่ความถูกต้อง เพราะในชีวิตประจำวันเราก็ใช้มรรคมืองค์ ๘ นี้แหละ แต่ว่าบางทีคนสงสัยว่า มรรคมืองค์ ๘ เขามีไว้สำหรับผู้ที่จะไปนิพพาน ไม่ได้มีไว้สำหรับคนธรรมดาที่อยู่ในโลก แต่ความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้น ความจริงก็คือเราใช้มรรคมืองค์ ๘ ในชีวิตประจำวัน ลองนึกดูว่ามีใครบ้างที่ไม่จำเป็นที่จะต้องมีความเห็นที่ถูกต้อง จำเป็นไหมที่เราจะต้องมีความเห็นที่ถูกต้อง มีความคิดที่ถูกต้อง และต้องมีการกระทำที่ถูกต้อง มีวาจาที่ถูกต้อง และก็มีอาชีพที่ถูกต้อง จำเป็นไหมในชีวิตประจำวัน ก็จำเป็นนี่คือวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของวิถีพุทธ ก็เอามรรคมืองค์ ๘ นี้แหละไปสำรวจตัวว่าเรามีมรรคมืองค์ ๘ อยู่ในวิถีชีวิตหรือเปล่า ซึ่งมีสัมมาทิฐิเป็นตัวนำ ก็ใช้ได้ตั้งแต่ชีวิตธรรมดาจนถึงชีวิตที่จะไปนิพพาน คือว่าถ้าต้องการจะใช้ไปนิพพานก็ทำให้เข้มข้นขึ้น ทำให้มากขึ้น

มีหลายคนพูดว่าการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องยาก แต่ความจริงไม่ยาก ถ้าเราหมั่นใจให้ตรง หรือว่าทำความเข้าใจให้ตรงต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้รู้เป็นเบื้องต้นก่อนว่าอะไรเป็นสัมมาทิฐิ อะไรเป็นมิจฉาทิฐิ **เป็นเพียงแต่การทำความเข้าใจให้ตรงก็เป็นบุญแล้ว** ทิฐุชุกัมมัมเป็นข้อ ๑๐ การทำความเข้าใจให้ตรงเป็นบุญ

กิริยาวัตรข้อหนึ่ง ที่นี้ถามต่อไปว่าสัมมาทิฏฐิ จริงๆ นั่นคืออะไร
อันนี้ก็ตอบเป็น ๒ ปริยาย ในความหมายระดับสูงระบุไว้ใน
มัคควิภังคสูตร สูตรที่ว่าด้วยการแจกรมรรค ระบุถึงญาณในอริยสัจ
๔ คือเป็นสัมมาทิฏฐิระดับสูง อันนี้ก็ปรากฏในมหาจัตตาริสกสูตร
ด้วยเหมือนกัน ในมหาจัตตาริสกสูตรกล่าวถึงสัมมาทิฏฐิสองระดับ
คือระดับสามัญหรือระดับโลกียะ และระดับโลกุตตระ

ผมขอให้ภาษาบาลีหน่อยนะครับว่า *สาสวา* แปลว่าสัมมาทิฏฐิ
ที่ยังมีอาสวะ คือมีกิเลส เป็นส่วนแห่งบุญ มีวิบากเป็นขั้นๆ คือว่า
ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไป คือเราอาจจะเรียกสัมมาทิฏฐิชนิด
นี้ว่าโลกียสัมมาทิฏฐิก็ได้ สัมมาทิฏฐิในระดับโลกียะ สัมมาทิฏฐิ
ในกุศลกรรมบถ ที่กล่าวในกุศลกรรมบถ ๑๐ มโนกรรม ในข้อ
สุดท้ายเป็นโลกียสัมมาทิฏฐิ ก็เรียกว่าเป็นสัมมาทิฏฐิระดับสามัญ
ส่วนสัมมาทิฏฐิระดับสูง ท่านใช้คำว่า *อริยา อนาสวา* แปลว่า สัมมา
ทิฏฐิที่เป็นอริยะ ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค
อันนี้ก็เป็นที่อีกระดับหนึ่ง

อริยเจ้านธรรม ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ

ในเทภูฏิมปริยาย (ปริยายเบื้องต้น) ได้พูดถึงปัญญา สัจจะ จาคะ และ อุปสมะ ละเอียดพอสมควร ให้พอเป็นแนวของการที่จะใช้ได้อย่างไร มีความจำเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่า ความสงบ มนุษย์ในโลกส่วนมากไม่ค่อยต้องการความสงบกันเท่าไร แต่ความต้องการการกระตุ้นจากอารมณ์ต่าง ๆ ถึงไปเที่ยวแสวงหาสิ่งกระตุ้น ทำให้อารมณ์เคลิบเคลิ้ม ทำให้อารมณ์หลงไหล ทำให้เพลิดเพลिन มัวเมาไป ไม่ค่อยต้องการความสงบเท่าไร แต่ว่าต้องการการกระตุ้นจากอารมณ์ต่าง ๆ มากกว่า

คำว่าอารมณ์ในที่นี้ หมายถึงว่า รูปารมณ์ เป็นต้น รูปารมณ์ อารมณ์คือรูป คำว่าอารมณ์ในภาษาธรรมะ หมายถึงสิ่งภายนอก หมายถึงอายตนะภายนอกที่คู่กับตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ (อายตนะภายใน) รูปารมณ์ สัทธารมณ์ คันธารมณ์ รสารมณ์ โผฏฐัพพารมณ์ และธรรมารมณ์ ที่คู่กับตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ต้องการการกระตุ้นจากสิ่งเหล่านั้น จากรูป จากเสียง จากกลิ่น จากรส มีคนแสวงหารูป เสียง กลิ่น รส อันเป็นที่น่าพอใจ อิฏฐากันตา มนอาปา อันเป็นที่น่าพอใจ อันเป็นที่รัก เป็นที่ต้องการ ไม่ค่อยต้องการความสงบ เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นมันเป็นสิ่งที่ว่า ไม่เป็นอันเดียวกับความสงบ หรือว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบ ก็ทำให้ความสงบน้อยลง หรือว่าอาจจะทำลายไปเลย กลายเป็นวุ่นวายไปเลย

ท่านลองนึกดูเวลาเขาต้องการไปดูอะไรสิ่งหนึ่ง ที่มีคนไปดูเยอะ ๆ นั่นคือว่าต้องการจะไปกระตุ้น ต้องการการกระตุ้นจากอารมณ์ คือรูป หรือเสียง ไปดูคอนเสิร์ต ไปฟังดนตรี ก็ต้องยื้อแย่งกันเข้า บัตรไม่พอก็มีปัญหา มีเรื่องกัน หรือว่าเปิดโอกาสให้คนเอาर्डเอาเปรียบกันได้โดยง่าย อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องการจะเอาเปรียบจากกิจกรรมนี้ อีกฝ่ายหนึ่งก็ด้วยความอยากที่ถูกกระตุ้นโดยอารมณ์ หรืออยากให้อารมณ์มันกระตุ้นก็เลยยอมเสียเปรียบ แม้แต่บัตรราคา ๑๐๐ บาท เขาขาย ๕๐๐ บาท ก็เอา ยอมเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้เปรียบ เพราะต้องการจะกระตุ้นอารมณ์นั่นเอง

ถ้าต้องการความสงบก็ไม่ต้องไป อยู่บ้านก็ได้ บางทีเขาก็เปิดทีวีให้ดู แล้วก็ไม่ต้องไปดูให้ถึงที่ ไปเห็นไปดูแสง สี เสียง อะไรต่าง ๆ นั่นก็คือสิ่งกระตุ้นอารมณ์ทั้งนั้น แสง สี เสียง อะไรต่าง ๆ มันก็ไม่มีอะไร ก็ดิน น้ำ ลม ไฟ แต่มันก็ไปถึงตรงนั้น

ตามนัยยะของอธิษฐานธรรม ในปริยายเบื้องต้น (อุปริมปริยาย) อันนี้ผมพูดถึงเรื่องความสงบ คนในโลกส่วนมาก ไม่ค่อยต้องการความสงบ แต่ต้องการการกระตุ้นจากอารมณ์ต่าง ๆ เสร็จแล้วก็มี ความเดือดร้อนตามมา มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน มีการยื้อแย่งกัน อะไรต่าง ๆ ตามมา แต่ว่าความสงบนี้ไม่ต้องซื้อหา ไม่ต้องแสวงหา เราเพียงแต่ว่าไม่ต้องการความวุ่นวายก็เกิดความสงบได้แล้ว และชีวิตที่มีความสงบเป็นชีวิตที่ดี ให้คนมาเสพความสงบ มาอยู่กับความสงบ มาได้ความสงบ มาลิ้มรสความสงบ มาชิมลองความสงบดู ก็ไม่ต้องไปไหนก็ได้ อยู่กับที่ อยู่กับบ้าน อยู่กับอะไรก็ได้ เพราะไปที่ไหนไปดูอะไร มันก็ดิน น้ำ ลม ไฟ ทั้งนั้น มันไม่มีอะไร ไปดูไฟอะไร ก็ไฟ ไฟ นั้นแหละ ไปดูอะไรมันก็ดิน น้ำ ลม ไฟ ทั้งนั้น ไม่มีอะไรที่มากกว่านั้น หรือว่าจะมีเพิ่มเข้ามาก็อากาศ อากาศนี่ก็คือความว่าง คืออากาศธาตุ

ที่นี้ก็จะกล่าวถึงอธิษฐานธรรมหรือธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ จะมาถึงปริยายเบื้องต้น ซึ่งปรากฏใน ธาตุวิภังคสูตร พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๖๗๘ ถึง ๖๘๓ พระสูตรนี้ยาว แต่ว่าย่อที่สุดก็

คือว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงเรื่องนี้แก่กุลบุตรคนหนึ่งชื่อปุ๊กกุสาติ ที่บ้านช่างหม้อ กรุงราชคฤห์ และทรงแสดงเรื่องนี้โดยปริยาย เบื้องสูง เป็นโลกุตตระ คือชาตวิมังคสูตร เกี่ยวกับเรื่องปุ๊กกุสาติ ที่บ้านช่างหม้อ เป็นเค้าเรื่องของกามนิต-วาสิฏฐี ที่มีชื่อเสียง มีคนชอบอ่านกันอยู่ นักเรียนก็เรียนกันอยู่ ชาวบ้านก็ชอบอ่านเหมือนกัน เพราะว่าสำนวนดีและโรแมนติก ฝรั่งเศสเยอรมันเอาไปแต่ง และตอนหลังเขาก็แปลเป็นภาษาอังกฤษ แล้วมาแปลเป็นภาษาไทยบ้าง เป็นเค้าเรื่องของกามนิต-วาสิฏฐี เพราะว่ากามนิตไปพบพระพุทธเจ้า ที่บ้านช่างหม้อ คล้าย ๆ กัน

ชาตวิมังคสูตรโดยปริยายเบื้องสูงเป็นโลกุตตระที่พระพุทธเจ้า ทรงแสดงในเรื่องอิชฺฐานธรรม ๔ อย่าง ได้แก่

ประการที่ ๑ คือ **ปัญญา** ทรงหมายถึง ความรอบรู้ในธาตุ ๖ คือ ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ และวิญญาณ ตามความเป็นจริง คือ ให้รู้ว่าอะไร ๆ ก็เป็นดิน น้ำ ไฟ ลม และก็อากาศธาตุ ส่วนที่เป็นรูปธรรมก็มีเท่านี้ ไม่ว่าจะรูปร่างหน้าตาจะเป็นอย่างไร แต่ว่าตัวจริงของมันก็คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศก็คือความว่าง ความว่างที่แทรกซึมอยู่ในวัตถุนั้น ในสิ่งนั้น และก็วิญญาณธาตุ ถ้าเป็นคนก็มีวิญญาณ เป็นสัตว์ ก็มีวิญญาณธาตุด้วย ขอให้รู้สิ่งเหล่านี้ตามความเป็นจริง แล้วจะเบื่อหน่าย เมื่อเบื่อหน่ายแล้วก็สามารถลากจิตออกมาเสียได้จากความติดพันในสิ่งเหล่านั้น ในดิน น้ำ ไฟ ลม

อันนี้เป็นอริยปัญญา เป็นปัญญาอย่างยอดเยี่ยม หมายถึงญาณ
นี้เอง ญาณที่ทำให้ทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงสิ้นไป

ประการที่ ๒ คือ **สังขะ** สังขะหมายถึงความหลุดพ้น ทั้ง
ของผู้ที่ได้อริยปัญญา ความหลุดพ้นของผู้ที่ได้อริยปัญญาแล้วไม่
กำเริบ แต่ว่าเป็นอกุปปาวิมุตติ ความหลุดพ้นที่ไม่กำเริบ คือหลุด
พ้นอย่างเด็ดขาด ดำรงอยู่ในสังขะ คืออริยสังขอันยอดเยี่ยม คือ
ดำรงอยู่ในนิพพานนั่นเอง ในปริยายเบื้องสูง ในความหมายจริง ๆ
ของธรรมะหมวดนี้

ประการที่ ๓ คือ **จาคะ** หมายถึงอริยจาคะ อริโย จาโค คือ
การสละอันยอดเยี่ยม คือการสละกิเลสทั้งหลายไม่ให้เกิดขึ้นอีก
สละโลภะ โทสะ โมหะ หรือราคะ โทสะ โมหะ ไม่ให้เกิดขึ้นอีก
เรียกว่าอริยจาคะ

ประการที่ ๔ คือ **อุปสมะ** คือสงบราคะ โทสะ โมหะ ทั้งปวง
คือความหมายของอริษฐานธรรมโดยปริยายเบื้องสูง ท่านจะเห็น
ว่ามีความลึกซึ้งกว่าที่พูดโดยปริยายเบื้องต้น ซึ่งดึงลงมาเพื่อให้คน
ทั่วไปใช้ได้ปฏิบัติได้ ตามแนวพุทธาธิบายนี้ ธรรม ๔ ข้อ มีปัญญา
เป็นต้น ทอยต่อเนื่อง ๓ ข้อหลังนั้นเป็นผลที่เกิดจากปัญญา คือ
มรรคญาณ คือญาณในความสิ้นไปแห่งทุกข์ทั้งปวง เพราะฉะนั้น
ใช้คำว่า *สัพพ ทุกฺขเ ญาณํ ญาณ* ญาณในความสิ้นไปแห่งทุกข์ทั้งปวง

๘๔ **โพธิ์แห่งธรรม**
๑. วศิน อินทสระ

อันนี้เป็นความหมายระดับสูงของอิच्छิยานธรรม เพราะฉะนั้นให้เราเข้าใจความหมายไว้ทั้งสองระดับ คือ ระดับธรรมดา และก็ระดับสูง เพื่อจะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในความหมายของธรรมนั้น ๆ

มาถึงตรงนี้ อยากจะขอร้องผู้ที่สอนนักธรรม หรือสอนบาลี เมื่อได้เห็นหมวดธรรมแล้วก็ขอให้ตามไปดูต้นตอ เพราะในหนังสือตำราท่านจะบอกหมวดธรรมอะไรเอาไว้ ท่านจะบอกที่มา บอกที่มาของหมวดธรรมนั้น ว่ามาจากพระไตรปิฎก มาจากอรรถกถา เล่มไหน พระไตรปิฎกเล่มไหน ก็ลองตามไปดูให้ถึงที่ คือในที่ที่ท่านอ้างถึงนั้น รายละเอียดเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างไร ก็จะได้ความหมายจริงๆ ได้เนื้อหาจริงๆ ถ้าเผื่อจะอธิบายโดยปริยายเบื่องต่ำ เพื่อให้คนทั่วไปนำไปใช้ได้ก็เอา แต่ว่าให้รู้ความหมายแท้ ๆ ของหมวดธรรมหรือข้อธรรมนั้น ๆ ไว้ด้วย เช่น อิच्छิยานธรรมนี้ ส่วนมากเราก็อธิบายกันแบบพื้น ๆ ปัญญา ลัจจะ จาคะ อุปสมะ ก็แบบธรรมดา ๆ แต่ไม่ได้ตามไปดูว่าความหมายที่แท้จริงที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงนั้นหมายถึงอะไร อย่างไร อันนี้ก็ทำให้ขาดรสไปหรือว่าขาดเนื้อหาของธรรมนั้น ๆ ไป

ทุกททท์ ทททติ .... ให้ สิ่งที่ให้ได้อย่าง
ทุกกรร์ กโรติ .... ทำ สิ่งที่ทำได้อย่าง
ทุกขมม์ ขมมติ .... อดทน สิ่งที่อดทนได้อย่าง
ทุกซซห้ ซหหติ .... สละ สิ่งที่สละได้อย่าง
ทุกซซยฺย ซยติ .... เอาชนะสิ่งที่ชนะได้อย่าง
ทุกลลรร์ ลลมติ .... ย่อมได้ สิ่งที่ได้โดยยาก

...พุทธพจน์...

หลักกรรม กับ การพึ่งตนเอง

รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับเกียรติจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ให้มาสนทนารวมกับท่านทั้งหลาย หลังจากที่ท่านได้ไหว้พระ สวดมนต์ แผ่เมตตา แล้วก็ระลึกถึงบุญคุณของบุพการีทั้งหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นคุณธรรมสำคัญของชาวไทยเรา ก่อนที่จะเริ่มเรื่องใหม่ในวันนี้ ก็อยากจะทบทวนเรื่องเก่าสองเรื่องที่ผ่านมาแล้วเล็กน้อย เรื่องแรกก็คือพระรัตนตรัย ซึ่งถือว่าเป็นหลักยึดถือ หรือเป็นสิ่งที่นำทางสำหรับพวกเราทั้งหลาย เป็นแสงสว่างเป็นประทีปที่จุดนำหน้า สำหรับพระสงฆ์นั้นถือว่าเป็นชุมชนแบบอย่าง หรือตัวแบบที่พระพุทธเจ้าท่านต้องการจะให้

ชุมชนที่เป็นชาวพุทธดำเนินชีวิตแบบนั้น คือแบบ “สะอาด สว่าง และสงบ” แบบเดียวกับที่พระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้ดำเนินอยู่ คราวนี้สำหรับเรื่องที่สองคือเรื่อง หลักกรรมซึ่งคราวที่แล้วผมได้ให้นิยาม ๕ อย่างเอาไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ กรรมนิยาม ก็ได้เน้นเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นเรื่องกรรม แล้วก็ทำให้สมบัติและวิบัติสี่อย่าง อย่างละสี่ เอาไว้เพื่อเป็นการพิจารณาผลของกรรม หรือการกระทำว่าทำไมจึงได้ดีมากบ้างน้อยบ้างไม่เหมือนกัน มันอาจจะมีปัญหาอะไรบางอย่างที่มาขัดขวางขัดแย้ง หรือว่ามาหนุ่ให้ไปเป็นอย่างนั้น

คราวที่แล้วผมได้พูดถึงนโยบายสมบัติ ซึ่งหมายถึงความเพียร **ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยความเพียรย่อมจะได้รับผลแห่งการกระทำของตนมากกว่าผู้ที่หย่อนความเพียร** พูดมาถึงตรงนี้ก็นึกถึงพระพุทธภาษิตได้ อย่างเช่นพระองค์ตรัสว่าการงานที่ย่อหย่อนอย่างหนึ่ง พรหมจรรย์คือระบบแห่งการประพฤติคุณงามความดีที่ระลึกรู้ขึ้นแล้ว รู้ลึกมีความจริงจัง ไม่มีความสบายใจ โดยเฉพาะผู้ที่ประพฤติพรหมจรรย์อย่างเช่นพระสงฆ์ที่ประพฤติพรหมจรรย์ แล้วระลึกรู้ขึ้นมา รู้ลึกไม่สบายใจ รังเกียจ เพราะมีความบกพร่องรอบด้านหรือบกพร่องนานาประการ สำหรับฆราวาส การงานของฆราวาสนั้นก็เป็นพรหมจรรย์ของฆราวาสอย่างหนึ่ง ทีนี้ถ้าเรานึกถึงการงาน นึกถึงหน้าที่ต่าง ๆ แล้วมันมีความบกพร่องรอบด้านก็รู้ลึกไม่สบายใจ ข้อวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัด สามอย่างนี้จะหวังผลมากไม่ได้ ท่านตรัสไว้เช่นนั้น เพราะฉะนั้น การงานที่ย่อหย่อน ความเพียรที่

ย่อหย่อน การประพาศิคุณงามความดีที่มีความบกพร่องรอบด้าน หรือข้อวัตรปฏิบัติที่เต็มไปด้วยความเคล้าหมอง สิ่งเหล่านี้สามอย่างนี้จะหวังผลมากไม่ได้ เพราะฉะนั้นถ้าเผื่อเรามีใจยุติธรรม เมื่อพิจารณาแล้วรู้สึกว่สิ่งนี้มันมีอยู่ในฐานะที่บกพร่องไม่สมบูรณ์ ก็หวังผลมากไม่ได้ ถ้ามันไม่ได้ผลมากเราก็ต้องยอมรับความจริงว่า มันเป็นความบกพร่องของเราเอง แล้วก็เป็นที่เหตุให้มีความพากเพียรมากขึ้น มีความพยายามมากขึ้น ก็จะได้รับผลดีขึ้น

สำหรับวันนี้ก็จะคุยกันถึงเรื่อง **หลักการ** แต่ว่าจะขยายออกมาถึงเรื่องการช่วยเหลือตัวเองหรือการพึ่งตัวเอง อันที่จริง การช่วยเหลือตัวเองและการพึ่งตัวเองนั้นถือว่าเป็นสาระสำคัญของหลักการอยู่แล้ว แต่ก่อนจะมาถึงเรื่องนี้จะขอกล่าวถึงอะไรอีกเล็กน้อยสักสองสามอย่าง อย่างเช่นลัทธิซึ่งเป็นปฏิปักษ์หรือเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับหลักการของพระพุทธศาสนา อย่างเช่นที่ท่านเรียกเป็นภาษาบาลีว่า ปุพเพกตเหตุวาทะ คือลัทธิที่เชื่อว่าสุขทุกข์ ดีชั่วที่บุคคลได้รับนั้นขึ้นอยู่กับกรรมเก่าทั้งหมด กรรมใหม่นั้นไม่มีความหมาย ไม่มีความสำคัญ สุดแล้วแต่กรรมเก่า ลัทธินี้เชื่อว่า จะสุข ทุกข์ ดี ชั่ว ก็ขึ้นอยู่กับกรรมเก่าทั้งหมด ก็เรียกว่า ปุพเพกตเหตุวาทะ อันนี้พระพุทธเจ้าท่านปฏิเสธ ท่านบอกว่าไม่ใช่อย่างนั้นหรอก พระพุทธศาสนายอมรับเรื่องกรรมเก่าก็จริง แต่ว่าไม่ใช่ทั้งหมด การที่มีความเชื่อว่า สุข ทุกข์ ดี ชั่ว ซึ่งบุคคลได้รับอยู่ในปัจจุบันเป็นเพราะกรรมเก่านั้น ถ้าเผื่อเป็นอย่างนั้นจริงแล้ว เราก็ไม่มีความเพียร ไม่มีความพยายามที่จะทำอะไรใหม่ ซึ่งเป็นการ

ขัดกับหลักสำคัญของพระพุทธเจ้าที่เน้นในเรื่องกรรมปัจจุบันมากกว่ากรรมในอดีต

ผมจะขอเล่าเรื่องสั้น ๆ ให้ฟังสักเรื่องหนึ่ง ครั้งหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ป่าอิสิปตนะ เมืองพาราณสี ได้ตรัสกับ พระอานนท์ว่า “อานนท์! เธอจงดูบุตรเศรษฐีนี้มีทรัพย์มากถึง ๑๖๐ โกฏิ แต่ผลาญหมดแล้วเที่ยวขอร้อง ถ้าเขาประกอบกิจการงานในวัย ตื่น จะได้เป็นเศรษฐีที่หนึ่งของนครนี้ ถ้าออกบวชจักได้บรรลุนิพพาน ผล ภรรยาของเขาจักได้บรรลุนาคามีผล ถ้าทำงานใน มัชฌิมวัยจักได้เป็นเศรษฐีที่สอง ออกบวชจักได้สำเร็จนาคามีผล ภรรยาของเขาจักได้เป็นสกทาคามี ถ้าทำงานในปัจจุบันวัยจักได้ เป็นเศรษฐีที่สาม ออกบวชจักได้เป็นสกทาคามี ภรรยาของเขาจัก ได้เป็นโสดาบัน แต่บัดนี้เขาเสื่อมหมดแล้วทั้งโภคะของคฤหัสถ์ และสามัญผล (ผลแห่งความเป็นสมณะ, ผลทางธรรม) ได้เสื่อมหมด ทั้งสองทางทั้งทางโลกและทางธรรมเพราะอะไร เพราะว่าหลังจาก ที่พ่อแม่ตายแล้วได้ครอบครองสมบัติแล้วเสพแต่อบายมุขทุกอย่าง กินเหล้า คบคนชั่ว งานการไม่ทำ ในที่สุดบุญวาสนาที่ตัวมีอยู่ ซึ่ง ควรจะได้เป็นถึงพระอรหันต์ หรือถ้าครองฆราวาสจะได้เป็นเศรษฐี ที่หนึ่งของเมืองนี้ก็เสื่อมหมด อันนี้เพราะอะไร เพราะว่ากรรมใน ปัจจุบันนั้นไม่ดีเลย ไม่ได้กระทำความดีในปัจจุบันให้ดีเลย แม้จะมี ลู่ทางมีโอกาสที่จะเป็นได้ จะบรรลุได้ แต่ก็เป็นไม่ได้บรรลุไม่ได้ เพราะกรรมในปัจจุบันไม่ดี” เพราะฉะนั้น ลัทธิที่ถือว่าจะดีจะชั่ว

จะสุขจะทุกข์ ก็เพราะกรรมเก่ากำหนดมาเรียบร้อยแล้วนั้น ไม่ตรงกับหลักกรรมของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธเรื่องนี้ทางพุทธศาสนานั้นแม้จะยอมรับกรรมเก่าบ้างก็จริง แต่มีได้ให้ความสำคัญยิ่งไปกว่ากรรมใหม่ กรรมใหม่มีความสำคัญกว่า เราสามารถจะสร้างชีวิต สร้างอนาคต สร้างอะไรได้ในปัจจุบันนี้มากกว่า

มีอยู่อีกแห่งหนึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า ถ้าเราเชื่อว่าสุขทุกข์ดีชั่วจะขึ้นอยู่กับกรรมเก่าอย่างนั้นแล้ว โอกาสที่จะประพาศิพรหมจรรย์ โอกาสที่จะประพาศิจริยธรรมให้สมบูรณ์ โอกาสที่จะพ้นทุกข์ในชีวิตนี้ย่อมจะมีไม่ได้ ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ จัดว่าเหตุที่จะกระทำในปัจจุบันนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น โอกาสในการประพาศิพรหมจรรย์ โอกาสในการประพาศิจริยธรรม โอกาสในการที่จะพ้นจากทุกข์จึงมีได้ เพราะฉะนั้น ลัทธิที่เชื่อดวงว่าสุดแล้วแต่ดวงนั้น ไม่ตรงกับหลักกรรมของพระพุทธเจ้า ถ้าเผื่อชะตาชีวิตเป็นสิ่งที่จริงนะครับ ชะตาชีวิตนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่บุคคลสร้างเอาเอง คือว่าแทนที่ชะตาจะเป็นสิ่งที่สร้างชีวิตคน แต่คนเป็นผู้สร้างชะตาขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ เมื่อความจริงมันเป็นอยู่อย่างนี้เราก็ต้องกำหนดชีวิตของเราเอง ไม่ใช่คอยแต่โชคชะตา ในสังคมไทยเรื่องนี้น่าเป็นห่วงมากเพราะว่ารู้สึกคนเชื่อโชคชะตากันมาก แล้วก็ปล่อยชีวิตให้เป็นตามที่เรียกว่าโชคชะตา แล้วแต่ดวงแล้วแต่โชค มีกิจกรรมการเสี่ยงโชค มีงานบันเทิงการเสี่ยงโชค มีอะไรต่ออะไรเต็มไปหมดเลยครับ ทั้งในสื่อมวลชน ทั้งในหมู่ชาวบ้าน

ในที่ทั่วไปเต็มไปหมด รู้สึกว่าจะวางชีวิตเอาไว้กับโชคชะตามากกว่าที่จะเชื่อแขนขามือไม้หรือความสามารถของตัวเอง อันนี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ถ้าเผื่อชาวพุทธของเราหมั่นในหลักกรรม แล้วก็มีความตัดสินใจเด็ดเดี่ยวในการที่จะช่วยเหลือตัวเอง ฟังตัวเองแล้ว สถานะทางสังคมในเมืองไทยเรา ชาวพุทธเราจะดีกว่านี้มากทีเดียว มากหลายร้อยหลายสิบเปอร์เซ็นต์ทีเดียวที่จะทำให้ความเป็นอยู่ของคนเราดีกว่านี้ ทำให้สุขภาพจิตของคนเราดีกว่านี้ ทำให้คุณภาพจิตดีกว่านี้ ทำให้สมรรถภาพจิตของคนเราดีกว่านี้

ผมพูดมาสามคำนะครับ ขอให้ท่านพิจารณาดูให้ดี คำว่าคุณภาพจิต **คุณภาพจิต** หมายถึงว่ามีจิตที่มีคุณงามความดี จิตที่มีคุณงามความดียังอยู่สะสมอยู่มาก อย่างเช่นว่ามีเมตตากรุณา มีความเอื้ออาทร มีความเอ็นดู อย่างนี้เรียกว่ามีคุณภาพจิต มีคุณภาพจิตดี อีกอันคือ **สมรรถภาพจิต** อันนี้หมายถึงจิตที่ได้รับการฝึกฝนดีแล้วให้มีความอดทน ให้มีความสู้งานเด็ดเดี่ยว มีความพากเพียร มีความเด็ดเดี่ยวสู้งาน ไม่ท้อถอย อันนี้เรียกว่าเป็นสมรรถภาพจิต อีกอันคือ **สุขภาพจิต** หมายถึง มีความสุข มีชีวิตอยู่ มีความสุขเข้มชื่นเบิกบานแจ่มใส มีชีวิตประจำวันารู้สึกมีความพอใจในความเป็นอยู่ของตัว มีชีวิตที่เบิกบานแจ่มใส ไม่มีความทุกข์ ไม่มีความหดหู่ อันนี้เรียกว่าสุขภาพจิต คราวนี้ถ้าคนเรามาเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม โดยการที่เราจะต้องทำเอง เราจะต้องสร้างเอง เราจะต้องบากบั่นรูดหน้าไปเอง โดยไม่คิดพึ่งสิ่งอื่น

ซึ่งลม ๆ แล้ง ๆ มันไม่ค่อยมีผลชัดเจน ไม่เหมือนกับทำ เาเอง แล้วเราก็เริ่มสะสมคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้จิตมีคุณภาพ แล้วจิตของเราจะไม่ค่อยทอดยอกับอุปสรรค มีความบากบั่นอดทน อันนั้นก็เป็นสมรรถภาพ แล้วก็มีความเบิกบานแจ่มใส รู้สึกว่าชีวิตมีความสุข อันนี้ก็เป็นสุขภาพจิต เพราะฉะนั้น เรื่องกรรม ความเชื่อ ในเรื่องกรรมและการที่ลงมือทำด้วยตนเอง ไม่คิดพึ่งสิ่งอื่นนั้น ยัง มีผลดีกับเรื่องของจิต อย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ด้วย

อีกพวกหนึ่งมีความเชื่อว่าคนเราจะสุข ทุกข์ ดี ชั่ว นั้นขึ้น อยู่กับผู้บันดาล อันนี้คือลัทธิที่เชื่อพระเจ้า ซึ่งอันนี้ไม่ต้องพูดกัน มาก เพราะว่าในกลุ่มของเราหรือในชุมนุมชาวพุทธนี้ไม่มีความ เชื่อเรื่องเหล่านั้นอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าท่านก็ทรงปฏิเสธไม่เห็นด้วย อีกพวกหนึ่งเห็นว่าสุข ทุกข์ ดี ชั่ว ในชีวิตมนุษย์เรานั้นไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย จะได้สุขก็ได้เอง จะได้ทุกข์ก็ได้เอง เป็นไปโดยบังเอิญ ไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย อเหตุปัจจัยวาทะ ลัทธิที่เชื่อว่าสุขทุกข์ใน ชีวิตคน ไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย จะได้สุขก็ได้เอง จะได้ทุกข์ก็ได้เอง เป็นไปโดยบังเอิญ ได้รับเงินเดือนขึ้นก็โดยบังเอิญที่เจ้านายเขาชอบ หรือว่าไม่ได้รับเงินเดือนขึ้นก็ถือว่าเป็นไปโดยบังเอิญ ไม่ใช่มีเหตุ อะไร แต่ความจริงทุกสิ่งทุกอย่างมันมีเหตุมันมีปัจจัย เว้นแต่ว่า บางทีเราไม่รู้ เราไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นปัจจัย เราก็เลย สรุปเอาว่า ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย ที่จริงมันมี

ที่นี้ที่สำคัญประการหนึ่ง เรื่องเหตุปัจจัยมันมีความซับซ้อน ซ้อนเงื่อนอยู่เป็นอันมาก แล้วส่วนมากนั้นเราไม่ค่อยรู้เหตุตรง เรารู้แต่เหตุสัมพันธ์ที่เราเรียกว่าปัจจัย สมมติว่าใครสักคนหนึ่ง ออกไปจากสภาสังคมสงเคราะห์แล้วก็ถูกรถชนตาย ถามว่าอะไร เป็นเหตุตรงให้คนผู้นั้นถูกรถชน เราก็เถียงกัน เเถียงกันที่จะหาเหตุ อะไรสักอย่างหนึ่งว่า อะไรทำให้เขาถูกรถชน เหตุตรงนั้นเราหาไม่ค่อยได้ เราหาได้แต่เหตุสัมพันธ์คือในเวลานั้นคน ๆ นั้นออกไป พอดีรถคันนั้นมาพอดี แล้วมีเหตุอะไรแวดล้อมต่าง ๆ อีกหลาย อย่าง ที่รถชนนั้นเป็นเพราะเหตุอะไร อาจจะมีรถคันอื่น อาจจะมี เบรกเสีย อาจจะมีอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งมันสัมพันธ์กัน เข้าพอดี ทำให้รถชนคนผู้นั้น ที่เราเถียงกันอยู่ก็เพราะต้องการจะหา เหตุผลหรือเหตุแท้ อะไรสักอย่าง ซึ่งเราหาไม่ค่อยได้ เราจะหาได้แต่ เหตุสัมพันธ์ ในชีวิตของเราตามปกติก็เป็นอย่างนั้น มีเหตุสัมพันธ์ มากมายที่ก่อให้เกิดผลอย่างหนึ่ง แต่เหตุตรงเราหาไม่ค่อยได้

คราวนี้ถ้าจะหาเหตุตรงของความตายของผู้นั้นก็ต้องตอบว่า ความเกิดขึ้นเองเป็นเหตุตรง คือเขาเกิดมาเขาจึงต้องตาย ที่ถูกรถ ชนเป็นเหตุสัมพันธ์หลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันเข้า แต่ถ้าสาวไป หาเหตุตรงแล้วก็คือความเกิด การที่เขาเกิดมานั้นแหละเป็นเหตุ ให้เขาต้องตาย เพราะว่าถ้าเขาไม่เกิดเขาก็ไม่ตาย คนที่เกิดมาแล้ว ต้องตายทุกคน สาวไปก็ต่อเจอเหตุที่ว่าเขาเกิดมา แต่เหตุสัมพันธ์ นั้นมีหลายอย่างใครจะตายเพราะอะไร ๆ เยอะแยะไป เป็นเหตุ สัมพันธ์ทั้งนั้น ความที่มีเหตุสัมพันธ์มากมายก่ายกองในชีวิตคน

ทำให้เหตุหรือกรรมมันสลับซับซ้อนมากจึงไม่ค่อยรู้ ไม่เหมือน พระพุทธเจ้านี้ ท่านมีญาณพิเศษ ท่านวิเคราะห์ได้เป็นกรณีไปเลย ว่าอันนี้มาจากอันนี้ ชัด ๆ ไปเลยทีเดียว แต่เราไม่มีญาณเช่นนั้น เพราะฉะนั้นในที่นี้ก็ขอสรุปได้ว่า ทุกอย่างมันจะต้องมีเหตุ แต่ที่นี้มันจะเป็นเหตุสัมพันธ์กันก็อย่างไร เป็นปฏิจลสมุปบาท เป็นปัจจยการ เป็นอิทัปปัจจยตา และก่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งขึ้นมา ผลอันนั้นก็ก่อให้เกิดเหตุใหม่ต่อไปอีกไม่ค่อยมีที่สิ้นสุด เช่นผล อันนั้นทำให้เป็นเหตุของสิ่งอื่นต่อไปอีก อันนี้เราเป็นเหตุเป็นผล ของกันและกัน มีเหตุแล้วก็มีผล ผลอันนั้นเป็นเหตุให้เกิดสิ่งใหม่ ขึ้นทยอยกันไป เรื่องของกรรมจึงมีความสลับซับซ้อนมาก

คราวนี้มาพูดถึงโดยเฉพาะการช่วยเหลือตัวเองสักเล็กน้อย ตามหลักของพุทธศาสนา เราถือว่าการช่วยเหลือตัวเองนั้นเป็นสาระ สำคัญและเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่ต้องการจะเจริญก้าวหน้า พระพุทธเจ้าเองท่านก็ตรัสบอกว่า ท่านเป็นแต่เพียงผู้บอกทางเท่านั้น ความเพียร การกระทำท่านทั้งหลายต้องลงมือกระทำเอง ท่านช่วย ไม่ได้ ต้องช่วยตัวเอง ถ้าสังเกตดูโดยสัญชาตญาณของมนุษย์เรา มันก็อยากจะช่วยเหลือตัวเองมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย เด็ก ๆ นี้แหละ รับประทานสัญชาตญาณการช่วยเหลือตัวเอง เห็นผู้ใหญ่ทำอะไรก็ อยากจะช่วย แล้วก็พยายามเดินพยายามลุก ล้มแล้วก็พยายาม ลุก ฉะนั้นพวกเราทุกคนที่มาเป็นผู้ใหญ่แล้วนี้ ตอนเด็กล้มลุก คลุกคลานมาตลอด กว่าจะเดินได้ ล้มแล้วลุก ๆ ใครหัวเราะไม่ เป็นไรเด็กก็หัวเราะด้วย ที่นี้ในชีวิตปัจจุบันของคนเรา แม้จะเป็น

ผู้ใหญ่แล้ว มันมีเหตุการณ์อะไรมากมายที่ทำให้ชีวิตของเราต้องล้มบ้างแล้วก็ต้องลุกเป็น ล้มแล้วอย่าล้มเลย ล้มไปแล้วลุกขึ้นมา ก็คิดว่าอะไรติดมือมาด้วย อย่าลุกขึ้นมาเฉย ๆ นั่นคือถ้าประสบเหตุร้ายอะไรในชีวิตก็ถือเป็นบทเรียน แล้วถ้าเรามีนิสัยเป็นนักศึกษา ก็จะได้รู้ว่าการล้มครั้งนี้ เหตุการณ์ในชีวิตครั้งนี้ให้อะไรแก่เราบ้าง ให้เราได้ศึกษาได้เรียนรู้อะไรบ้าง บางที่ทำให้เรารู้จักเพื่อนรู้จักญาติพี่น้อง หรือทำให้รู้จักตัวเราเองว่าเป็นอย่างไร ถ้ามีเหตุการณ์ที่จะให้ต้องล้มขึ้นมาก็ต้องลุกขึ้นมาพร้อมด้วยคำว่าอะไรติดมือขึ้นมาด้วยอย่าลุกขึ้นมาเฉย ๆ ที่ว่าคำว่าอะไรติดมือนั้นคือพยายามหาแง่ดีหรือหาคติจากเหตุการณ์ในบางครั้งนั้น ว่ามันให้อะไรบ้าง

คราวนี้ผมโยงเรื่องเด็กต่อไปอีก เด็กนี่นะครับถ้าเผื่อคนเลี้ยงตามใจมาก เด็กจะมองโลกในแง่สุข แต่ที่นี้สิ่งที่เสียอย่างหนึ่งซึ่งผู้ใหญ่ได้หว่านเป็นพืชเอาไว้ในจิตใจของเด็กก็คือการไม่ช่วยเหลือตัวเอง ถ้าผู้ใหญ่เลี้ยงแบบนั้นเด็กจะมีนิสัยเสียอย่างหนึ่ง คือความรู้สึกที่จะช่วยเหลือตัวเองมีน้อย ตรงข้ามกับเด็กที่ผู้ใหญ่เลี้ยงแบบไม่ตามใจ ถ้าอยากให้ขนม เห็นว่าไม่สมควรจะให้ เห็นว่าเด็กไม่ได้หิวแต่เป็นเพียงอยาก ไม่ให้ ร้องก็ไม่ให้ เด็กจะมองโลกในแง่ทุกข์ แต่ถึงกระนั้นก็ได้หว่านพืชที่ดีไว้ในนิสัยเด็กนั้น คือความรู้สึกที่จะช่วยเหลือตัวเอง แล้วก็เมล็ดพืชที่เราหว่านเอาไว้ให้เด็กในวัยต้น อันนี้จะติดมาตอนเป็นผู้ใหญ่ด้วย ท่านสังเกตว่าบุคคลเราบางคนแม้เป็นผู้ใหญ่แล้ว จะทำอะไรจะคิดอะไรก็คอยเหลียวหาที่พึ่งอยู่ตลอดเวลา ไม่ค่อยคิดจะช่วยเหลือตัวเอง

การช่วยเหลือตัวเองกับกฎแห่งกรรมมีความสัมพันธ์กัน
อย่างแยกไม่ออก หมายถึงว่า กรรมเป็นสิ่งที่เราทำเอง การทำเอง
ถ้าเป็นกรรมดีก็เป็นการช่วยเหลือตัวเอง ถ้าเป็นกรรมชั่วก็เป็นการ
ลงโทษตัวเอง บีบคั้นตัวเอง ความดีที่เราทำเองจะกลายเป็นมิตร
ทั้งบัดนี้และภายหน้า

ขอสรุปว่า ขอให้เราเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมและบากบั่น
พยายามในการช่วยตนเอง ขอให้มีความตั้งใจในเรื่องนี้อย่างมั่นคง
แล้วเราจะไม่ผิดหวัง

หนังสือดี คือ มิตรที่ดี

วันนี้เป็นวันพิเศษวันหนึ่งของโลก คือว่าเป็นวันหนังสือโลก เป็นวันเกิดของเชกสเปียร์ เขาถือเอามาเป็น**วันหนังสือโลก** เชกสเปียร์เป็นนักประพันธ์ใหญ่ของอังกฤษ และเป็นนักประพันธ์ที่แต่งบทละครเอาไว้เยอะ เป็นที่รู้จักทั่วไปสำหรับนักอ่านหนังสือรวมทั้งในประเทศไทยเราก็พยายามที่จะประชาสัมพันธ์วันนี้ แต่ส่วนมากก็ไม่ค่อยจะรู้จัก ต้องการให้คนนิยมการอ่านหนังสือ ปลุกใจให้คนไทยเรานิยมการอ่านให้มากขึ้น เพราะการอ่านมาก ทำให้เป็นคนกว้างขวาง ก็ไม่ควรจะจำกัดว่าจะต้องอ่านหนังสือนั้น หนังสืออย่างเดียว หนังสืออะไรที่มีประโยชน์ก็ควรอ่าน ๆ เอาไว้

มันก็เป็นประโยชน์มาประสานกัน เหมือนกับเราปลูกไม้ไว้หลายพันธุ์ ก็ย่อมจะมีนกหลายชนิดมาอาศัยในหมู่ไม้หลายพันธุ์ เพราะว่า นกบางชนิดมันก็ชอบต้นไม้บางอย่าง ถ้ามีไม้พันธุ์เดียว มันก็จะ มีนกชนิดเดียว แต่ถ้าเราปลูกต้นไม้ไว้หลายพันธุ์ ก็จะมีนกหลาย ชนิดมาอาศัย พอได้ยินเสียงนกร้องหลาย ๆ ชนิดหลาย ๆ เสียง มันก็ไพเราะดี รู้สึกว่าสบายดี รื่นรมย์ดี

การอ่านหนังสือมาก อ่านหนังสือหลายชนิดก็ทำให้ความรู้ กว้างขวาง ทีนี้อ่านหนังสือไม่ใช่อ่านอย่างเดียว อ่านแล้วก็ต้องคิด จะทำให้เราลึกซึ้ง ทางพระพุทธานุศาสน์เรียกว่า จินตามยปัญญา การอ่าน การฟังนั้น ทำให้เกิดสุตมยปัญญา ปัญญาที่ได้จากการอ่าน การฟัง ทำให้กว้างขวาง การคิดทำให้ลึกซึ้ง ยิ่งคิดลงไปก็ยิ่งลึกซึ้ง ลงไป ถ้าต้องการให้ดีกว่านั้น คือการจดบันทึก พอเราอ่านหนังสือ ลัก ๓ เล่ม แล้วคิดจะเขียนลักเล่มหนึ่งก็ไม่ได้ ต้องอ่านเยอะกว่านั้น ถ้าจะเขียนหนังสือลักเล่มหนึ่ง ต้องอ่านเยอะกว่านั้น การเขียน ทำให้แม่นยำ คนที่แม่นยำมาก ๆ คือเขาเขียน การเขียนนี้ทำให้ แม่นยำ และการถามนี้ทำให้คลายความสงสัยได้เร็วขึ้น แล้วก็ช่วย ย่นเวลาในการแสวงหา บางทีเราแสวงหาความรู้บางอย่าง สงสัย ต้องการจะรู้อะไรสักอย่างหนึ่ง เทียวแสวงหาอยู่นาน และบางคน ก็แนะนำให้ไปหาบางท่าน บอกว่าไม่ต้องแสวงหาอะไรมากนักหรอก เดี่ยวก็รู้ได้ ครั้นพอไปถาม ก็รู้ได้ทันที และชัดเจนแจ่มแจ้ง หมัด ความสงสัย และช่วยย่นระยะเวลาในการแสวงหา

เพราะฉะนั้นหลักการศึกษาไทยซึ่งเราได้มาจากพระพุทธศาสนา ท่านจึงให้หลักไว้ว่า สุ จิ ปุ ลิ สุ ก็คือฟัง จิ ก็คือคิด ปุ ก็คือถาม ปุ ปุจฉา ลิ ก็คือบันทึก เขียน ได้หลัก ๔ อย่างนี้ ก็เป็นการศึกษาที่ดี ขอให้เราอ่านหนังสือกันให้มากขึ้น ก็ได้รับความรู้ ความเข้าใจอะไรมากขึ้น หูตาก็กว้างขวางออกไป ท่องเที่ยวไปในโลกของปัญญา หนังสือที่ดีนั้นเป็นมิตรที่ดี เหมือนกับที่เราได้สัมผัสกับบุคคลผู้นั้น ๆ กับบุคคลผู้แต่งนั้นแหละ ผู้เขียนนั้นแหละ เราอยากจะรู้จัก อยากจะคุ้นเคย อยากจะเกี่ยวข้องกับผู้เขียน ก็อ่านหนังสือของเขา ก็เป็นการคุ้นเคย รู้จัก ทำให้มีโอกาสดูรู้จักกับบุคคลผู้นั้นดีขึ้น เมื่อพูดถึงอานุภาพของการอ่านก็ทำให้สร้างสรรค์คุณธรรมขึ้นได้เยอะ เพราะว่าคนที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว อายุมากขึ้นแล้ว โอกาสที่จะมีใครกล้ำมานั่งสั่งสอนเราก็มีน้อย เขาก็เกรงใจ เพราะเห็นเป็นผู้ใหญ่แล้ว ผู้ที่จะสอนเราได้เสมอก็คือหนังสือนั่นแหละ หนังสือจะคอยเตือนเรา จะคอยสอนเรา จะคอยให้สติแก่เรา เหมือนกับเรามีเพื่อนที่ดีอยู่ตลอดเวลา มีครูบาอาจารย์ที่ดีอยู่ตลอดเวลา

ในประวัติของมนุษยชาติ ไม่มีอะไรที่จะมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เท่ากับหนังสือ เพราะฉะนั้นในประเทศใหญ่ ๆ ที่เขาเจริญรุ่งเรืองมาก ๆ เขาก็จะมีห้องสมุดที่ใหญ่โตมโหฬารมากเลย เพื่อให้คนได้เข้าไปค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือที่มีผู้เขียนเอาไว้มาก แต่ก็เราคงไม่ได้อ่านหมดทุกเล่ม เพราะคงอ่านไม่ไหว มันเยอะมาก

เราก็เลือกอ่านเอา หนังสือบางเล่มก็อ่านเพียงผิวเผินได้ แค่อ่านผ่าน ๆ ไป แค่พลิกดูก็รู้แล้วว่าเขาพูดอะไร หนังสือบางเล่มต้องอ่านกลับไปกลับมาหลายเที่ยว หนังสือบางเล่มต้องเคี้ยวให้แหลกละเอียด หมายความว่าต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน ให้แจ่มแจ้งทุกหน้าทุกตอน และเราจะได้รับความรู้ย่อยลงไป ความรู้อันนั้นจะซึมซับลงไปจะย่อยยในตัวเรา แล้วก็จะเปลี่ยนแปลงอะไรในตัวเราที่ไม่ดี ให้ดีขึ้นได้หลายอย่าง

บางที่ท่านให้ความจำกัดความว่า ความรู้คือการเปลี่ยนแปลง นั่นคือการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยใจคอ และแม้แต่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็ต้องอาศัยความรู้ คือปรโตโฆสะที่ดี ปรโตโฆสะแปลว่าเสียงจากผู้อื่น ความคิดความอ่าน หนังสือ สำนัก อะไรต่าง ๆ พวกนี้รวมอยู่ในปรโตโฆสะ แปลตามตัวว่าเสียงจากผู้อื่นที่ดีที่ต้องนั้นก็เป็นปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ ถ้าเป็นปรโตโฆสะที่ไม่ดี มันก็จะ เป็นปัจจัยให้เกิดมิจฉาทิฐิตามมา ขอแถมอีกนิดว่า**คนที่รักหนังสือหรืออยู่กับหนังสือได้ถือว่าเป็นคนโชคดี** เพราะว่ารู้สึกว่าไม่เหงาคือมีเพื่อนอยู่ตลอดเวลา คล้าย ๆ มีเพื่อนคุยหลาย ๆ คนอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น**คนที่รักหนังสือ คนที่ชอบหนังสือเป็นคนโชคดีในชีวิตอย่างหนึ่ง เป็นโชคเป็นลาภอย่างหนึ่งของชีวิต** ในการที่มีอุปนิสัยในการชอบหนังสือ ในการรักหนังสือ มีเพื่อนที่ดีหลาย ๆ คนอยู่กับตัว และไม่ต้องไปเอาใจใส่อะไรกับเขามาก ไม่เหมือนเพื่อนที่เป็นคน ซึ่งถ้าเรามีมากก็ดีไปบางอย่าง แต่ว่าก็

ไม่ดีบางอย่าง * คือว่าเราจะต้องไปเอาใจใส่ไปดูแล เขามาบ้านเรา เราก็ต้องไปดูแลเอาใจใส่เขา มันก็มีข้อดี แต่ว่าบางทีทะเลาะกันก็มี แต่หนังสือไม่เคยทะเลาะกับเรา เราอยากอ่านก็อ่าน ไม่อยากอ่าน ก็วางไว้ตรงนั้นก็ได้อีก เขาก็อยู่ของเขาอย่างนั้น มันก็อยู่ของมัน นิสัยด้านการรักหนังสือนี้ปลูกขึ้นได้ ทำให้เกิดขึ้นได้ คนที่ยังไม่มีก็ทำให้เกิดขึ้นได้ ปลูกจนทะขึ้นมาได้ ถ้าเชื่อว่าคนที่มีอยู่แล้ว มีอยู่น้อย ก็พยายามเพิ่มพูนให้มากขึ้น ถ้าเชื่อว่ามืออยู่มากแล้ว และเพิ่มให้มากขึ้นก็ได้

ประวัติย่อของ อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดที่หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตตภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๔๗๗ เมื่อจำความได้พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากรอก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปีที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๗ ลาลิกขา (สึก) เมื่อ ๒๔ มกราคม ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักรธรรมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.ธ.๗)
- ศาสตราจารย์บัณฑิต (มหามกุฏราชวิทยาลัย)
- M.A.(ทางปรัชญา มหาวิทยาลัยบานาร์ส อินเดีย)
- ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงาน

สอนวิชาศีลธรรม

- ที่โรงเรียนราชินี
  - ที่โรงเรียนพาณิชยการสีลม (อาจารย์ผู้ปกครอง)
  - ที่โรงเรียนเตรียมทหาร และเป็นหัวหน้าแผนกสารบัญ มียศเป็นร้อยโท
- สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท - มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๑ ถึง พ.ศ.๒๕๓๓)

สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๓ ถึง พ.ศ.๒๕๔๓)

สอนที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ จนถึง พ.ศ.๒๕๕๒ (รวมระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)

สอนพิเศษประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๕ มาจนถึง พ.ศ.๒๕๕๓ (รวมระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)

บรรยายพิเศษในที่ต่าง ๆ ตามที่ได้รับเชิญ

บรรยายธรรมทางวิทยุตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๙ จนถึงปัจจุบัน โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง ปัจจุบันใช้เทป

การประพันธ์

ได้เขียนหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน มีประมาณ ๑๓๐ ชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น ทางแห่งความดี เป็นต้น

ทำนิตยสาร

เคยเป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักษุ ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๙

เป็นบรรณาธิการนิตยสารศุภมิตร ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนา และ มนุษยธรรม (กศม.) ของวัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๔ ถึง พ.ศ.๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

ปี พ.ศ.๒๕๑๗ ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือเรื่อง “จริยาบถ” ปีพ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือ เรื่อง “จริยศาสตร์”

ปี พ.ศ.๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักร เป็นรางวัลใน ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาประเภทวรรณกรรม เนื่องใน โอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

ปี พ.ศ.๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการใน ในฐานะเป็นรางวัลชมเชยประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนา จากบทความเรื่อง “หลัก กรรมกับการพึ่งตนเอง”

๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการกาญจนเกียรติคุณ และ เกียรติบัตรในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการวิชาการ การศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลปูชนียบุคคลด้านภาษาไทย เนื่อง ในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม

เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง พระอานนท์ นอกจากจะได้รับความนิยมนิยมอย่างแพร่หลายใน สังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Literature in 20th Century) ได้นำเรื่อง พระอานนท์พุทธ อนุชาไปสวดไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่า ได้ชี้ทางออกให้แก่ สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ “เพชรแห่งธรรม”

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	คุณอัจฉริยา แสงงาม	๑๗,๕๐๐	๒๙	คุณวันชัย โกเมศโสภากา	๒,๐๐๐
๒	คุณสุวีร์รัตน์-คุณไพโรจน์ พรหมมา	๑๑,๐๐๐	๓๐	คุณนันทกร อัมระपाल	๒,๐๐๐
๓	คุณเสาวราญ ธรรมนิยมอินทร์	๑๐,๐๑๐	๓๑	คุณเล็ก ดิสอน	๒,๐๐๐
๔	คุณธีรชัย พงศ์มันังจิต	๑๐,๐๐๐	๓๒	คุณยุททยา กุณฑล	๑,๗๐๐
๕	คุณแกมกาญจนา ชูณหวิริยะกุล	๙,๕๐๐	๓๓	คุณสุธาสินี เพ็งทรัพย์	๑,๖๔๐
๖	คุณศิวาพร สุขวัฒน์	๘,๕๐๐	๓๔	คุณธัญญาภัทร์ วงศ์มงคลธรรม	๑,๕๕๐
๗	คุณโสฬส โพธิ์ชินณรงค์	๖,๕๗๐	๓๕	คุณสุมล บุญญะถาวรชัย	๑,๔๘๐
๘	คุณสมชาย โพธิ์รักษา	๖,๕๒๐	๓๖	คุณศิริชัย ลีอกิตไทร	๑,๔๐๐
๙	คุณธนภัทร ประกรแก้ว	๖,๔๕๐	๓๗	คุณไชเพ็ญ	๑,๓๐๐
๑๐	คุณวัชรีย์ ชูปัญญา	๕,๐๐๐	๓๘	คุณพิพัฒน์	๑,๐๖๐
๑๑	คุณอุมา สุนทรวิจารณ์	๔,๗๕๐	๓๙	คุณนภาวุฒิ บรรเจิดจันต์	๑,๐๐๐
๑๒	พ.ต.อ.อรุณ ชุมเกษียณ	๔,๐๐๐	๔๐	คุณวิฑูรย์ - คุณประมวลศรี มทาททรัพย์	๑,๐๐๐
๑๓	คุณนรินทร์ - คุณธีรประภา เศวตประวิษฐกุล	๔,๐๐๐	๔๑	คุณบุญพา - คุณสมทบ นามสว่าง	๑,๐๐๐
๑๔	คุณพิรุณ จิตระยังยืน	๔,๐๐๐	๔๒	คุณวีรวัฒน์ แซ่ลี	๑,๐๐๐
๑๕	คุณแสง - คุณสุดารัตน์ - คุณตรีปิฎกกร - ด.ช.อเล็ก ทวีสุข	๔,๐๐๐	๔๓	คุณจันทร์เพ็ญ สุตาพร	๑,๐๐๐
๑๖	คุณประยุทธ ชัยจิรพันธ์	๓,๖๔๐	๔๔	คุณคำแก้ว เทพวงศ์, คุณจิราภรณ์ ตรีวัฒนา	๑,๐๐๐
๑๗	คุณวรรณนิภา ศรีสะอาดรักษ์	๓,๕๐๐	๔๕	คุณเสาวคนธ์	๑,๐๐๐
๑๘	คุณอัษฎนา เจริญยิ่ง	๓,๒๙๐	๔๖	คุณคมสันต์ ปรมานูตี	๑,๐๐๐
๑๙	คุณสุธาสินี เพ็งทรัพย์	๒,๙๓๐	๔๗	คุณไมริรัตน์ บุญญาศิริ	๑,๐๐๐
๒๐	คุณสุธาสินี เพ็งทรัพย์	๒,๖๖๐	๔๘	คุณสมเกียรติ เมฆบริบูรณ์	๑,๐๐๐
๒๑	คุณณัฐนิชยาน์ มณีรัตน์	๒,๕๖๐	๔๙	คุณวิรุณภัทร์ วงศ์วรวัชร	๑,๐๐๐
๒๒	คุณอาภัสรา ภัคตีพัฒน์สันติ	๒,๓๖๐	๕๐	คุณกิตติพงษ์ ปิ่นคง	๑,๐๐๐
๒๓	คุณชาติรี	๒,๒๕๐	๕๑	คุณวิชัย โพธิ์นทีไท และครอบครัว	๑,๐๐๐
๒๔	คุณจิตนา เกลิมพงศ์	๒,๒๐๐	๕๒	คุณอุดมพร แสงเพชร และครอบครัว	๑,๐๐๐
๒๕	พระมหาสุรินทร์	๒,๑๐๐	๕๓	คุณศิริมาลย์ วีระวิทย์	๙๙๐
๒๖	คุณรุ่งฟ้า อุดมวงศ์ และครอบครัว	๒,๐๐๐	๕๔	มูลนิธิพระพุทธสันติธรรม	๙๔๐
๒๗	คุณเครือพันธ์ ศรีสุพรรณ	๒,๐๐๐	๕๕	คุณสุภาวรรณ สุรพันธ์	๙๐๐
๒๘	คุณเนชชา สิริบุญกร	๒,๐๐๐			

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๕๖	คุณนฤเทพ พวงปทุมานนท์	๘๙๕	๘๖	พระโกมล วชิโร	๔๐๐
๕๗	คุณประยงค์ แก้วประทุม	๘๙๐	๘๗	คุณคันทันยา นนท์	๔๐๐
๕๘	นพ.เดชา - คุณทิพย์สุดา คนธภักดิ์ และคณะ	๘๒๐	๘๘	คุณพรทิพย์ ไชยณรงค์ และครอบครัว	๔๐๐
๕๙	คุณอรชพร วิจิตร	๗๘๐	๘๙	คุณสมชาย วิมาศ	๔๐๐
๖๐	คุณพรชัย อรรถนสูตร	๗๐๐	๙๐	คุณจิรัญบุรณ์ เกตราพูนสินไชย	๔๐๐
๖๑	คุณเมตตา เศรษฐวิวัฒน์	๗๐๐	๙๑	คุณชลธิดา สีหะเนิน	๓๖๐
๖๒	คุณโอภาส แตรรุ่งโรจน์	๖๔๐	๙๒	คุณบุปผา พัฒนาเสถียร	๓๕๐
๖๓	นท.วิสูตร อินทร์ขำ	๖๒๐	๙๓	คุณพรฤทัย ลากสตาพรกุล	๓๔๐
๖๔	คุณสมศักดิ์ ชินวงศ์	๖๐๐	๙๔	คุณขวัญเมือง อิมทรัพย์	๓๓๐
๖๕	คุณพิพัฒน์ รุ่งพริยะเดช	๕๓๐	๙๕	คุณเสน่ห์ แก้ววิมล	๓๓๐
๖๖	คุณนพพร มีวัฒนา	๕๐๐	๙๖	คุณประไพลักษณ์ ตรายันต์	๓๓๐
๖๗	คุณสาเรศ อินทุเศรษฐ	๕๐๐	๙๗	คุณฉลองชัย คงบันเทิง	๓๐๐
๖๘	คุณอุรุตม์ คลังทอง	๕๐๐	๙๘	คุณอุไรวรรณ สิ้นสวัสดิ์	๓๐๐
๖๙	คุณศรีรัตน์ ดำรงพงษ์	๕๐๐	๙๙	คุณอารยา ปฏิภาณแก้ว	๓๐๐
๗๐	คุณวิเนต เลิศวิริยะศิริกุล	๕๐๐	๑๐๐	คุณอุกฤษฏ์ - คุณชมรมศักดิ์ อายุตวงษ์ และครอบครัว	๓๐๐
๗๑	คุณประเสริฐ จอมสวรรค์	๕๐๐	๑๐๑	คุณอัญญาต์ กัลยาณพันธ์	๓๐๐
๗๒	คุณเปี่ยมพรรณ คงกะพันธุ์	๕๐๐	๑๐๒	คุณนันทกร สักกะพลากร	๓๐๐
๗๓	คุณกุลนารี พวงศิริ	๕๐๐	๑๐๓	คุณวาสนี สักกะพลากร	๓๐๐
๗๔	คุณจันทน์ อินทรสุต	๕๐๐	๑๐๔	ต.ญ.ปวีณ์กร สักกะพลากร	๓๐๐
๗๕	คุณศุภกิจ ปายะนันท์	๕๐๐	๑๐๕	คุณสุวัณชัย ยืนชีวิต	๓๐๐
๗๖	คุณเกียรติชาย ไมตรีวงษ์	๕๐๐	๑๐๖	พ.ต.ท.ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์	๓๐๐
๗๗	คุณญาณภัค อวารณ์	๕๐๐	๑๐๗	พ.ต.ท.หญิง ประณีต เพ็ชรน้อย	๓๐๐
๗๘	คุณยุพา อุ๋นอารีย์กุล	๕๐๐	๑๐๘	พ.ต.อ.บุญเสริม ศรีชมภู	๓๐๐
๗๙	คุณสุรเทพ	๔๙๙	๑๐๙	คุณศนิชา ดุษฎีวิโรจน์	๓๐๐
๘๐	คุณเกษม อัครศรีศิลป์	๔๕๐	๑๑๐	คุณธัญญาภัทร์ วงศ์มงคลธรรม	๒๘๐
๘๑	คุณณัฐ วัชรเสถียร	๔๔๐	๑๑๑	คุณนันทภัทร ปาลกะวงค์ ณ อยุธยา	๒๗๐
๘๒	คุณวราภรณ์ ทรัพย์ประเสริฐ	๔๑๐	๑๑๒	คุณสมชาย คงวงศ์สุภัค	๒๗๐
๘๓	คุณชวลีย์ สำราญพันธุ์	๔๑๐	๑๑๓	คุณเกศกนก โพธิ์กุล และคุณหทัยรัตน์ คงวิชญ์คุปต์	๒๕๐
๘๔	คุณสุชาย เคล้าคลึง	๔๐๐			
๘๕	คุณธานี เพ็ชรภรณ์	๔๐๐			

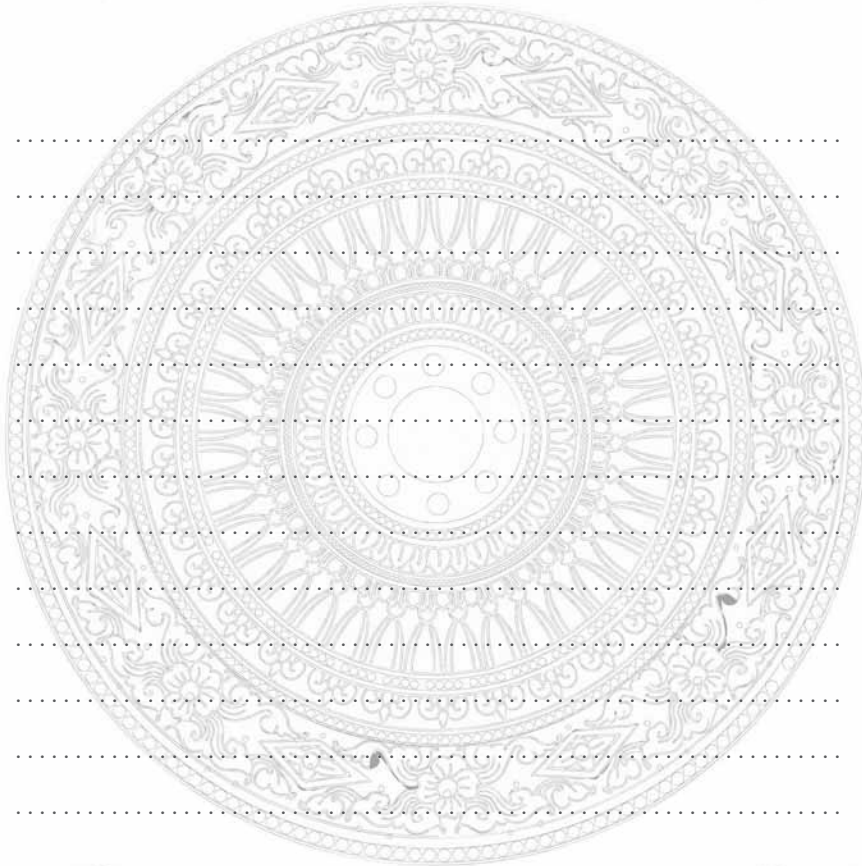
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๑๔	คุณชุมพล แสนโสม	๒๕๐	๑๔๑	คุณวิรัชนาพร - ต.ญ.ศรีธัญญาพร - ต.ช.ธนาภัทร ธีรพัชรรังษี	๑๕๐
๑๑๕	คุณวิจิตร สารีรินทร์	๒๔๐	๑๔๒	คุณพัชรินทร์ ศิริมาตร์	๑๔๐
๑๑๖	คุณนิสาพร เจริญสุข	๒๔๐	๑๔๓	คุณอำนาจ สมบูรณ์ทรัพย์	๑๓๐
๑๑๗	คุณสุทามาศ ศิริกุล	๒๔๐	๑๔๔	คุณภรณ์ ป็องเสียง	๑๓๐
๑๑๘	พ.ต.อ.ดำรงศักดิ์ สว่างงาม	๒๓๐	๑๔๕	คุณพงศ์เดช มานะกุล	๑๒๐
๑๑๙	คุณสุนิดา แซ่เฮี้ยว	๒๓๐	๑๔๖	คุณวุฒิชัย ชีวพัฒน์นารมย์	๑๒๐
๑๒๐	คุณบุญชัย - คุณวนิดา เจียรทาวานิช และลูกๆ	๒๒๐	๑๔๗	คุณธนา ศรีนิเวศน์	๑๒๐
๑๒๑	คุณพัชรินทร์ เกียรติสุภาพงษ์	๒๒๐	๑๔๘	คุณสุวิทย์ แซ่จิว	๑๒๐
๑๒๒	คุณสุชาดา พุกเจริญ	๒๑๐	๑๔๙	คุณชูทิตา ทิระบุญประเสริฐ	๑๒๐
๑๒๓	คุณชลิตา พันธุ์ดีพร้อม	๒๑๐	๑๕๐	คุณพัชราภรณ์ ทรายทอง	๑๑๐
๑๒๔	คุณอุทัย ยกพล, คุณประวิทย์ - ต.ญ.ศิริภัสสร - ต.ญ.อศวา อิงคชัยกุลรัชต์	๒๐๐	๑๕๑	คุณนันทภัทร ปาลกะวงศ์	๑๑๐
๑๒๕	คุณศรีสวัสดิ์ อุปชิต	๒๐๐	๑๕๒	คุณสุปราณี เห็นเจริญ	๑๐๐
๑๒๖	พระชัยพร จันทวิโส	๒๐๐	๑๕๓	พ.ต.อ.กิตติพงษ์ วิเศษสงวน	๑๐๐
๑๒๗	คุณชวลิต จันเพชร	๒๐๐	๑๕๔	คุณถนอมสิน เย็นสุข	๑๐๐
๑๒๘	คุณพิมพ์ไโล แพงโสม	๒๐๐	๑๕๕	คุณชนิษฐา อังคสิทธิ์	๑๐๐
๑๒๙	สมาชิกเลขที่ ๕๓๒๒๘๔๑	๒๐๐	๑๕๖	น.ท.สมุห์ แก้วจิปาตา	๑๐๐
๑๓๐	คุณพนันนิภา ไกลเลิศ	๒๐๐	๑๕๗	คุณสุมาลี อังสุวรรณ	๑๐๐
๑๓๑	คุณรัตนา ภูนะพงศ์	๒๐๐	๑๕๘	คุณวริษฐพร กลิ้งวิจิตร	๑๐๐
๑๓๒	คุณพิสัย อัครวุฒิ	๒๐๐	๑๕๙	คุณธนัท วรงค์พรกุล	๑๐๐
๑๓๓	คุณดวงนภา สมสุวรรณณิษฐ์	๒๐๐	๑๖๐	คุณแม่เลียม แซ่เตียว	๑๐๐
๑๓๔	ต.ญ.เวธกา สุขแสนไกรศรี และครอบครัว	๒๐๐	๑๖๑	อ.จันทรา ทองเคียน	๑๐๐
๑๓๕	คุณบุญชู ทิพย์ทวี	๒๐๐	๑๖๒	คุณพรสวรรค์ วิทยาอนุมาส	๑๐๐
๑๓๖	คุณรัตนา เจียรมน่นคง	๒๐๐	๑๖๓	คุณอิสริย์ วิทยาอนุมาส	๑๐๐
๑๓๗	คุณยุวดี อึ้งศรีวงษ์	๒๐๐	๑๖๔	คุณเขาวริน ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๓๘	คุณชลิตา ทองฤทธิ	๑๘๐	๑๖๕	คุณเลิลลี่ ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๓๙	คุณวัชร โกเกียรติวัฒน์	๑๗๐	๑๖๗	คุณชินวัฒน์ แซ่ลี	๑๐๐
๑๔๐	คุณอรวรรณ กอประเสริฐศรี	๑๕๐	๑๖๘	คุณวีรวรรณ แซ่ลี	๑๐๐
			๑๖๙	คุณสมศักดิ์ ชินวงศ์	๑๐๐
			๑๗๐	คุณสโรธรัตน์ ปิตวงษ์	๑๐๐
			๑๗๑	คุณบุปผา บุญสม	๑๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๗๒	คุณจุฑามาศ ธรรมบัวชา	๑๐๐	๑๘๘	คุณสิทธิชัย บัญญัติวงนาค	๔๐
๑๗๓	คุณเปรี๊ชา ปุงชากระดี	๑๐๐	๑๘๙	คุณกันทร บุญเลิศ	๔๐
๑๗๔	คุณวิฑูรย์ โยธาวงศ์	๑๐๐	๑๙๐	พ.ต.อ.บุญเสริม - คุณยุพดี ศรีชมภู	๔๐
๑๗๕	คุณบุญสม ทัดละมัย	๕๐	๑๙๑	คุณศิริวรรณ ชวาลา	๓๐
๑๗๖	คุณกิงดาว แก้วนารี	๕๐	๑๙๒	คุณพัชรา อังคกุลนาวิน	๓๐
๑๗๗	คุณโอบาส แตรรุ่งโรจน์	๗๐	๑๙๓	คุณวิชัย สัมโอชา	๓๐
๑๗๘	คุณนงนุช วรรณสุข	๖๐	๑๙๔	คุณหทัยรัตน์ คงวิชัยคุปต์	๓๐
๑๗๙	คุณโหม สัมโอชา	๖๐	๑๙๕	คุณเนนงค์ ตึกปากเกร็ด	๒๐
๑๘๐	คุณธรรมรัตน์ เพ็งรักษ์	๖๐	๑๙๖	คุณเกียรติทอง อ่วมสะอาด	๒๐
๑๘๑	คุณสมจิตร ทอเสนา	๖๐	๑๙๗	คุณวราภรณ์ ทิพย์ประเสริฐ	๒๐
๑๘๒	คุณเสวพิชญ์ นันทศิริรัตน์	๕๐	๑๙๘	คุณพัชรินทร์ คำระหงษ์	๒๐
๑๘๓	คุณอารีย์ หนองเทา	๕๐	๑๙๙	คุณศศิพินท์ แก้วสุวรรณ	๒๐
๑๘๔	คุณวรรณ โรงพยาบาลสมุทรปราการ	๔๐	๒๐๐	คุณกนกวลัย เลพีต	๑๐
๑๘๕	พระโกมล วชิโร	๔๐	๒๐๑	คุณป้าประทีน	๑๐
๑๘๖	คุณประกายแก้ว สุนทร	๔๐	๒๐๒	คุณเพิ่มพงศ์ - ด.ช.เอกสหัส ธนพิพัฒน์สัจจา	๑๐
๑๘๗	คุณอัญชลีพร ภูแสง	๔๐			
				รวมศรัทธาทั้งสิ้น	๒๑๔,๒๒๔

บันทึก

ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓, ๐๒-๗๐๒-๙๖๒๔
www.kanlayanatam.com

ผู้มีปัญญาพึงสร้างที่พึ่ง อันทองน้ำจะท่วมไม่ถึง
 ด้วยธรรมเหล่านี้ คือ ความขยันหมั่นเพียร
 ความไม่ประมาท ความสำรวมระวัง การฝึกตน

พระพุทธพจน์

www.kanlayanatam.com